

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
"Донецький національний технічний університет"

**Всеукраїнська наукова конференція студентів
та молодих науковців**

Актуальні проблеми сучасної економіки та підприємництва

(тези доповідей та повідомлень)

29 березня 2018 р.

м. Покровськ

ББК 65.9 (4 УКР)

Матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів та молодих науковців «Актуальні проблеми сучасної економіки та підприємництва». – Покровськ: ДонНТУ, 2018. - 134 с.

Матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів та молодих науковців «Актуальні проблеми сучасної економіки та підприємництва», яка відбулася 29 березня 2018 року в м. Покровську, охоплюють спектр питань; організаційних та економічних умов розвитку підприємницької діяльності в Україні, інвестиційного забезпечення інноваційних процесів, підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання.

Метою проведення конференції є підвищення рівня підготовки молодих науковців економічних спеціальностей, розвиток їхньої ділової активності, піднесення престижу обдарованої молоді, задоволення потреб підприємств у фахівцях з актуальних проблем і сучасних тенденцій розвитку економіки та підприємництва в Україні і світі

Редакційна колегія:

Хобта В.М. – д.е.н., Далевська Н.М., - к.е.н., Кравченко С.І. – к.е.н.,
Фіщенко О.М. - к.е.н., Шилова Л.І. – к.е.н.

Матеріали збірника надруковано в авторській редакції.

© ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», 2018

ЗМІСТ

Секція 1. Створення сприятливих організаційних та економічних умов для прискорення розвитку підприємницької діяльності в Україні 6

Баєва Я.І., Івченко Л.В., к.е.н., доцент

Методологічні підходи до формування звіту про рух грошових коштів 6

Байрак К., Чорній М., Мікрюкова Л.В., ст. викладач

Проблеми автоматизації бухгалтерського обліку на підприємстві 9

Бондар С.О., Гузенко Г.М., к.е.н., доцент

Підприємницька діяльність в сфері туристичного бізнесу – рушійна сила розвитку економіки країни 12

Боярчук О.Ю., Соболева І.В., викладач

Удосконалення класифікації суб'єктів підприємницької діяльності в Україні..... 15

Величко А.О., Панченко Г.С. к.е.н., доцент

Теоретичні аспекти функціональної маркетингової стратегії на підприємстві 17

Волкова А.Г., Соболева І.В., викладач

Проблеми чинної спрощеної системи оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності в контексті розвитку малого бізнесу України 20

Григор'єва А.Г., Фіщенко О.М., к.е.н., доцент

Аналіз фінансово-економічного стану підприємств України на підставі рентабельності 23

Губа Ю.Д., Хобта В.М., д.е.н., професор

Перспективи розвитку підприємств металургійної галузі..... 27

Зайцева А.В., Хобта В.М., д.е.н., професор

Характеристика процесу ресурсозабезпечення підприємства..... 32

Івашина І.О., Фіщенко О.М., к.е.н., доцент

Розвиток методів планування інвестиційної діяльності підприємства 36

Калашиников С.О., Шилова Л.І., к.е.н., доцент

Обґрунтування організаційно-економічного забезпечення конкурентоспроможності підприємства 39

Клівак О.О., Захарова О.В., д.е.н., професор

Конкурентоспроможність підприємства на прикладі інноваційної бізнес-моделі «Indetex» 41

Лабунець В.О., Ступчук С.М., к.е.н., доцент

Особливості обліку інтелектуальної власності як інструмент удосконалення управління підприємством 45

Лоцманова Х.Ю., Бондик К.Ю., асистент

Екологічні проблеми підприємств переробної промисловості та шляхи зниження їх навантаження на довкілля 48

Михайлюк І.В., Мікрюкова Л.В., ст. викладач

Сучасний облік запасів в бюджетних установах та перспективи його розвитку 52

Онисьченко В.Ю., Кравченко С.І., к.е.н., професор

Сучасний стан та перспекиви розвитку промислових підприємств України.....	55
<i>Палієнко О.І., Якименко-Терещенко Н.В., д.е.н., професор</i>	
Кадрова безпека в умовах антикризового управління	58
<i>Тонка О.О., Шилова Л.І., к.е.н., доцент</i>	
Оплата праці як чинник розвитку підприємницької діяльності.....	61

Секція 2. Інвестиційне забезпечення інноваційних процесів..... 64

<i>Брильо І.О., Якименко-Терещенко Н.В., д.е.н., професор</i>	
Розвиток інноваційного потенціалу в умовах кризової економіки.....	64
<i>Варфоломєєв В.В., Хобта В.М., д.е.н., професор</i>	
Вибір методів оцінки ризиків для обґрунтування інвестиційних рішень.....	66
<i>Власов О.О., Антоненко В.М., к.е.н., доцент</i>	
Податок на прибуток як стимул інноваційної діяльності	72
<i>Гагулаєва О.П., Панкова М.В., асистент</i>	
Антиінвестиційні бар'єри на підприємствах паливно-енергетичного комплексу України	76
<i>Голосова О.П., Хобта В.М., д.е.н., професор</i>	
Активність інноваційних процесів в Україні	79
<i>Лецишин М.М., Черницька Т.В., к.е.н., доцент</i>	
Концепція створення зеленого банку: реалії та перспективи.....	82
<i>Лисакова М.І., Кравченко С.І., к.е.н., професор</i>	
Альтернативні джерела фінансування інноваційних процесів	86
<i>Рижков В.Ю., Вербицька В.І., к.е.н., доцент</i>	
Управління інвестиційними ризиками в підприємницькій діяльності.....	88
<i>Чайковська Л.І., Далевська Н.М., к.е.н., доцент</i>	
Інвестиційне забезпечення інноваційних процесів в Україні	91
<i>Чеботаєв Я.Є., Кравченко С.І., к.е.н., професор</i>	
Уточнення методики оцінки інвестиційної привабливості підприємства	94
<i>Чижикова А.С., Шилова Л.І., к.е.н., доцент</i>	
Проблема оптимізації кредитних взаємовідносин банків з суб'єктами господарювання.....	98

Секція 3. Підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання..... 101

<i>Шулякова А.О., Бурова Т.А., д.е.н., професор</i>	
Підвищення ефективності організації обліку податкових платежів на підприємстві	101
<i>Вітьман К.С., Івченко Л.В., к.е.н., доцент</i>	
Напрями підвищення ефективності оплати праці на підприємстві	104
<i>Шулякова А.О., Гнатенко Є.П., к.е.н., доцент, Мікрюкова Л.В., ст.викладач</i>	
Сучасні підходи до здійснення аналізу ефективності використання основних засобів підприємства.....	106
<i>Говорова Т.С., Хобта В.М., д.е.н., професор</i>	
Оцінка ефективності ресурсозберігаючих заходів на підприємстві.....	109

<i>Денисова Н.М., Фіщенко О.М., к.е.н., доцент</i>	
Вдосконалення системи оплати праці як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства	112
<i>Дудка Х.О., Кравченко С.І., к.е.н., професор</i>	
Характеристика основних підходів до оцінювання ефективності діяльності підприємства	115
<i>Лабунець О.О., Лук'янова В.В., д.е.н., професор</i>	
Діагностика фінансового стану як інструмент ефективного управління розвитком підприємства	118
<i>Придятько Е.М., Захарова О.В., д.е.н., професор</i>	
Вплив матеріально-технічного забезпечення виробничої діяльності на ефективність процесу формування персоналу промислового підприємства	121
<i>Рассипайлова М.М., Фіщенко О.М., к.е.н., доцент</i>	
Підвищення ефективності управління прибутком підприємства в сучасних умовах	124
<i>Серебряков Е.А., Шилова Л.І., к.е.н., доцент</i>	
Формування системи показників ефективності використання трудового потенціалу підприємства	126
<i>Шапошник Г.В., Фіщенко О.М., к.е.н., доцент</i>	
Методи ефективного управління дебіторською заборгованістю підприємств.....	129

Секція 1. Створення сприятливих організаційних та економічних умов для прискорення розвитку підприємницької діяльності в Україні

УДК 657.1

Баєва Я.І.

к.е.н., доцент Івченко Л.В.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет Вадима Гетьмана»

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЗВІТУ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Сучасний етап процесу імплементації європейських стандартів зобов'язує удосконалювати методологічні підходи до формування фінансової звітності, враховуючи світову практику доцільно зауважити, що одним з найбільш важливих звітів в процесі прийняття управлінських рішень вважають Звіт про рух грошових коштів.

Питанням визначення методологічних підходів до формування звіту про рух грошових коштів у різні часи приділяли увагу вчені-економісти, зокрема А.В. Озеран, Я. Алвер, В.В. Ковальова, Б.В. Гринів та інші [2;4]. Не зменшуючи вагомості наукових досліджень провідних вчених, зауважимо, що їхні підходи до формування звіту не знайшли достатнього опрацювання в дослідженнях.

Звіт про рух грошових коштів – це звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [1].

Основним призначенням Звіту про рух грошових коштів є доповнення інформації, наданої в Звіті про фінансові результати про доходи та витрати, визнані за принципом нарахування, а не в момент надходження або вибуття грошових коштів. Отож виникає різниця між сумою фінансового результату і сумою наявних грошових надходжень, звіт про рух грошових коштів дає можливість, в першу чергу, інвесторам виявити фактори виникнення цих різниць, та за якими конкретно операціями відбувався рух грошових коштів.

Найбільш дискусійним і важливим розділом звіту залишається розділ I «Рух коштів у результаті операційної діяльності». Дане словосполучення запозичене з англomовних джерел, тому враховуючи суб'єктивність перекладу його пояснення потребує ґрунтовних досліджень.

Проаналізувавши Інтернет - ресурси та фахову літературу, найбільш вдалим вважаємо визначення Озеран А.В.: «операційна діяльність включає всі операції та події, які не відносять до інвестиційної та фінансової діяльності. Операційна діяльність зазвичай пов'язана з виробництвом та реалізацією продукції, товарів та наданням послуг. Грошові потоки від операційної діяльності є результатами операцій та подій, які входять до розрахунку чистого доходу»[2].

Різницю, яка виникає між сумою чистого фінансового результату за методом нарахування у звіт про фінансові результати, і сумою фінансового результату, розрахованого за касовим методом чітко видно при використанні прямого методу подання Звіту про рух грошових коштів. В той же час, використовуючи непрямий метод, укладач тим самим вводить в оману користувача через відсутність коректного узгодження показників операційної діяльності у Звіті про фінансові результати та Звіті про рух грошових коштів. В наслідок цього, виникає велика кількість суперечностей в питанні відображення отриманих та сплачених відсотків та дивідендів в формі № 3.

В Україні отримані відсотки та дивіденди відносять до інвестиційної діяльності, дивіденди сплачені до фінансової, а от відсотки сплачені або до фінансової, або до операційної діяльності. Чіткої регламентації з боку вітчизняних та міжнародних стандартів немає, тобто укладачі повинні самостійно обирати до якого виду діяльності віднести ту чи іншу операцію.

Європейські стандарти заохочують суб'єктів господарювання до використання прямого методу як більш зрозумілого. У МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» зазначається: «Прямий метод надає інформацію, яка може бути корисною для оцінки майбутніх грошових потоків і яку не можна отримати із застосуванням непрямого методу» [3]. Прихильником такої думки

є і Б.В. Гринів, який зазначає, що «перевага прямого методу полягає також у забезпеченні можливості вирішення значно ширшого кола аналітичних завдань» [4]. Доцільно відмітити, що непрямий метод також дозволяє дослідити процес узгодження чистого грошового потоку і прибутку(збитку) діяльності суб'єкта господарювання, хоча його слід використовувати більш як допоміжний засіб в процесі аналітичної роботи.

Резюмуючи вище сказане, доцільно відмітити, що для забезпечення корисності інформації, відображеної у фінансовій звітності важливо, щоб класифікація та відображення статей Звіту про рух грошових коштів та Звіту про фінансові результати були взаємоузгоджені, враховуючи економічний зміст операцій.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73: [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

2. Озеран А.В. Гармонізація фінансової звітності підприємств з міжнародними стандартами та потребами управління: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 – «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит / Озеран Алла Володимирівна.- К.: КНЕУ, 2015, с.197

3. International accountant standard 7 «Statement of Cash Flows» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eifrs.ifrs.org/eifrs/bnstandards/en/2012/ias7.pdf>.

4. Гринів Б. В. Аналітичні аспекти звіту про рух грошових коштів підприємства / Б. В. Гринів, Ю. З. Павлишин // Фінансово-економічний розвиток України в умовах глобалізаційно-інтеграційних процесів : збірник матеріалів III всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 28 лютого 2014 р. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2014. – С. 24-26.

УДК 657.1

Байрак К., Чорній М.

ст. викладач Мікрюкова Л.В.

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

ПРОБЛЕМИ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Надання інформації про діяльність підприємства керівникам господарюючого суб'єкта, а також державним органам влади є однією із найважливіших умов бухгалтерського обліку.

Для забезпечення зовнішніх і внутрішніх користувачів потрібною інформацією використовують різні форми обліку, а саме:

1. Меморіально-ордерна форма обліку
2. Журнал-головна форма обліку
3. Журнально-ордерна форма обліку
4. Автоматизована (комп'ютерна) форма обліку.

На сучасному етапі розвитку комп'ютерної техніки остання форма є найбільш актуальною для підприємства. Тому автоматизація бухгалтерського обліку в умовах перехідної економіки України є однією з найбільш важливих завдань.

Питанням організації обліку в умовах застосування комп'ютерних технологій присвячені праці Н.В. Голячук, В.Д. Шквір, А.Г. Загородній, О.С. Височан [1,2] та інших. Відповідно до специфіки діяльності підприємств малого та середнього бізнесу до цих пір є відкритою проблема вибору програмного забезпечення облікового процесу.

У роботі висвітлені питання щодо ведення бухгалтерського обліку за допомогою комп'ютерних систем, що надає можливість заощадити один з найважливіших ресурсів - час, який можна використовувати для прийняття оптимальних управлінських рішень, для більш поглибленого аналізу господарської діяльності свого підприємства, планування і прогнозування.

Автоматизована форма обліку ґрунтується на комплексному використанні швидкодіючих ЕОМ, які забезпечують автоматизований процес збирання, реєстрації і опрацювання облікової інформації, необхідної для контролю і управління.

Нинішній рівень розвитку комп'ютерної техніки зробив можливим обробку первинних документів, облікових даних, ведення рахунків, формування звітності за допомогою комп'ютера. Та чи всі підприємства мають змогу використовувати інноваційні форми ведення бухгалтерського обліку? Рішення про впровадження автоматизації напряду залежить від масштабів діяльності підприємства.

На ринку програмних продуктів представлено широкий спектр програм по автоматизації бухгалтерського обліку, найпоширенішими з яких і найбільш адаптованими до української системи ведення обліку є пакети ІС: "Підприємство", "Парус - Підприємство" та "Бест Звіт Плюс".

Основною проблемою впровадження автоматизації обліку є насамперед нестача коштів на підприємстві, адже цей процес потребує значних фінансових вкладень. Щоб комп'ютери змогли забезпечувати автоматизований процес, необхідний спеціалізований програмний продукт.

Існує декілька шляхів створення такого продукту. Перший варіант створення такої програми є забезпечення на підприємстві висококваліфікованих працівників, які б змогли розробити потенційну модель програми власними силами. Проте не кожна фірма має можливість утримувати таких спеціалістів. Другий варіант передбачає укладання договору з фірмою, яка може надати такий вид послуг. У третьому випадку підприємство може скопіювати вже готову програму. Але це має певні негативні наслідки: порушення авторських прав фірми - виробника програмного продукту, відсутність технічної підтримки від компанії — розробника, яка надається тільки офіційним користувачам. Тому з точки зору економії коштів і часу, а також ефективності використання програмного продукту найбільш прийнятним виявляється четвертий варіант - придбання програми автоматизації бухгалтерського обліку у розробника або дилера, який забезпечує необхідний сервіс і оновлення програми по мірі створення нових її версій.

Друга проблема, яка ускладнює процес автоматизації - складнощі переходу на автоматизовану форму обліку.

Але ж перейти до реорганізації функціонування компанії і автоматизації процесів, виявляється не так легко. Це стосується навіть не фінансів підприємства, а скоріше за все саме процесу масштабної кількості роботи для того, щоб організація обліку вийшла на більш високий рівень.

На нашу думку, робота на підприємствах автоматизується в першу чергу для того, щоб домогтися того рівня швидкості і достовірності даних про діяльність облікової політики, яка потрібна для прийняття найбільш перспективних рішень. Сучасні підприємства вимагають найновіших методів управління. Ухвалення управлінських рішень в умовах динамічного розвитку середовища вимагає не тільки аналізу, оцінки і прогнозування внутрішнього розвитку підприємства, але і забезпечення відповідності між мікросередовищем, зовнішнім макросередовищем і результатами фінансово-господарської діяльності підприємства, що, у свою чергу, висуває високі вимоги до інформаційного забезпечення управління підприємством.

Як висновок слід зазначити, що автоматизація системи бухгалтерського обліку дозволяє істотно полегшити працю бухгалтера, позбавити його від рутинної роботи, підвищує оперативність та точність облікової інформації, зменшує кількість помилок при складанні первинних документів та зведених облікових реєстрів, дозволяє більше приділяти уваги проведенню економічного і фінансового аналізу роботи підприємства та пошуку резервів щодо підвищення ефективності цієї роботи. Саме тому підприємствам необхідно визначитися з вибором програмного забезпечення, яке було б здатне забезпечити всі потреби обліку підприємства і разом з тим було досить економним і не вимагало великих витрат на його придбання, а також не вимагало від бухгалтера специфічних навичок програмування.

Список використаних джерел

1. Голячук Н.В. Інформаційні системи і технології в обліку і аудиті: навчальний посібник. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2012. – 240 с.

2. Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті: підручник / В.Д. Шквір, А.Г. Загородній, О.С.Височан. - 2-ге вид., до опрац. і доповн. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013 - 400 с.

УДК 334.012.32:338.48

Бондар С.О.

к.е.н., доцент Гузенко Г.М.

Харківський торговельно-економічний коледж КНТЕУ

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В СФЕРІ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ – РУШІЙНА СИЛА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

Термін "підприємництво" вперше ввів на початку XVIII ст. французький економіст Ричард Кантильон, розглядаючи його, як самостійну діяльність, спрямовану на отримання доходу (прибутку), пов'язану з господарським ризиком. Поняття "підприємництво" асоціюється з економічною активністю та завзятою діловитістю у сфері бізнесу, спрямованою на здобуття вигоди. Сучасна економічна наука до факторів розвитку бізнесу відносить не тільки землю та її багатства, працю та капітал, а й підприємницькі здібності, що утворюють особливий ресурс - інтелект. Це дає підставу стверджувати: для підприємця в туристичному бізнесі головним ресурсом є не гроші, не знаряддя чи предмети праці, а його уміння господарювати (талант господарника), знання психології споживача туристичного продукту та суспільних потреб у туризмі.

Метою дослідження є розкриття сучасних тенденцій розвитку підприємницької діяльності в сфері туризму та його ролі як рушійної сили розвитку економіки країни.

Туризм є важливою галуззю економіки [України](#). Щороку [Україну](#) відвідують понад 20 мільйонів туристів (25 млн іноземних громадян у 2008), насамперед із Східної та Західної Європи, а також — [США](#). У багатьох країнах туризм відіграє значну роль у формуванні валового внутрішнього продукту, створенні додаткових робочих місць і забезпеченні зайнятості населення, активізації зовнішньоторговельного балансу. Він робить великий вплив на ключові галузі

економіки і є своєрідним каталізатором соціально-економічного розвитку. У свою чергу, на розвиток туризму впливають різні фактори: демографічні, природно-географічні, соціально-економічні, історичні, релігійні і політико-правові. На світовому економічному ринку туризм є найбільш динамічно розвинута галузь і його роль у світовій економіці безперервно зростає. На розвиток туризму в світі впливають: науково-технічний прогрес, підвищення якості життя населення, збільшення тривалості вільного часу і відпусток, економічна та політична стабільність і ряд інших факторів.

Згідно Господарського кодексу України, підприємництво це самостійна, ініціативна систематична, на власний ризик, господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [1]. Таке визначення дає право стверджувати, що діяльність з надання туристичних послуг є об'єктом підприємницької діяльності всіх суб'єктів туристичної індустрії. Економічною передумовою існування підприємництва є приватна власність на засоби виробництва. Для розвитку підприємництва в туризмі неодмінною умовою виступає не тільки приватна власність, а й інші умови, зокрема: стабільність державної економічної й соціальної політики, пільговий податковий режим для соціальних видів туризму; розвинута інфраструктура підтримки підприємництва, починаючи з ліцензування і закінчуючи державними органами регулювання й контролю; гнучкий ринковий механізм участі туризму в глобалізаційних процесах та інтеграції України в європейські й світові економічні структури. Головна мета підприємництва в сфері туризму полягає в розробленні, формуванні туристичних потоків за обраними маршрутами, у виробництві туристичних товарів і наданні туристичних послуг, комплектуванні туристичного продукту відповідно до попиту споживачів з вигодою (прибутком) для себе. Підприємництво в туризмі – це сукупність різних видів діяльності, що покликані задовольняти комплекс потреб туристів і забезпечувати отримання прибутку підприємцям. Отже, туристичне підприємництво передбачає діяльність з метою отримання прибутку від

виробництва й реалізації продукту (окремих послуг), необхідного для задоволення потреб туристів.

Туристичну діяльність слід розглядати як товарно-грошові відносини між туристами, туристичними підприємствами, сферою гостинності та обслуговування в DESTИНАЦІЯХ. Зростаючий попит на туристичні послуги звичайної якості породив масовість їх виробництва. З'явилися різноманітні підприємницькі структури і суспільні інституції, що виготовляють різні компоненти для формування й реалізації турпродукту. Це викликало необхідність сертифікації та стандартизації у сфері туристичної діяльності, гармонізації вітчизняних стандартів, норм і правил з міжнародними стандартами, що стосуються вимог до об'єктів туристичних відвідувань, взаємодії туроператорів та якості туристичних послуг.

Підприємництво в сфері туристичного бізнесу, виконує ряд функцій:

по-перше, виступає важливим фактором зміни структури туризму через механізм переливання капіталу з менш прибуткового бізнесу в більш прибутковий, оскільки спонукальним мотивом підприємництва є максимізація прибутку;

по-друге, сприяє ефективному формуванню і використанню туристичних ресурсів, мінімізації витрат та економічних ризиків, пов'язаних з банкрутством;

по-третьє, створює стимули для підвищення кваліфікації працівників туризму

Багато розвинених країн вважають туризм і сферу послуг пріоритетним напрямом свого економічного розвитку, оскільки ця галузь є привабливою в інвестиційному плані. Вона сприяє розвитку інфраструктури регіону та країни, притоку валютних коштів

Таким чином, у цілому підприємництво сприяє відновленню і розвитку економіки туризму, створенню інноваційного середовища, відкриває шлях до перетворень, а тому стає рушійною силою розвитку економіки не тільки туризму, а й економіки всієї країни.

Список використаних джерел

1. Основні засади господарської діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

УДК 657

Боярчук О. Ю.

викладач Соболева І. В.

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

УДОСКОНАЛЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Виробництво в ринковій економіці України здійснюють у різних формах ділової організації: від мініатюрних майстерень, що перебувають в одноосібній власності, до гігантських корпорацій. Законом України від 05.10.2017 р. «Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" щодо удосконалення деяких положень» внесено зміни до ст. 2 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», а саме: додано класифікацію підприємств (крім бюджетних установ) [2]. Відтепер усі підприємства можуть належати до мікропідприємств, малих, середніх або великих підприємств (табл.1.).

Таблиця 1.

Класифікація підприємств згідно ст. 2 ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»

Вид підприємства	Критерії (на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передуює звітному)		
	Балансова вартість активів	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Середня кількість працівників
	Достатньо відповідати двом із трьох критеріїв		
Мікропідприємства	до 350 тис. євро	до 700 тис. євро	до 10 осіб
Малі підприємства	до 4 млн. євро	до 8 млн. євро	до 50 осіб
Середні підприємства	до 20 млн. євро	до 40 млн. євро	до 250 осіб
Великі підприємства	понад 20 млн. євро	понад 40 млн. євро	понад 250 осіб

Однак критерії класифікації підприємств згідно Закону України суперечать критеріям наведеним у статті 55 Господарського кодексу України (табл. 2.) [1].

Таблиця 2.

Класифікація підприємств згідно ст. 55 Господарського кодексу України

Вид підприємства	Річний дохід від будь-якої діяльності	Середня кількість працівників
Мікропідприємства	до 2 млн. євро	не перевищує 10 осіб
Малі	до 10 млн. євро	не перевищує до 50 осіб
Середні	до 50 млн. євро	не перевищує до 250 осіб
Великі	понад 50 млн. євро	понад 250 осіб

Починаючи з 2018 року всі підприємства повинні орієнтуватися на ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» для того, щоб зрозуміти в яку категорію підприємств вони потрапляють. Для віднесення підприємства до певної категорії потрібно, щоб воно відповідало щонайменше двом із наведених критеріїв.

При визначенні відповідності критеріям, зазначених у євро, буде застосовуватися офіційний курс гривні до іноземних валют (середній за період), розрахований на підставі курсів Національного банку, які встановлювалися для євро протягом відповідного року.

Також при класифікації необхідно буде враховувати наступні особливості:

- результати діяльності за рік для визначення відповідності критерію тепер визначатимуться не в сумі доходу від будь-якого виду діяльності (як раніше по ст. 55 ГКУ), а в сумі чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), порядок визначення якого був прописаний законом;

- новоутворені підприємства визначатимуть відповідність критеріям за підсумками своєї діяльності за перший рік;

- підприємство може перейти з однієї категорії до іншої, тільки якщо протягом двох років поспіль за показниками річної фінансової звітності не відповідатиме своїм теперішнім критеріям (передбачено можливість автоматичного переходу з однієї категорії підприємств до іншої, однак такий перехід можливий протягом двох років);

- використовуючи критерій середньої кількості працівників згідно із законом, треба звернути увагу на приписку «до» (у ГКУ використовується приписка «не перевищує»). Виникає запитання на приписку «до», якщо підприємство

належить до мікро-, його середня кількість працівників не повинна перевищувати 9 осіб, якщо до малого — 49 осіб, якщо до середнього — 249 осіб і якщо до великого — 250 і більше.

На даний час для багатьох суб'єктів підприємницької діяльності залишаються дискусійними питання до якої групи вони належать і яким нормативним документом слід керуватися, тощо. Необхідно усунути розбіжності між ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та Господарським кодексом України, щоб врегулювати проблемні питання та надати уточнення щодо критеріїв, що трактуються нормативними актами.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV (зі змін. та доп.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page2>

2. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16. 07. 1999 р. № 996-XVI (зі змін. та доп.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>

УДК 330

Величко А.О.

к.е.н., доцент Панченко Г.С.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В сучасних умовах розвитку ринкових відносин, які характеризуються нестабільною економічною ситуацією в Україні різко підвищується значущість, прийнятих на підприємстві рішень у сфері маркетингу та зростає потреба в ефективному управлінні маркетинговою діяльністю.

Маркетингова діяльність спрямована на орієнтацію виробництва, створення видів продукції та відображає вимоги ринку. Позиція підприємства на ринку впливає на вибір маркетингової стратегії, яку потрібно узгодити із загальними цілями

підприємства з метою запобігання протиріччям маркетингової стратегії та загальної стратегії розвитку підприємства.

Сутність маркетингової стратегії полягає в пошуку рішень, спрямованих на задоволення потреб споживачів і на отримання у них переваг в порівнянні з конкурентами за допомогою спеціальних ринкових заходів. Підприємство не може обійтися без планомірного і обгрунтованого процесу формування маркетингової стратегії.

При формуванні економічної стратегії створюється підсистема функціональних стратегій, що розробляються для основних напрямів діяльності підприємства. Функціональні стратегії, що формуються як окремі блоки в рамках головної стратегічної економічної концепції, включають і маркетингову стратегію.

Маркетингова стратегія є найважливішою функціональною стратегією, оскільки вона забезпечує обгрунтування ринкової спрямованості підприємства. Ця стратегія має два основних орієнтири — ринок і продукт.

Вагомий науковий внесок у дослідження проблем формування маркетингових стратегій зробили такі вітчизняні та зарубіжні вчені: Ансофф І., Геєць В.М., Герасимчук В.Г., Вірсема Ф., Койк Л., Котлер Ф., Н.В. Лебіга, Крайник О.П., Крикавський Є.В., Куденко Н.В., Кузьмін О.Є., Ламбен Ж. Ж., МакДональд М., Мінцберг Г., Мур Дж., Окландер М.А., Павленко А.Ф., Портер М., Прахалад К., Решетілова Т.Б., Трейсі М., Скибінський С.В., Старостіна А.О., Хамел Г., Хміль Ф.І. та інші. У їх працях розглядаються питання формування принципів стратегічного маркетингу, класифікації видів стратегій маркетингу, методичних підходів до маркетингового планування та використання маркетингових стратегій.

Маркетингові стратегії знаходять вираз в плані (програмі) маркетингу, який є базовим документом, що регулює та координує діяльність усіх підрозділів підприємства з метою більш ефективної його діяльності на ринку.

Процес оновлення продукції, що знаходить вираження в змісті та структурі продуктово-товарних стратегій, здійснюється на основі маркетингових стратегій, які стосуються визначення:

- товарного асортименту з розрахунками обсягів випуску кожного виду продукції з акцентом на нову;

- очікуваного рівня цін на продукцію, в тому числі враховуючи рівень витрат на виробництво та якість продукції;
- запланованих ринків збуту з визначенням імовірності їхнього освоєння;
- форм і методів організації каналів просування та продажу товарів.

Процес формування функціональної маркетингової стратегії на підприємстві включає в себе такі основні етапи:

- формулювання проблеми щодо дослідження процесу формування маркетингової стратегії;
- постановка цілей маркетингового дослідження;
- визначення підходів до вирішення поставленої проблеми;
- обґрунтування та розробка плану формування маркетингової стратегії.

Реалізація функціональної маркетингової стратегії спрямована на створення комплексу конкурентних переваг і ефективне використання підприємством можливостей з боку ринку для досягнення його стратегічної мети.

Для ефективною реалізації стратегії розвитку підприємства необхідно розробити продуктово - маркетингову програму, що дозволить оптимально сполучати виробничі можливості і кон'юнктурні умови ринку, визначити продуктивний профіль підприємства. Провести сегментацію ринку і диференціацію портфеля продукції на товарні групи, виробництво яких буде здійснюватися з урахуванням оптимального завантаження потужностей і розподілу сировини. Пріоритетними при цьому будуть групи з найбільшою рентабельністю, а групи з меншою рентабельністю, необхідні для обов'язкового асортименту, будуть вироблятися по залишковому принципі.

Розробка і реалізація маркетингової програми, також як і вся стратегія, враховує ключові фактори успіху в галузі, що повинні бути встановлені і чітко сформульовані. Якщо не будуть прийматися маркетингові міри, то варто очікувати подальшого скорочення продажів і втрати ринку, унаслідок його захоплення конкурентами. Заходи повинні бути розроблені і представлені у виді конкретних рекомендацій до виконання програми.

З урахуванням вище викладеного формується продуктово-маркетингова стратегія, що спрямована на аналіз, розробку і прийняття стратегічних рішень по номенклатурі, асортименту й обсягу виробництва продукції, а також її реалізації на конкретних ринках. На основі продуктово-маркетингової стратегії розробляється

виробнича стратегія, основна мета якої полягає в найбільш повному задоволенні запитів ринку. Основні завдання такої стратегії полягають в зниженні витрат на виробництво продукції, підвищення якості виробничих поставок та процесу виробництва, забезпечення відповідності виробництва продукції попиту на ринку.

Таким чином, реалізація функціональної маркетингової стратегії спрямована на створення комплексу конкурентних переваг і ефективне використання підприємством його виробничих та ринкових можливостей з метою досягнення поставленої стратегічної мети.

УДК 338

Волкова А. Г.

викладач Соболева І. В.

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

ПРОБЛЕМИ ЧИННОЇ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

Чинна система оподаткування в Україні створює значне податкове навантаження на суб'єктів малого підприємництва. Введення в Україні спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва ще не забезпечило необхідних зрушень в їх розвитку. Продовжується формування тіньового сектора економіки, в тому числі і за рахунок суб'єктів малого бізнесу, що призводить до масового ухилення від нарахування та сплати податків, чим і обумовлена актуальність і доцільність дослідження проблем спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва України.

Вагомий внесок в дослідження питання формування та вдосконалення спрощеної системи оподаткування зробили такі вітчизняні педагоги-науковці: Н. М. Ногінова [3], Г. Т. Михальчинець, Т. Г. Васильців, О. І. Піжук та інші. Проте більшість матеріалів є застарілими, оскільки податкове законодавство України в умовах євроінтеграційних процесів зазнає частих змін. Метою дослідження є висвітлення змін та розкриття проблем чинної спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні.

Серед основних напрямів державної підтримки малого підприємництва в Україні слід виділити реформування спрощеної системи оподаткування. Сучасний стан спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва в 2018 році характеризується змінами, а саме: згідно Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» [2] з 1 січня 2018 року прожитковий мінімум для працездатних осіб становить 1762 грн, а мінімальна заробітна плата в місячному розмірі – 3723 грн. Від даних державних гарантій залежить розмір єдиного податку платників I та II груп (табл. 1).

Таблиця 1

Групи та критерії відповідності для права перебувати на спрощеній системі оподаткування

Групи	Кількість найманих працівників (п. 291.4. ПКУ)	Дохід за календарний рік, що передував переходу на єдиний податок (п. 291.4. ПКУ)	Види діяльності	Ставка єдиного податку (п. 293 ПКУ)
1. Фізичні особи-підприємці	Без найманих працівників	Не перевищує 300 тис. грн	Здійснюють роздрібний продаж товарів або надають побутові послуги населенню	До 10 % розміру прожиткового мінімуму встановленого на 1 січня податкового (звітного) року
2. Фізичні особи-підприємці	До 10 працівників	Не перевищує 1,5 млн грн	Надають послуги платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства	У межах до 20% розміру мінімальної заробітної плати встановленої на 1 січня податкового (звітного) року
3. Фізичні особи-підприємці та юридичні особи	Кількість працівників необмежена	Не перевищує 5 млн грн	Займаються наданням посередницьких послуг з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна, а також діяльністю з виробництва, продажу ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів	1) 3 % доходу - у разі сплати ПДВ згідно з ПКУ; 2) 5 % доходу - у разі включення ПДВ до складу єдиного податку
4. Сільськогосподарські товаровиробники	Кількість працівників необмежена	Питома вага продаж с/г товарів за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75%	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	Залежить від категорії (типу) земель, їх розташування та становить 0,19-6,33% нормативно-грошової оцінки 1 га землі

З 01.01.2018 р. фізичні особи-підприємці I та II групи за рік повинні будуть сплачувати незалежно від факту отримання доходу: ЄСВ не менше як 9828,72 грн. (819,06 грн×12 міс.) та 8935,20 грн. (744,60 грн.×12 міс.) відповідно. Тобто загальне річне податкове навантаження фізичних осіб-підприємців I та II груп у 2018 році буде становити 11943,12 грн. та 18763,92 грн. відповідно.

Основними перевагами спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва в Україні є: спрощена процедура при реєстрації суб'єкта господарювання як платника єдиного податку; прості розрахунки суми податку до сплати; ведення бухгалтерського обліку на основі загального та/або спрощеного плану рахунків; надання права вибору щодо слати ПДВ; звільнення від сплати низки податків. До недоліків можна віднести: обмеження у видах діяльності, обсязі доходу та кількості працівників; розмір податку для платників I та II груп не залежить від результатів діяльності; обов'язкову сплату ЄСВ у мінімальному розмірі не залежно від результату діяльності [1].

Фіскальний механізм необхідно реформувати за такими напрямками: наближення податкового права до норм і стандартів податкового права ЄС; зниження податкового тягаря на економіку; рівність усіх суб'єктів господарювання шляхом встановлення однакових прав і обов'язків щодо сплати податків [3].

За умови чинного податкового законодавства в Україні спрощена система оподаткування є оптимальним способом стягнення податків з малого бізнесу, оскільки загальна система сплати податків є надто складною й обтяжливою, однак і спрощена система не позбавлена своїх недоліків. Внесення змін щодо оподаткування малого бізнесу у податкове законодавство України повинно усунути ці недоліки і зберегти при цьому все те раціональне, що в ньому є, врахувати набутий позитивний досвід, стабілізувати систему податків, принаймні в межах фінансового року, а згодом – протягом декількох років. Подальші наукові дослідження у цій сфері мають стосуватися узгодження вітчизняного законодавства у сфері малого бізнесу з європейським.

Список використаних джерел

1. Гнатенко Є. П., Соболева І.В. Проблеми чинної спрощеної системи оподаткування суб'єктів господарювання в конкурентному середовищі / Є. П. Гнатенко // Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського, Економічні науки. – 2017. – №1 (8). – С. 16–19.
2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» від 07.12.2017 № 2246-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>.
3. Ногінова Н. М. Оподаткування малого підприємництва в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / Н.М. Ногінова // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.1. – С. 259–263.

УДК: 338.314.

Григор'єва А.Г.

к.е.н., доцент Фіщенко О.М.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ НА ПІДСТАВІ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ

Становлення і розвиток в Україні ринкової інфраструктури суттєво змінюють економічне, інформаційне і правове середовище функціонування підприємств, зміст їхньої фінансової діяльності.

Господарська діяльність підприємства нерозривно зв'язана з його фінансовою діяльністю. Підприємство самостійно фінансує всі напрямки своїх витрат відповідно до виробничих планів, розпоряджається наявними фінансовими ресурсами, вкладаючи їх у виробництво продукції з метою одержання прибутку.

Вихід України з тривалої економічної кризи безпосередньо пов'язаний з поліпшенням фінансового стану суб'єктів господарювання всіх форм власності в усіх сферах діяльності. За цих умов необхідна сучасна, адекватна ринковій економіці, організація фінансової діяльності кожного підприємства, тому дана тема є актуальною.

Проблемою аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства займалися такі дослідники, як А.М. Поддєрьогін, Л.Д. Буряк, Загородній А.Г., Азаренкова Г.М. та ін.

Метою даної статті є аналіз фінансово-економічного стану підприємств України за показником їх рентабельності.

Фінансово-економічна діяльність - це система використання різних форм і методів для фінансового забезпечення функціонування підприємств та досягнення ними поставлених цілей, тобто це та практична фінансова робота, що забезпечує життєдіяльність підприємства, поліпшення її результатів [3, с.57].

Метою оцінювання фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і використання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.

Фінансово-економічну діяльність підприємства спрямовано на вирішення таких основних завдань:

- фінансове забезпечення поточної виробничо-господарської діяльності;
- пошук резервів збільшення доходів, прибутку, підвищення рентабельності та платоспроможності;
- мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для фінансування виробничого й соціального розвитку, збільшення власного капіталу;
- контроль за ефективним, цільовим розподілом та використанням фінансових ресурсів [2, с.47].

Показники оцінювання фінансово-економічного стану підприємства мають бути такими, щоб усі ті, хто пов'язаний з підприємством економічними відносинами, могли одержати відповідь на запитання, наскільки надійне підприємство як партнер у фінансовому відношенні, а отже, прийняти рішення про економічну доцільність продовження або встановлення таких відносин з підприємством

Показником, що характеризує стан фінансово-економічної діяльності є рівень прибутковості підприємства, а саме його рентабельність. Фірма рентабельна, якщо суми витрат достатньо не тільки для сплати витрат на виробництво, але і для утворення прибутку. Таким чином, рентабельність характеризує ефективність роботи підприємства, дає уявлення про спроможність підприємства збільшувати свій капітал.

Чим більше показник рентабельності, тим ефективніше діяльність підприємства [2, с.103].

За даними Державної Служби Статистики України проаналізуємо рентабельність операційної діяльності великих та середніх підприємств України за видами економічної діяльності у січні-вересні 2017 року (таблиця 1) [4].

Таблиця 1.

Рентабельність операційної діяльності великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності (січень-вересень 2017 року)

Показник	Результат від операційної діяльності	Витрати операційної діяльності	Рівень рентабельності (збитковості), %
Усього	258270	2549231,9	10,1
сільське, лісове та рибне господарство	542,5	14321,6	3,8
промисловість	141469,2	1694723	8,3
будівництво	2351,5	59371,1	4
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	47508,1	183305,5	25,9
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	17017,4	259088,5	6,6
тимчасове розміщування й організація харчування	1382,1	12739,9	10,8
інформація та телекомунікації	12029,1	62333,3	19,3
фінансова та страхова діяльність	1070,8	33762	3,2
операції з нерухомим майном	6465	29277,5	22,1
професійна, наукова та технічна діяльність	28130,2	149058,2	18,9
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	969,8	33777,8	2,9
освіта	33,8	814	4,2
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	413,6	9016,6	4,6
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-1078,9	6496,3	-16,6
надання інших видів послуг	-34,2	1146,6	-3

Розглянемо більш детально таблицю 1. Рентабельність продукції розрахована як відношення результату від операційної діяльності (прибутку) до витрат від операційної діяльності. Загальна рентабельність підприємств України у січні-вересні 2017 року становить 10,1%.

Визначимо ті галузі, які мають найбільший показник рентабельності.

Найбільш рентабельними можна назвати підприємства оптової та роздрібною торгівлі, підприємства з ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – їх рентабельність становить 25,9%. Далі за рівнем рентабельності виділяють організації, які проводять операції з нерухомим майном. Їх рентабельність трохи нижче – 22,1%. Підприємства з інформації та телекомунікації досягли у 2017 році рентабельності на рівні 19,3%. Менш рентабельними є наукові заклади – установи з професійної, наукової та технічної діяльності мають рівень рентабельності на рівні 18,9%. Рентабельність підприємств з розміщування й організації харчування досягає 10,8%.

Щодо інших галузей, то їх рентабельність нижче 10%. А саме це сільське, лісове та рибне господарство (3,8%), промисловість (8,3%), будівництво (4%), транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (6,6%), фінансова та страхова діяльність (3,2%), діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (2,9%), освіта (4,2%), охорона здоров'я та надання соціальної допомоги (4,6%).

Але протягом 2017 року нерентабельними були організації у галузі мистецтва, спорту, розваг та відпочинку. Їх рівень рентабельності мав від'ємне значення (-16,6%).

Проаналізувавши дані про рентабельність підприємств України, можна зробити висновок, що деякі галузі потребують підвищення рівня рентабельності, чого можна досягти такими шляхами:

1. нарощувати обсяги виробництва і реалізації товарів, робіт, послуг;
2. здійснювати заходи щодо підвищення продуктивності праці своїх працівників;
3. зменшувати витрати на виробництво (реалізацію) продукції, тобто знижувати її собівартість;
4. з максимальною віддачею використовувати потенціал, що є в розпорядженні підприємства, в тому числі і фінансові ресурси;
5. кваліфіковано, зі знанням справи здійснювати цінову політику, оскільки на ринку діють переважно вільні (договірні) ціни;

6. грамотно будувати договірні відносини з постачальниками, посередниками, покупцями;
7. вміти найдоцільніше розміщувати (вкладати) одержаний раніше прибуток з точки зору досягнення оптимального ефекту.

Висновки. У роботі було визначено сутність фінансово-економічної діяльності підприємства, та показник рентабельності як один із індикаторів фінансово-економічного стану підприємств України. Було визначені найбільш рентабельні галузі, а саме підприємства оптової та роздрібною торгівлі, підприємства з ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів, операцій з нерухомими майном, інформації та телекомунікацій, наукові заклади.

Список використаних джерел:

1. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник.4-те вид., випр. та доп. – К.: „Знання”,2002. – С.205
2. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : навч. посібник [для самост. вивч. дисципліни]. / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. - 3-тє вид., виправл. і доп. - К. : Знання-Прес, 2009. – С.47-52
3. А. М. Поддєрьогін, Л. Д. Буряк, Г. Г. Нам, А. М. Павліковський, О. В. Павловська, В. З. Потій, А. П. Куліш, О. О. Терещенко, Н. П. Шульга, С. А. Булгакова. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2000. - 460 с.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

УДК: 228:363

Губа Ю.Д.

д.е.н. професор Хобта В.М.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ

Тривалий період металургія займала провідне місце в структурі економіки України, забезпечуючи найбільшу частку у промисловому виробництві та експорті, підтримуючи зайнятість та сталий розвиток цілої низки галузей. Проте, внаслідок

одночасної дії ряду негативних факторів, на сьогоднішній день українська металургія переживає найгірші часи за останні 15 років. Особливо різкими були негативні зміни у 2014 р., а у 2015 р. ця тенденція навіть посилилася.

Сучасні економічні реалії функціонування підприємств України мають складні умови здійснення поточної діяльності через вплив факторів, які негативно відображуються на кінцевому результаті. Однією з найбільш релевантних проблем на підприємствах металургійної галузі є низький рівень ефективності та повна відсутність інноваційно-інвестиційних процесів. Набуття конкурентних переваг підприємства можливе за умови впровадження сучасних технологій та здійснення інвестиційної діяльності. Однак, через несприятливий інвестиційний клімат, нестабільний курс національної валюти, ускладнену економічну та політичну ситуацію процес залучення інвестицій та здійснення ефективного планування інвестиційних процесів унеможливлений, що потребує пошук шляхів вирішення даної проблеми та нейтралізації чинників негативного впливу на неї.

Вивченням проблем розвитку підприємств металургійної галузі приділялося багато уваги як вітчизняними, так і зарубіжними вченими, серед яких Большаков В.І., Залозна Ю.С., Збаразська Л.А., Кравченко С.І., Лютова О.С., Макогон Ю.В., Мінаєв О.А., Собкевич О.В., Хобта В.М. та інші.

Метою роботи є виявлення проблем та перспектив залучення інвестицій для розвитку металургійних підприємств України.

Складною проблемою металургійних підприємств є скорочення попиту на продукції. У споживанні металопродукції на внутрішньому ринку України переважає продукція вітчизняного виробництва. Попри значний ступінь насиченості внутрішнього ринку вітчизняною продукцією його ємність залишається незначною, про що свідчить експортна орієнтація більшості провідних виробників металопродукції України, адже 40-90% обсягу реалізації становить експорт (табл. 1) [2, с.96]. Важливою умовою являється пошук розширення існуючих та нових ринків збуту.

Таблиця 1

Показники діяльності основних виробників металургійного комплексу України

Виробник	Основна продукції	Обсяг реалізації, млн.грн.	Частка експорту у реалізації, %	Чистий прибуток / збиток, млн.грн.
ПАТ "Металургійний комбінат "Азовсталь"	Чавун, сталь, феросплави, кокс, коксопродукти	23843,2	64,4	- 1835,5
ПАТ "Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча"	Чавун, сталь, феросплави.	29498,5	43,0	- 1585,9
ПАТ "Єнакієвський металургійний завод"	Чавун, сталь, феросплави	12129,6	41,7	- 544,5
ПАТ "Запорізький металургійний комбінат "Запоріжсталь"	Чавун, сталь, феросплави	28498,1	-	1805,0
ПАТ "Дніпровський металургійний комбінат ім. Дзержинського"	Чавун, сталь, феросплави	16596,6	91,4	- 1389,5
ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг"	Чавун, сталь, феросплави, кокс, коксопродукти	42952,1	-	1384,7

Джерело: складено на основі [1]

Поточні можливості внутрішнього ринку металопродукції оцінюються експертами максимально в 10-11 млн. т., що майже втричі менше порівняно з обсягами її експорту. В структурі внутрішнього споживання металопродукату найбільша частка належить власне металургії (35%), підприємствам машинобудування (20%), металосервісним центрам, підприємствам малого будівництва та приватним споживачам металообробної галузі (понад 18%), підприємствам будівельної галузі (5%), автомобілебудівній галузі (2%), виробникам будівельних матеріалів (1%) [4, с.65].

Перспективи розвитку безпосередньо пов'язані з зміцненням із здійснення інвестицій в гірничо-металургійний комплекс для спрямовано на підвищення експорту, бюджету, зміцнення національної валюти і зростання соціальних стандартів. Незважаючи на складні умови господарювання підприємства знаходять можливості для подальшого розвитку. Так за даними об'єднання підприємств (ОП) "Укрметалургпром", інвестиції в тихпереоснащення і модернізацію металургійних заводів, що входять в ОП, збільшилися з 4,5 млрд. грн. у 2010 році до 8,3 млрд. грн. в 2016-м. А в першому півріччі 2017-го вони склали 2,6 млрд. грн.. Питомі інвестиції на тону виплавленої сталі склали \$ 17,4 в 2010 році і \$ 20,4 в 2016-м, за перше півріччя 2017 року - \$ 8,8. Одну з найбільш інвест-програм анонсував "АрселорМіттал Кривий Ріг". "До 2020 року компанія

ArcelorMittal направить \$ 1,2 млрд. на впровадження інвестиційних проектів на підприємстві. При цьому охоплені всі ключові напрямки діяльності підприємства: охорона праці, виробництво і екологія, ефективне використання енергетичних ресурсів і нових технологій. У 2016 році підприємство інвестувало в модернізацію основних фондів 5,17 млрд. грн., або близько \$ 237 млн. на підприємствах "Метінвесту" на завершальній стадії знаходиться кілька дуже великих проектів, зокрема, масштабна реконструкція аглофабрики на ММК ім. Ілліча загальною вартістю \$ 220 млн. Добудовується установка вдування пиловугільного палива (ПВП) на "Азовсталі" (обидва - Маріуполь). На Єнакіївському МЗ подібний проект був завершений на початку 2016 року. Вартість впровадження ПВП на цьому підприємстві оцінювалася більш ніж в \$ 115 млн. Все це дуже важливі з екологічної точки зору проекти.

Активізація інвестиційних процесів стримується високими ризиками та обмеженими фінансовими можливостями: власні можливості обмежені недостатнім рівнем ефективності діяльності, а можливості залучення непривабливими умовами, що склалися на ринку капіталу. Так облікова ставка (ставка рефінансування) , яка відображає розмір відсотка, що є не приваблива. Ці кредити є рефінансуванням тимчасової нестачі фінансових ресурсів. Через такі кредити забезпечується регулювання ліквідності банківської системи за браком достатніх кредитних організаційних коштів для здійснення кредитування клієнтів і виконання прийнятих на себе зобов'язань. Облікова ставка так само служить орієнтиром щодо вартості залучених та розміщених грошових ресурсів (рис. 1).

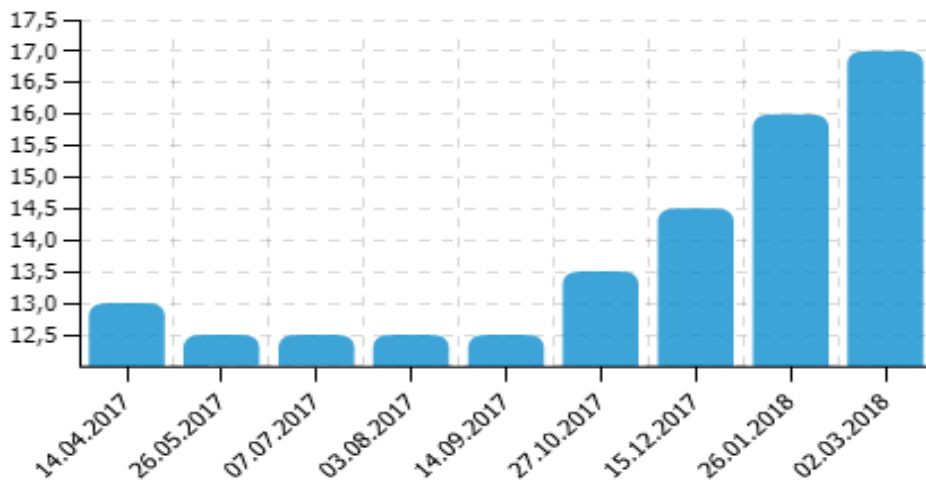

Рисунок 1 - Облікова ставка НБ України, %

Такі умови стримують залучення коштів для здійснення інвестицій та обмежують можливості розвитку підприємств.

Інвестиційні процеси на металургійних підприємствах дозволяють розширити можливості та використання потенціалу даної галузі, що позитивно відобразиться на сукупному ВВП країни, показниках експорту-імпорту. Сучасний стан інвестиційної діяльності металургійних підприємств, характеризується суттєвим погіршенням їх інвестиційного забезпечення в наслідок несприятливої зовнішньоекономічної кон'юнктури світового ринку; ослабленням державного впливу на розвиток металургійної галузі країни та відсутність державної стратегії її розвитку; відсутністю наявних зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування та нерозвиненістю вітчизняного фондового ринку; збитковістю діяльності металургійних підприємств внаслідок технічної і технологічної відсталості виробництва. Задля покращення ситуації необхідна нейтралізація вищезазначених тенденцій розвитку металургійної галузі.

Для удосконалення системи технологій виробництва необхідно використати такі шляхи, як значна реконструкція, перехід до нових екологічно безпечних і менш ресурсоемних технологій, вироблення нової концепції забезпечення власних потреб, спрямованих на всебічну економію енергії в усіх галузях господарства, на значне зменшення енергоємності виробництва валового національного продукту, пошук нових, нетрадиційних джерел енергії, зменшення залежності України від зовнішнього постачання тафти та енергії.

Список використаних джерел

1. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://smida.gov.ua>.
2. Власюк Т.О. Металургійна галузь України на світовому ринку: проблеми та пріоритети / Т.О. Власюк // Науковий Вісник національної академії статистики, обліку та аудиту. – Вип.№3. – 2016. – с. 91-103.
3. Строченко Н.І. Планування і контроль на підприємстві [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. напрямку підгот. денної та заочної форм навчання освітньо-

кваліфікаційного рівня "Бакалавр" / Н. І. Строченко, І. І. Коблянська; М-во освіти і науки України, СНАУ. - Суми: СНАУ, 2015. - 272 с.

4. Точилін В. О. Вертикально-інтегровані структури гірничо-металургійного комплексу України: стан та напрями розвитку / В. О. Точилін, В. В. Венгер / Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. - 2013. - Т. 18. Вип. 3/1. - С. 64-67

УДК 338.24:658:005.935

Зайцева А.В.

д.е.н., професор Хобта В.М.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕСУ РЕСУРСОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

В динамічних умовах господарювання зовнішнє середовище суттєво впливає на стан і результати діяльності підприємств. Тому для мінімізації та запобігання негативного впливу факторів підвищується необхідність безпекоорієнтованого управління. Будь-яке підприємство обтяжене зношеними ресурсомісткими основними фондами і застарілими технологіями та потребує впровадження більш ефективних шляхів використання ресурсів, які є основою виробництва продукції, а значить і його економічної життєдіяльності та виконують умову підвищення економічної безпеки. Однією з важливих складових стає ресурсозабезпечення, яке дозволяє сформувати оптимальне співвідношення між розмірами запасів ресурсів і обсягами їх використання.

Метою роботи є формування системи показників, які характеризують вплив ресурсозабезпечення на економічну безпеку підприємства.

Сьогодні питання економічної безпеки підприємства, зокрема діагностики процесу ресурсозабезпечення та його впливу на загальні результати функціонування є актуальними, та відображаються у наукових працях таких вчених: Амосов О.Ю., Баландіна І.С., Барун М.В., Вознюк М.А., Гавкалова Н.Л. та ін.

В сучасних умовах господарювання негативний вплив на результативність діяльності мають ресурсоемний характер економіки та практично відсутність економічного механізму ресурсозабезпечення, що відображається на основних економічних показниках роботи: падінні обсягів виробництва, зростанні ресурсоемності та зниженні якості продукції, що виробляється. Для вирішення існуючих проблем необхідно удосконалити процес управління ресурсозабезпеченням з урахуванням специфіки ресурсів, що використовуються, організації виробничих процесів.

Традиційно, на промислових підприємствах економічні ресурси поділяють на трудові (промислово-виробничий і непромисловий персонал), матеріальні (сировина, матеріали, паливно-енергетичні ресурси, запасні частини), основні виробничі засоби (будівлі і споруди, передавальні пристрої, силові машини, технологічне устаткування, тощо), фінансові (власний капітал, позиковий капітал, нематеріальні активи тощо) [2]. Наявність і склад ресурсів визначаються обсягом конкретного виду ресурсу, його структурою за номенклатурою та асортиментом, якістю та термінами поставок.

На економічну безпеку підприємства значний вплив чинить саме сукупність функціонуючих ресурсів, коли їх якість зумовлює загальну ефективність. Тому важливо сформулювати систему показників, які дозволяють розкрити вплив якості ресурсозабезпечення на загальну економічну безпеку підприємства. Її використання дозволяє сформулювати орієнтацію підприємства та інтенсивний шлях розвитку і досягнення більш високого рівня ефективності, виявлення резервів подальшого вдосконалення господарської діяльності підприємства на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, досконалої технології і покращення організації виробництва, створення діючого механізму підвищення ефективності [4].

В таблиці 1 розкрито систему показників, які характеризують вплив ресурсозабезпечення на загальні характеристики підприємства.

Таблиця 1 – Система показників ресурсозабезпечення підприємства

Показник	Методика розрахунку
1 блок – показники оснащеності організації ресурсами	
Фондооснощеність, грн	Середньорічна вартість основних засобів / займана площа
Фондоозброєність, грн/чол	Середньорічна вартість основних засобів / середньорічна кількість працівників
Коефіцієнт оновлення основних засобів	Вартість які поступили основних засобів / вартість основних засобів на кінець року
Трудооснащеність, чол/га	Середньорічна кількість працівників / займана площа
Забезпеченість обіговими коштами, тис. грн/га(чол)	Середньорічна вартість оборотних засобів / займана площа (або середньорічна чисельність працівників)
Забезпеченість власним капіталом, %	Середньорічна вартість власного капіталу / валюта балансу * 100%
Затратозабезпеченість, грн/га(чол)	Виробничі витрати / займана площа (або середньорічна чисельність працівників)
2 блок – Показники ефективності використання ресурсів організації	
Фондовіддача, грн	Вартість виробленої продукції / Середньорічна вартість основних засобів
Річна продуктивність праці, тис. грн/чол	Вартість виробленої продукції / середньорічна кількість працівників
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	Виручка від продажу / середньорічна вартість оборотних засобів
Період обігу оборотних коштів, дні	365 днів / Коефіцієнт оборотності оборотних коштів
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	(Капіталу і резерви – Необоротні активи) / Капітал і резерви
Ефективність використання земельних ресурсів, тис. грн /га	Вартість виробленої продукції / займана площа
Ефективність інвестицій, грн.	Виручка від продажу продукції / Сума інвестиційних вкладень
3 блок – Показники синергетичного ефекту від використання ресурсів організації	
Затратовіддача, грн.	Виручка від продажу продукції / Виробничі витрати
Рівень прибутковості на одиницю ресурсу, грн/га (чол., грн.): - займаної площі	Прибуток від продажу продукції / займана площа
- середньорічна кількість працівників	Прибуток від продажу продукції / Середньорічна кількість працівників
- основних засобів	Прибуток від продажу продукції / Середньорічна вартість основних засобів
- оборотних коштів	Прибуток від продажу продукції / Середньорічна вартість оборотних засобів
- власного капіталу	Прибуток від продажу продукції / Власний капітал (капітал та резерви)
- інвестицій	Прибуток до оподаткування / Величина інвестиційних вкладень

Ресурсною складовою є основні фонди, якість яких характеризується фондovіддачею у вигляді об'єму реалізованої продукції на одну гривню середньорічної вартості основних фондів, та фондоозброєністю, що обчислюється як середня величина основних фондів в розрахунок на одного робітника [3].

Фінансова складова характеризує стан захищеності капіталу підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз, наявність невиплаченої заборгованості перед кредиторами та можливість погашення існуючого боргу в найкоротші строки. Фінансова діяльність підприємства передбачає безупинний процес кругообігу капіталу, змінюються структура активів і джерел їхнього фінансування, наявність і потреба у фінансових ресурсах і, як наслідок, змінюється фінансовий стан підприємства, який може бути стійким, нестійким (передкризовим) і кризовим [5].

Таким чином, використання системи показників, що характеризують якість ресурсозабезпечення на підприємствах, дозволяє виявити основні проблеми, сформулювати напрямки стратегічного розвитку суб'єктів господарювання, забезпечити постійне вдосконалення та відновлення ресурсних елементів.

Список використаних джерел

1. Амосов О. Ю., Гавкалова Н. Л. Проблема ресурсозбереження в Україні та шляхи її вирішення // Теорія та практика державного управління. – 2011. – Вип. – 2011. – Т. 3. – №. 34. – С. 22-26.
2. Баландіна І. С. Механізм управління ресурсозбереженням на підприємствах будівельної галузі [Електронний ресурс] // Сталий розвиток економіки. – 2011. - № 9 - С. 90-93 // Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/socJgum/sre/2011J6/index.htm>.
3. Баландіна І. С. Соціально-економічні ознаки процесу ресурсозбереження на сучасному етапі розвитку суспільства // Вісн. Харк. ун-ту. – 2011. - №970 – С. 197-200
4. Барун М.В. Управління ресурсозбереженням на підприємстві / М.В. Барун // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. Харків: ХНТУСГ. - 2010. - Випуск 98.- С. 91-97.

5. Вознюк М. А. Сучасні концепції ресурсо-та енергозбереження та наукові засади їх реалізації // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2015. – №.1. – С. 303-312.

УДК: 338.984

Івашина І. О.

к.е.н. доцент Фіщенко О. М.

ДВНЗ «Донецький національний технологічний університет»

РОЗВИТОК МЕТОДІВ ПЛАНУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Дослідження проблеми інвестування завжди знаходилося у центрі уваги. Це обумовлено тим, що інвестиції стосуються найглибших основ господарської діяльності, визначають процес економічного зростання в цілому. У сучасних умовах вони виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, структурних зрушень у народному господарстві, зростання технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро - і макрорівнях. Активізація інвестиційного процесу є одним із надійніших механізмів соціально-економічних перетворень.

Один із шляхів поліпшення інвестиційної активності-удосконалення планування інвестиційної діяльності. А саме вибір ефективних методів планування, відповідних умовам сьогодення. Отже необхідність удосконалення діяльності підприємства з планування інвестиційних процесів обумовлена тим, що саме за допомогою інвестиційного планування відбувається забезпечення підприємства необхідними інвестиційними ресурсами й підвищення ефективності його інвестиційної діяльності в майбутньому.

Питання планування інвестиційної діяльності підприємства розглянуті в роботах Кузнєцової С.М., Пересади А.А., Щукіна Б.М. та інших. В роботах вчених наведено різноманіття методів планування, що неминуче ставить практиків перед вирішенням задачі вибору оптимального методу.

Метою статті є розробка рекомендацій щодо вибору ефективних методів планування інвестиційної діяльності підприємства відповідно сучасним умовам господарювання.

За останні роки відбулася зміна підходів до управління інвестиціями. Якщо раніше на підприємствах займалися в основному накопиченням і розподілом бюджетних інвестиційних коштів, то в даний час до них додалися нові функції: пошук, залучення та оптимальне використання позабюджетних і бюджетних інвестиційних ресурсів. Все це висуває необхідність пошуку нових методів планування та регулювання інвестиційної діяльності.

Методи планування класифіковано за основними ознаками, як подано в табл. 1.1. [1, с. 304].

Таблиця 1.1

Класифікація методів планування

Класифікаційна ознака	Метод планування
Вихідна позиція для розробки плану	1) ресурсний - планування з орієнтацією на наявні ресурси; 2) цільовий - планування, спрямоване на досягнення поставлених цілей
Принципи визначення планових показників	1) екстраполяційний - визначення напрямків розвитку підприємства на основі ретроспективних тенденцій; 2) інтерполяційний - спочатку це окреслення цілей, а потім планування проміжних показників діяльності
Спосіб розрахунку планових показників	1) дослідно-статистичний, що передбачає планування на основі розрахунків середніх величин показників діяльності підприємства у минулому; 2) факторний - це планування на основі аналізу впливу окремих чинників на динаміку показників діяльності підприємства; 2) нормативний - це планування показників на основі прогресивних норм використання ресурсів
Узгодженість ресурсів і потреб	1) балансовий, що передбачає розробку таблиць-балансів, в яких зіставляють джерела надходження ресурсів і напрямки їх витрачання; 2) матричний, що передбачає побудову моделей взаємозв'язків між виробничими підрозділами підприємства і показниками діяльності

Актуальність питання вибору правильних методів планування притоку інвестицій обумовлена тим, що в сучасний момент великого значення набули фактори вартості та ефективності залучених коштів або еквівалентних матеріальних та інтелектуальних цінностей.

Сьогодні в Україні інвестиційна діяльність перебуває на низькому рівні законодавчого врегулювання, що призводить до зниження рівня застосування на практиці. Тому висвітлення тенденцій розвитку інвестиційної діяльності, визначення напрямків підвищення ефективності такої діяльності може посприяти подоланню інвестиційної кризи.

У сучасних умовах господарювання підприємства України все частіше стикаються з проблемою найвигіднішого використання обмежених фінансових ресурсів. Різноманітні інвестиційні об'єкти, що представляють інвестиційний попит в рамках конкретного підприємства, з одного боку, і джерела фінансування, обмежені інвестиційними можливостями останнього, з іншою, диктують необхідність проведення грамотної процедури вибору методів планування інвестицій для кожного економічного суб'єкта.

У задачі інвестиційного планування входить рішення двох блоків питань: планування джерел фінансування інвестиційних проектів; ув'язка фінансових ресурсів з інвестиційними можливостями підприємства, тобто інвестиційного попиту з інвестиційною пропозицією. Ув'язка джерел фінансування і об'ємів вкладень коштів на рівні підприємства виробляється шляхом складання оптимальних інвестиційних планів і програм. Вирішення задачі оптимального планування в умовах фінансових обмежень може бути проведене в рамках інвестиційного аналізу за допомогою методів лінійного програмування. Метою інвестиційного аналізу в даних умовах є вибір таких інвестиційних проектів, які дозволили б збільшити майбутню цінність підприємства настільки, наскільки дозволять обмеження його фінансових ресурсів.

Таким чином покращення інвестиційної діяльності залежить насамперед від менеджменту підприємств. Значне місце в цьому займає процес планування. Саме тому одним із перспективних напрямів поліпшення інвестиційної діяльності

підприємств є дослідження різноманітних методів планування інвестиційної діяльності, використання найефективніших методів і способів планування залежно до інвестиційної ситуації в країні та на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібник. – К.: "Центр навчальної літератури", 2014. – 304 с.
2. Щукін Б. М. Інвестиційна діяльність: Методичний посібник.- К.: МАУП, 2014.- 168 с.

УДК: 339.137.2

Калашников С.О.

к.е.н., доцент .Шилова Л.І.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

ОБГРУНТУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Конкурентоспроможність підприємства є однією з найбільш релевантних умов його функціонування на галузевому ринку. Динамічне зовнішнє середовище змушує підприємство постійно вдосконалювати всі підсистеми його діяльності – від системи управління до виробництва продукції. Процес управління конкурентоспроможністю спонукає підприємство до розробки ефективного механізму організаційно-економічного забезпечення, у зв'язку з чим дана проблема набуває особливого значення.

Проблемою управління конкурентоспроможністю займалися такі відомі вчені як Шершньова З.В., Гайдук В.А., Фатхутдінов Р.А., Янковий О.Г., Шинкаренко В.Г., Садеков А.А., Денисенко М.П., Жданов С.А. та інші. Існуючі теоретичні і методичні розробки вітчизняних і закордонних вчених не охоплюють усіх аспектів даної проблеми. Окрім цього, функціонування підприємств у сучасних умовах потребує переосмислення напрацьованих раніш результатів і вирішення завдань, що виникають у нинішній час.

Метою роботи є виявлення особливостей і обґрунтування складових організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможністю підприємства.

Сьогодення економічного розвитку потребує систематичного впровадження адаптаційних заходів до умов зовнішнього і внутрішнього середовища, яке забезпечується за допомогою ефективного організаційно-економічного забезпечення управління конкурентоспроможністю. За визначенням Паламарчук О.М. організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю підприємства – це сукупність організаційних і економічних важелів, що чинять вплив на економічні і організаційні параметри системи управління підприємством, що сприяє формуванню та посиленню організаційно-економічного потенціалу, отриманню конкурентних переваг та ефективності діяльності підприємства в цілому [3].

До основних елементів організаційно-економічного забезпечення управління конкурентоспроможністю підприємства можна віднести такі функціональні підсистеми як управління маркетинговою діяльністю, управління якістю, управління виробничою діяльністю, управління фінансовою діяльністю, управління персоналом підприємства[1].

Організаційно-економічне забезпечення конкурентоспроможності підприємства має включати в себе сукупність засобів, методів, способів управління розвитком підприємства з метою довгострокового забезпечення його конкурентної позиції на ринку. До основних принципів оцінки організаційно-економічного забезпечення управління конкурентоспроможністю підприємства відносять принцип комплексності, системності, об'єктивності, динамічності, безперервності та оптимальності. Найбільш оптимальну модель та структуру основних блоків організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможністю підприємства запропонували О.Є. Кузьмін, М.І. Долішній, І.П. Булеєв, які запропонували науково-методичні рекомендації та практичні методи щодо вибору і реалізації конкретних організаційних, економічних та техніко-технологічних заходів

для кожного з них, які сукупно створюють реальні передумови забезпечення конкурентних переваг підприємства [2, с. 116].

Впровадження на підприємстві обґрунтованої моделі організаційно-економічного забезпечення дозволить оптимізувати всі бізнес-процеси в організації, завдяки чому відбуватиметься планомірне набуття конкурентних переваг. Розвиток всіх підсистем управління організацією є запорукою ефективності її діяльності. Систематичний моніторинг конкурентного середовища та пошук шляхів посилення сильних сторін підприємства з використанням можливостей зовнішнього середовища сприятиме підвищенню ефективності та конкурентоспроможності його діяльності.

Список використаних джерел

1. Артеменко Л.П. Організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю промислового підприємства / [Електронний ресурс] / Електронний наук.журн. – Вип.1(13). – 2015. – Режим доступу до ресурсу: ev.fmm.kpi.ua/article/45626-91612-1-PB.pdf
2. Кузьмін О. Є. Конкурентоспроможність: проблеми науки і практики: монографія / О. Є. Кузьмін, М. І. Долішній, І. П. Булеєв, В. Г. Шинкаренкота ін. – Харків: ВД "ІНЖЕК", 2006. — 248 с.
3. Паламарчук О.М. Сутність та формування організаційно- економічного механізму управління конкурентоспроможністю підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/evu/2011_17_2/Palamarchuk.pdf

УДК 339.137.2

Клівак О.О.

д.е.н., професор Захарова О.В.

Черкаський державний технологічний університет

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ

ІННОВАЦІЙНОЇ БІЗНЕС-МОДЕЛІ «INDETECH»

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин конкурентоспроможна діяльність підприємства має стати фундаментом і основною умовою початку

етапу оздоровлення як регіональної, так і національної економіки. При цьому конкурентоспроможність підприємства слід розглядати як результат ефективного формування й використання ресурсів і конкурентних переваг, якими воно володіє (матеріальні ресурси, основні фонди, технології, людський капітал, інновації, географічне положення тощо). Від того, наскільки вдало будуть фахівцями використані конкурентні переваги кожного підприємства буде залежати соціально-економічна ефективність його діяльності.

Проблематика підвищення конкурентоспроможності підприємства неодноразово розглядалася у працях багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців протягом кількох останніх десятиріч, проте і сьогодні її актуальність є достатньо високою. При цьому науково-технічний прогрес та інноваційні вектори зрушень в економіці вимагають звернути увагу на новітні підходи до господарювання, опанувати інноваційні схеми ведення бізнесу, однією з яких є бізнес-модель «Indetex».

У 80-ті рр. ХХ ст. вперше з'явилося поняття «fast fashion» (з англ. – «швидка мода») і відповідна бізнес-модель, застосування яких сприяли значному розвитку європейської текстильної промисловості за останні 40 років. Засновником цієї бізнес-моделі вважається Амансіо Ортега, який зміг задовольнити потребу покупців в одязі з подіумів [1]. Здійснював він це шляхом копіювання трендів і тенденцій високої моди в більш спрощеному дизайні з прийнятною якістю і за доступною ціною, скоротивши до 15 днів шлях від виробництва продукту до споживача, і доставляючи його в магазини двічі на тиждень. Для цього він перетворив невеличку швейну майстерню на могутню корпорацію «Inditex» та здійснив революцію в модному бізнесі.

Компанія є вертикально інтегрованою, має у складі дослідницькі і проектно-конструкторські підрозділи, виробничі потужності, розподільчі центри, транспортний парк та магазини. «Inditex» управляє 8 роздрібними брендами, флагманом яких є Zara, цільовою аудиторією бренду якої є жінки

середнього класу. Серед інших Pull&Bear (повсякденний одяг для молоді), Massimo Dutti (одяг для клієнтів обох статей з рівнем доходу вище середнього), Bershka (одяг для тінейджерів), Stradivarius (одяг для молодих жінок), Ойшо (білизна), Zara Home (домашні вироби) та Uterque (аксесуари) [1]. Не зважаючи на наявність різних поглядів на диверсифікацію брендів, поділ на кілька окремих мереж дозволив корпорації набути більш високого рівня стабільності.

Деталізація складових бізнес-моделі «Inditex» дозволяє виокремити такі ключові фактори досягнення конкурентоспроможності корпорацією [3]:

1) швидкість – виготовлення і постачання продукту на полиці магазинів швидше за конкурентів; створення такої моди, що підлягає постійному оновленню; вироблення саме тих товарів, яких покупці хочуть отримати вже сьогодні; першокласний імідж і торгові точки, розташовані в кращих місцях;

2) орієнтація на клієнта – покупець завжди знаходиться в центрі уваги: в період створення нових моделей, дизайну магазинів, оновлення логістичної системи тощо. Для цього в «Inditex» уважно придивляються до того, що носять найчастіше, прислухаються до бажань покупців, блогерів і лідерів думок; виробляють лише те, що люди хочуть купувати;

3) контроль виробничої мережі – пріоритетним є власне виробництво. У компанії створюється 60% продукту в Іспанії, Португалії та Марокко, та користуються послугами аутсорсингових компаній (491 постачальник в Європі, 759 – в Азії, 135 – в Африці, 160 – в інших країнах світу). Зазвичай складні партії одягу шують на власних фабриках, а прості віддають на аутсорсинг (40%), відносини з яким визначаються кодексом ділової поведінки;

4) швидка логістика – логістичний центр в Артейхо побудований рівновіддалено від 14 великих фабрик. Ця модель використовується і в інших десятих розподільних центрах компанії. Для доставки продукту застосовують різні види транспорту, в т.ч. авіап перевезення;

5) концепція зворотного зв'язку, добре налагодженого між магазинами, які електронними засобами пов'язані з штаб-квартирою компанії;

6) інновації – виступають основою конкурентоспроможності.

«Inditex» навмисно залишає додаткові потужності на своїх заводах, щоб реагувати на пік і несподіваний попит швидше за конкурентів. Виробництво та розподіл продуктів здійснюється у невеликих партіях.

Інвестиції в основний капітал збільшує гнучкість, а бренди набувають конкурентних переваг завдяки чіткому використанню інформації та технологій. Крім того, у магазинах «Inditex» нові продукти представлено у обмеженій кількості. Така роздрібна концепція залежить від регулярності створення й швидкості поповнення партій нових товарів та дозволяє знизити поточні витрати й скоротити залишки товарів. Так, залишки товарів у Zara складають менше 10% порівняно з середнім рівнем в промисловості від 17-20%) [2].

В умовах економічної кризи в Україні орієнтація на принципи впровадження інноваційної бізнес-моделі «Inditex» може дати поштовх для розвитку промислового сектору. Перспективою подальших досліджень є обґрунтування можливостей використання принципів роботи бізнес-моделі «Inditex» в різних сферах, адаптуючи її під українські реалії економіки.

Список використаних джерел

1. [Lee J.](#) The model of fast fashion industry: a case survey of «Inditex» / J. Lee // [Актуальні проблеми економіки](#). – 2016. – № 11. – С. 430-436.
2. [Włodzimierz Rudny](#) Business model design and its importance in successful strategy – the case of Zara / Rudny Włodzimierz // [Вісник соціально-економічних досліджень](#). – 2012. – Вип. 3(1). – С. 129-134.
3. Ukrainian Retail Assosiation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rau.ua/uk/novyni/ujti-krasivo-5-sekretov-po-vedeniyu-feshn-biznesa-ot-osnovatelya-zara/>.

УДК 657:33.025.12:347.77

Лабунець В.О.
к.е.н., доцент Ступчук С.М.
Хмельницький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Світова економічна система вийшла на такий етап свого розвитку, коли провідну роль в діяльності підприємств займають нематеріальні активи, основу яких складають наукові знання, ідеї та новації. У XXI-му столітті інтелектуальна діяльність та її юридично оформлені результати – інтелектуальна власність – набули пріоритетного значення. Цей вид суспільно-корисної діяльності визначає стратегію і тактику соціально-економічного прогресу України та відноситься до найбільш визначальних факторів, що мають враховуватись в процесі удосконалення облікової системи підприємств.

Серед вітчизняних науковців окремі аспекти інтелектуальної власності як можливого нематеріального активу висвітлені в працях таких вчених, як В.Д. Базилевич «Інтелектуальна власність», В.С. Дроб'язко «Право інтелектуальної власності» [1]. Проте інтелектуальну власність вітчизняна наука розглядає з правового, філософського й макроекономічного погляду, залишаючи поза увагою її облікову складову. Серед зарубіжних вчених слід відзначити праці Р. Рейлі та Р. Швайса «Оцінка нематеріальних активів», Леонтьєва «Оцінка інтелектуальної власності». На даний час існує ряд посібників, монографій, статей, присвячених інтелектуальному потенціалу в різних його аспектах, в узагальненій формі подано проблеми оцінки та обліку інтелектуальної власності [2].

Нематеріальні активи обліковуються за тими ж правилами, що й матеріальні, до них застосовуються норми амортизації і проводиться їх списання.

У бухгалтерському обліку передбачається, що витрати повинні складатися, а їх сума – це загальний результат різних витрат. Але окремі елементи

інтелектуального капіталу не адитивні (дорівнюють сумі значень величин, що відповідають його частинам, незалежно від того, яким чином поділено об'єкт), тому для них не застосовуються стандартні прийоми бухгалтерського обліку. Тому багато намірів виміряти всі складові інтелектуального капіталу, користуючись стандартними прийомами бухгалтерського обліку, не дають очікуваного результату. У зв'язку з цим, вважають В. Макаров та А. Козирев, бухгалтерія взагалі не може вирішити проблему обліку інтелектуального капіталу – недоліки можна зменшити, але не подолати. Тому бухгалтерська інформація залишається одним з найважливіших джерел інформації, але вона повинна бути доповнена іншими формами обліку або змінена сама ідеологія бухгалтерського обліку [3].

Потрібно наголосити, що в бухгалтерському обліку інтелектуального капіталу неможливо застосовувати вартісну концепцію, тому що в бухгалтерському обліку за чинної методології допускається відображати лише майно підприємства, а деякі складові інтелектуального капіталу не є власністю підприємства.

Як вважають експерти, 90-100% нематеріальних активів не відображаються в обліку та звітності, а частка облікованих НА в Україні не перевищує 1%, однак в США цей показник становить 13% [2].

Виникає значний розрив між відображеною балансовою вартістю фірми і її ринковою ціною через незацікавленість фірми відображати всі активи в бухгалтерському балансі. А відображення інтелектуального капіталу у фінансовій звітності має важливе значення для вартості підприємства та поступово стає одним із найважливіших критеріїв оцінки ефективності роботи суб'єкта господарювання, впливає на прийняття рішень користувачами.

Варіантом розв'язку існуючих проблем є розширення номенклатури нематеріальних активів інтелектуального капіталу, що вимагає збільшення і поповнення новим змістом відомих облікових об'єктів, щоб можна було ураховати витрати для отримання переваг у майбутньому, а не тільки витрати, які прирівнюють до поточних доходів. Дозволять уникнути більшість втрат

бухгалтерської інформації, яка є дуже важливою для оцінки бізнесу і прийняття рішень з інвестування капіталу.

Позабалансові рахунки також можна ввести для відображення окремих елементів інтелектуального капіталу, які б містили інформацію для пояснення великого розриву між балансовою і ринковою вартістю фірми. Це дало б змогу збільшити ринкову вартість підприємства, зменшити базу оподаткування з податку на прибуток через механізм амортизації, визначити вартість підприємства у разі купівлі-продажу та інше.

Однак позабалансові рахунки необхідно використовувати разом зі звітами про інтелектуальний капітал. Звіт показує користувачам напрям компанії від її поточного стану до того, якою вона може і повинна бути.

Недоліки позабалансового рахунку проявляються головним чином у природі деяких елементів інтелектуального капіталу. Так, якщо неясно, чи належать дані елементи фірмі (наприклад, прихильність клієнтів, репутація торговельної марки тощо), то їх бухгалтерський облік буде або значно ускладненим і фрагментарним, або неможливим. Також може виникнути невідповідність активу і пасиву, тому що сума інвестицій в інтелектуальний капітал може не відповідати створеній користі.

Таким чином, удосконалити облік інтелектуальної власності, можна за рахунок розширення номенклатури нематеріальних активів інтелектуального капіталу, відображення окремих елементів інтелектуального капіталу, зменшити базу оподаткування з податку на прибуток через механізм амортизації.

Список використаних джерел

1. Дроб'язко В.С. Право інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://adhdportal.com/book_788.html
2. Легенчук С.Ф. Інтелектуальна власність в системі бухгалтерського обліку / С.Ф. Легенчук, Ю.А. Семенова [Електронний ресурс]. – <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/275.pdf>
3. Ступчук С.М. Особливості обліку інтелектуальної власності / С.М.

Ступчук, В.О. Лабунець [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/5387/1/Лабунець2.pdf>

УДК 658:504

Лоцманова Х.Ю.

асистент, Бондик К.Ю.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ ЇХ НАВАНТАЖЕННЯ НА ДОВКІЛЛЯ

Протягом останніх десятиліть в Україні продовжується загострення та поглиблення екологічних проблем: надмірне використання природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища, перевищення рівня антропогенного навантаження на природу порівняно з можливостями екологічної ємності планети тощо. Зростаюча стурбованість щодо якості навколишнього середовища акцентувала увагу підприємств на можливі екологічні наслідки їх діяльності [1].

Розгляд економічної діяльності підприємств як невід'ємної частини навколишнього природного середовища є основним постулатом «зеленої економіки», внаслідок цього відкривається можливість формування корисної цінності товарів та послуг у органічній єдності із станом довкілля, безпекою навколишнього середовища як для окремої людини, так і для суспільство в цілому [2]. Зазначеним питанням присвячено багато праць таких учених, як: О.Ф. Балацький, О.О. Веклич, Т.П. Галушкіна, Л.С. Гринів, Б.М. Данилишина, В.В. Дергачова, Н.В. Караєва, Л.Г. Мельник, Л.О. Мусіна, В.Г. Потапенко, Л.Г. Руденко, Є.В. Хлобистов та ін. Ці фахівці зробили вагомий внесок у розвиток досліджень із зазначеної проблематики, в той же час потребує деталізації характер впливу результатів діяльності підприємств переробної промисловості на навколишнє природне середовище та пошук шляхів які забезпечать мінімізацію цього впливу.

Метою дослідження є висвітлення та розкриття шляхів зниження навантаження діяльності підприємств переробної промисловості на довкілля.

За ступенем забруднення основний вплив на навколишнє середовище спричиняють підприємства переробної галузі. Переробна галузь забезпечую близько 29% виробництва валового внутрішнього продукту країни (рис. 1).

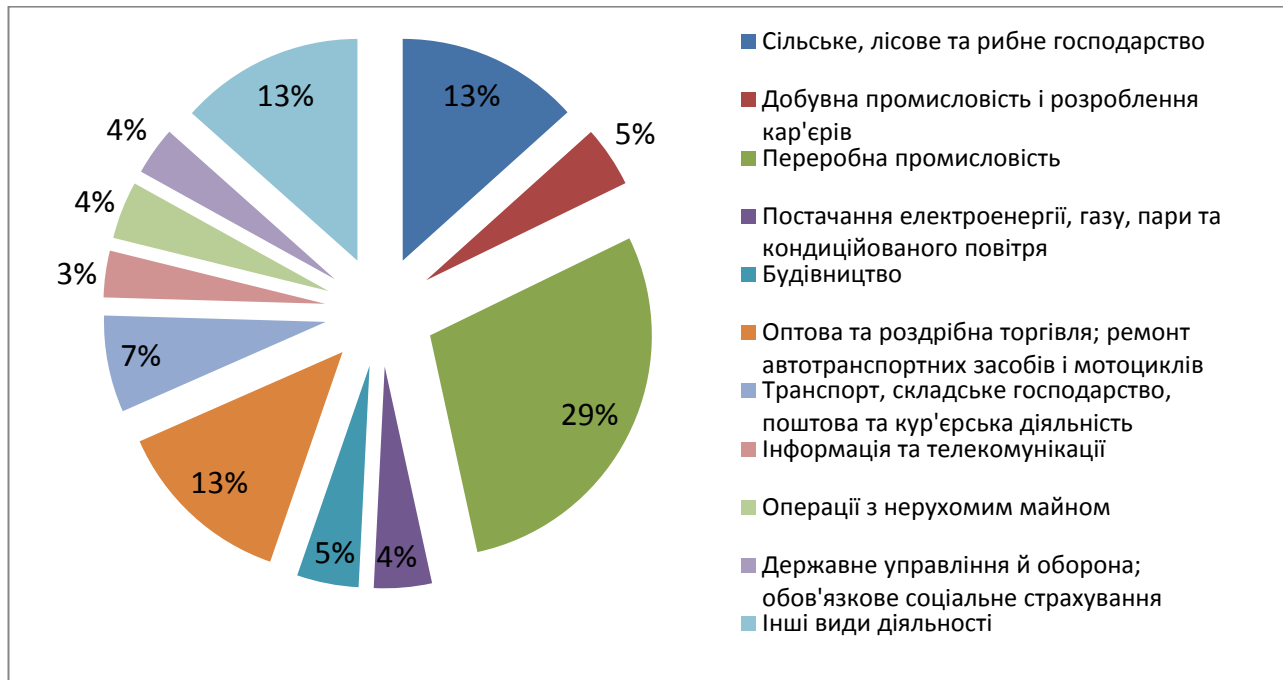

Рис. 1 - Структура виробництва ВВП за видами економічної діяльності у 2016 році

Разом з цим, підприємства переробної промисловості є головним забруднювачем повітря: кожного року вони дають 153 659 тис. т. забруднення від усіх стаціонарних джерел, а саме викиди діоксиду вуглецю (рис. 2) та забруднюючих речовин (рис. 3).

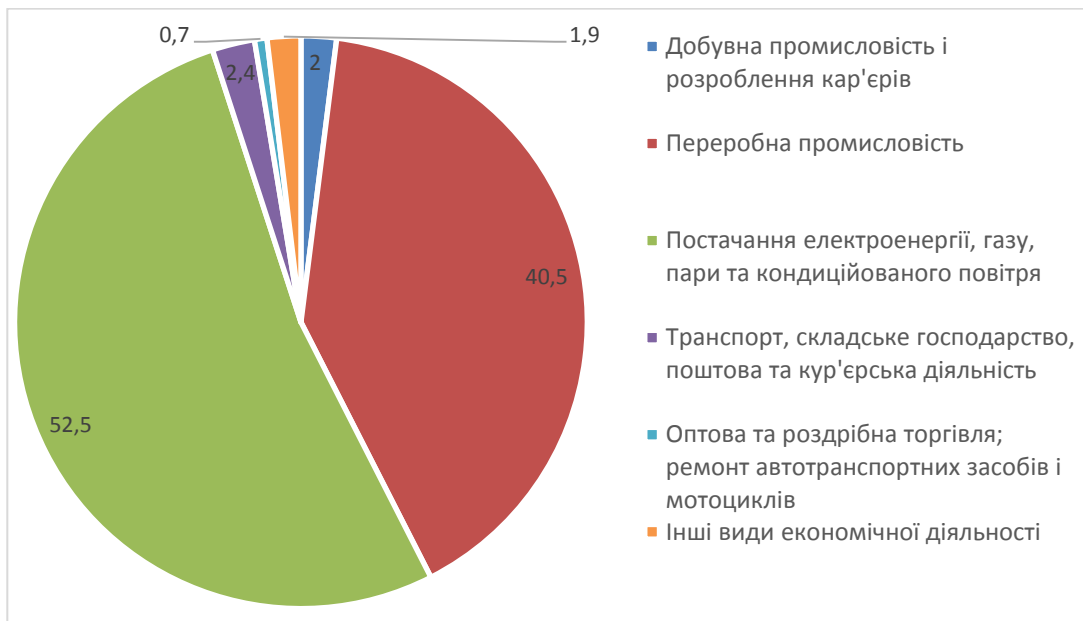

Рис. 2 – Обсяги викидів діоксиду вуглецю від стаціонарних джерел за видами економічної діяльності у 2016 році.

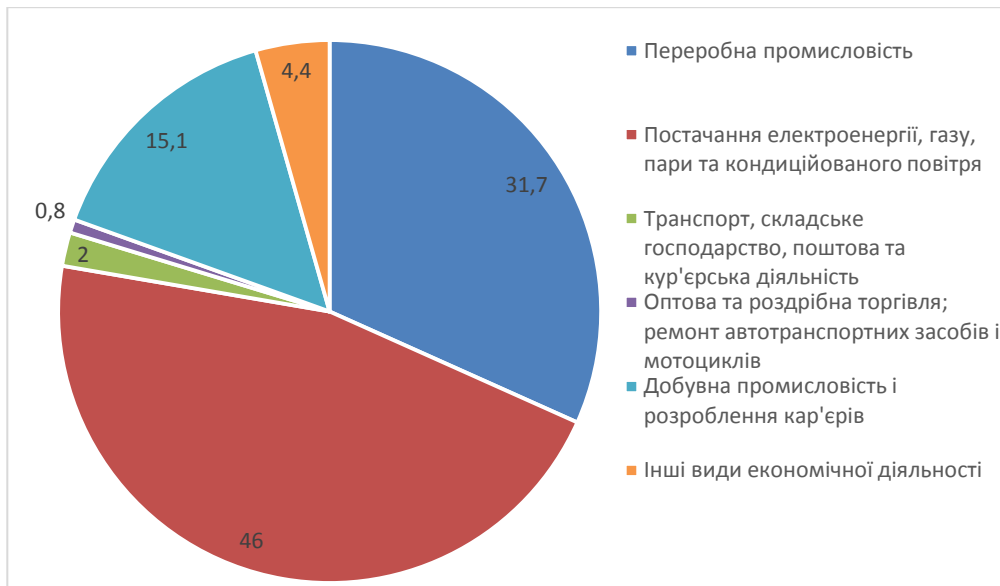

Рис. 3 – Обсяги викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел за видами економічної діяльності у 2016 році.

До переробної промисловості відносяться підприємства коксохімічної галузі. Головне завдання коксохімічної промисловості полягає в тому, щоб забезпечити чорну металургію і машинобудування коксом у необхідній кількості та якості, що є основною умовою постачання всіх галузей народного господарства високоякісним металом, як найважливішим видом конструкційних матеріалів. При цьому найважливішим соціальним завданням, що стоїть перед коксохімічними підприємствами, є підвищення екологічної безпеки виробництва, зниження його впливу на навколишнє середовище. Розглянемо характер впливу на прикладі ПрАТ «Авдіївський коксохімічний завод».

ПрАТ «Авдіївський коксохімічний завод» найбільше в Європі високотехнологічне коксохімічне підприємство. На заводі випускається 30 видів коксової і хімічної продукції, основним з яких є кокс доменний для металургії. У загальній структурі виробництва АКХЗ частка коксової продукції перевищує 90%. На підприємстві встановлено 301 джерело викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, з них – 142 організованих і 159 неорганізованих.

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря за останні шість років коливаються в межах 17,76-8,02 тис. т/рік, в залежності від обсягів виробництва коксу та впровадження природоохоронних заходів. У 2017 році в атмосферне повітря викинуто 11671,383 тонн шкідливих речовин, що на 1396,965 тонни більше

в порівнянні з 2016 роком. Підвищення викидів обумовлено збільшенням рівня виробництва коксу та хімічної продукції.

На підприємстві експлуатуються 21 установка очистки газу. На всі газоочисні установки є паспорти, зареєстровані в органах Мінприроди, але цього недостатньо. За 2017 рік Авдіївський коксохімічний завод виплатив 13927 тис. грн податків за забруднення навколишнього середовища, найбільшу питому вагу в них займають податки за викиди в атмосферу, на них приходиться 94,38% або 13 144,58 тис. грн.

Незважаючи на проведені заходи достатньо тяжким залишається навантаження на навколишнє середовище. Зменшити викиди забруднюючих речовин дозволять наступні заходи підприємства: переоснащення аспіраційної системи з установкою фільтру що забезпечить концентрацію пилу на виході 50 мг/м³; удосконалення газоочисних установок що забезпечать очищення вентвикидів пилу до 50 мг/м³; модернізація установки системи аспірації вентиляційних викидів установки сухого гасіння коксу що знизить запиленість газового потоку.

Розробка та впровадження заходів спрямованих на зменшення викидів забруднень в атмосферу, не тільки поліпшать навколишнє середовище, також це збільшить прибуток отримуваний підприємством за рахунок зменшення суми виплачених податків за викиди в атмосферу.

Список використаних джерел

1. Баланенко О.Г., Стойкова Т.М., Стойкова І.М. Сутність та основні завдання еколого-економічного аналізу діяльності підприємства «Молодий вчений» • № 1 (41) • січень, 2017 р. С. 535-539 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/1/126.pdf>
2. Євген Хлобистов: "Економіка є залежним компонентом природного середовища, в межах якого вона існує і є його частиною". [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://blogs.korrespondent.net/blog/science/3372402/>
3. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

УДК 657.36

І.В. Михайлюк

ст. викладач Л.В. Мікрюкова

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

СУЧАСНИЙ ОБЛІК ЗАПАСІВ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

В сучасних умовах переходу України до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (далі – МСБО) змін зазнав й облік у бюджетних установах завдяки введенню стратегії №774 [1]. Згідно цього нормативного акта, що зумовлює розвиток бухгалтерського обліку в державному секторі, за минулі роки відбулось багато змін в сфері обліку в бюджетних установах. Головною метою цієї стратегії є удосконалення системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі з урахуванням вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Питання реформування та стандартизації бухгалтерського обліку та контролю в бюджетних установах вивчають такі вчені: Л.Г. Ловінська, Т.Ю. Мазуренко, Д. Олійник, С.В. Свірко, І. Стефаник, Н.І. Сушко, А.І. Фаріон, О.О. Чечуліна та ін. У своїх дослідженнях вони аналізують проблеми трансформації бухгалтерського обліку в бюджетних установах відповідно до сучасних викликів.

Однією з найбільших та найвагоміших змін в обліку в бюджетних установах стало запровадження Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі (НП(С)БОДС) а також введення нового Плану рахунків для бюджетних установ, який кардинально відрізняється від свого попередника. Дане нововведення повністю змінило відображення операцій в бухгалтерському обліку.

Запаси є невід’ємною частиною для будь-якого суб’єкта господарювання незалежно від його форми власності. Бюджетні установи згідно зі своїми цілями і задачами виконують різні функції, тому склад запасів, що знаходяться в їх розпорядженні, може бути різноманітним. Основним нормативним документом,

який визначає правила обліку запасів для бюджетних установ, є НП(С)БОДС 123 [3].

Згідно з п. 4 розд. I НП(С)БОДС 123 до запасів належать активи, які:
утримуються для подальшого продажу, розподілу, передачі тощо;
перебувають для подальшого споживання у процесі звичайної діяльності;
перебувають у формі сировини чи допоміжних матеріалів для використання у виробництві продукції, при виконанні робіт, наданні послуг.

Для узагальнення інформації про надходження, рух і вибуття запасів виділено наступні рахунки бухгалтерського обліку:

15 «Виробничі запаси»;

17 «Біологічні активи» (тільки поточні біологічні активи);

18 «Інші нефінансові активи» [5].

За дебетом даних рахунків відображається надходження запасів з урахуванням витрат на їх придбання та доведення до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях, передбачених НП(С)БО 123.

За кредитом показують вибуття запасів унаслідок продажу, безоплатної передачі, використання для створення інших активів або неможливості отримання суб'єктом державного сектору надалі економічних вигід від їх використання.

Спосіб формування первісної вартості запасів в бюджетних установах повністю співпадає зі способом формування первісної вартості запасів на підприємствах. Складовими первісною вартості є:

суми, що сплачується згідно з договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням непрямих податків;

суми ввізного мита;

суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються суб'єктам державного сектору;

транспортно-заготівельні витрати;

інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях [3].

Вибуття запасів в бюджетних установах оцінюється за трьома методами:

ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
середньозваженої собівартості;
собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО).

Після повного виконання стратегії №774 на саміті сталого розвитку, що проходив 25 вересня 2015 р. у м. Нью-Йорку була сформована та затверджена нова стратегія 142-р на 2017-2020 роки.

Головними завданнями даної стратегії є:

повноцінне впровадження стратегічного та середньострокового бюджетного планування, що забезпечить розподіл ресурсів відповідно до визначених пріоритетів держави та посилення загальної бюджетно-податкової дисципліни

запровадження дієвої системи планування і оцінювання виконання державного бюджету, підвищення ролі і відповідальності головних розпорядників бюджетних коштів щодо визначення пріоритетів своєї діяльності та ефективного використання таких коштів для їх досягнення;

підвищення ефективності державних видатків завдяки проведенню комплексного аналізу доцільності та ефективності видатків і зміни підходів до їх здійснення шляхом переходу від утримання установ до надання якісних державних послуг;

забезпечення стратегічного розподілу та проведення моніторингу державних інвестицій;

підтримка процесу бюджетної децентралізації шляхом забезпечення чіткого розподілу відповідних повноважень і ресурсів, а також забезпечення підзвітності місцевих бюджетів [2].

Отже можна стверджувати, що облік в бюджетних установах на даний момент не є досконалим і потребує змін, які в подальшому призведуть до побудови сучасної та ефективної системи управління державними фінансами, яка здатна надавати якісні державні послуги, ефективно акумулюючи ресурси та розподіляючи їх відповідно до пріоритетів розвитку держави у середньо- та довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку системи управління державними фінансами на 2010-2014 роки: від 1 серпня 2013 р. № 774// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.
2. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: від 8 лютого 2017 р. № 142-р // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.
3. Національне положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі (НП(С)БОДС) 123 “Запаси”: наказ Міністерства фінансів України № 571 від 13.06.2017. [Електронний ресурс] / Сайт Бухгалтер.com.ua. Для працівників бюджетної сфери. – Режим доступу: <https://buhgalter.com.ua>
4. Крот Ю.В. Облік запасів: основні новації 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/bb/2017/march/issue-9/article-25726.html>
5. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі: № 976 від 29.11.2017// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.

УДК 330.341.1

Оніщенко В.Ю.

к.е.н., професор Кравченко С.І.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКИВИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Сучасний стан розвитку багатьох країн світу та вітчизняних суб'єктів господарювання є складним та суперечним. Вітчизняна економіка дуже вразлива від політичної нестабільності та відсутності стабільного законодавства, що робить її залежною від таких факторів як інфляція, криза платежів, нездатність керівників працювати в умовах нестійкого та мінливого ринку. Сучасні умови господарювання визнані як кризові. Основні ознаки кризи стали широко відомі й, на жаль, типовими

для багатьох вітчизняних підприємств: спад виробництва, зниження продуктивності праці, масова збитковість, низька рентабельність, нестача обігових коштів, цінові та структурні диспропорції. Забезпечення реалізації такого бажаного курсу на стійке зростання економіки держави в цілому вирішує не лише суто економічні питання, а й соціальні, психологічні. До того ж робить надзвичайно актуальним для сьогодення питання організації процесу протидії кризовим явищам та відновлення нормального стану господарювання суб'єктів підприємницької діяльності. Отже, необхідним є розвиток теорії та вдосконалення практики антикризового управління на підприємствах.

Серед наукових праць, в яких досліджуються проблеми антикризового управління у цілому, окремі його інструменти та аспекти зокрема, необхідно виділити дослідження таких зарубіжних вчених, як Аджіон В., Бартон Л., Браун Д., Вінсентс В., Дональд І., Едвард І., Ерл Дж., Кантор Д. З питань антикризового управління підприємствами, банкрутство, санації і фінансової реструктуризації та їх впливу на сучасний розвиток підприємств та української економіки надруковано цілу низку науково-теоретичних досліджень вітчизняних вчених-економістів, а саме: Брюховецької Н.Е., Булеєва І.П., Гальчинського А.С., Гейця В.М., Лігоненко Л.О., Чернявського А.М., Терещенка О.О.

Необхідність розвитку антикризового управління на підприємствах можна підтвердити аналізом макроекономічних показників діяльності суб'єктів господарювання. За даними Державного комітету статистики України, протягом останніх років показник валового внутрішнього продукту (ВВП) має стабільну тенденцію зростання, хоча динаміка зростання не є стабільною. Такі позитивні тенденції обсягу росту ВВП мають приховані чинники нестабільності, що вимагають особливої уваги до їх вивчення та аналізу з боку держави. Зокрема проблемним питанням залишається частка збиткових підприємств. За 2006 – 2016 р. даний показник коливався у діапазоні від 30 до 40% від загальної кількості господарюючих суб'єктів, тобто щорічно майже третина підприємств України залишається за межами прибутковості. За економічним змістом валовий внутрішній продукт на стадії виробництва визначається як різниця між випуском у ринкових цінах та проміжним споживанням у цінах покупців. За даними Державного комітету статистики України показник ВВП має тенденцію зростання (рис.1).

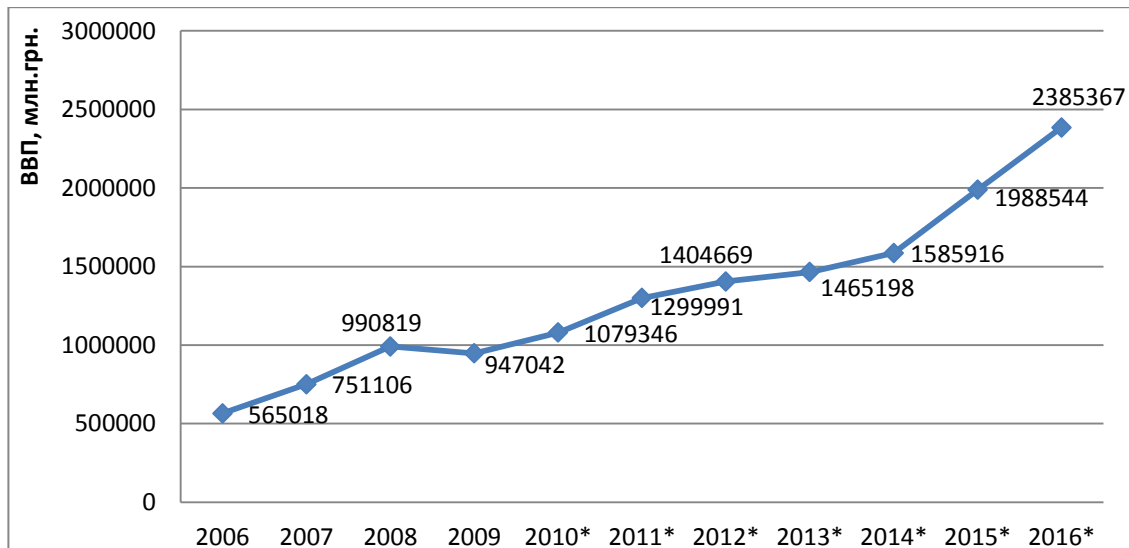

Рис. 1.1 – Динаміка ВВП України за 2006-2016 роки

* без урахування тимчасово окупованої території АР Крим і м.Севастополя, за 2014-2016 роки - також без частини зони проведення АТО

Отже, за 2006-2016 р.р. спостерігалось поступове зростання ВВП у фактичних цінах. Виключенням став лише 2009 рік, коли відбулося скорочення ВВП до 947042 млн.грн., що склало 95,6% від значення даного показника у попередньому році. При досить нерівномірному коливанні динаміки росту валового внутрішнього продукту, значною залишається частка збиткових промислових підприємств (табл. 1), що свідчить про можливі негативні наслідки для економіки в цілому та несе загрозу безпосередньо для підприємств та може призвести до банкрутства.

Таблиця 1

Фінансові результати промислових підприємств за 2010-2016 рр.

Рік	Фінансовий результат (сальдо), млн. грн.	Підприємства, які отримали прибуток		Підприємства, які отримали збиток	
		% до загальної кількості підприємств	Фінансовий результат, млн. грн.	% до загальної кількості підприємств	Фінансовий результат, млн. грн.
2010	31579,6	59,2	69269,5	40,8	37689,9
2011	63260,9	62,1	111105,1	37,9	47844,2
2012	20924,6	62,0	86402,8	38,0	65478,2
2013	13698,3	63,3	81336,9	36,7	67638,6
2014	-166414,0	63,3	76253,3	36,7	242667,3
2015*	-181360,9	72,9	90315,9	27,1	271676,8
2016*	-7569,6	72,8	141475,3	27,2	149044,9

Слід зауважити, що протягом досліджуваного періоду спостерігалось скорочення частки збиткових підприємств. Проте за останні 3 роки збитки, які отримала приблизно третина вітчизняних промислових підприємств, перевищили прибутки, які отримали 60-70% підприємств, тому спостерігається від'ємне сальдо фінансових результатів за 2014-2016 рр.

Потрібно підкреслити, що наведена статистична інформація стосовно економічного становища держави, частки збиткових підприємств, свідчить про нестабільну ситуацію на більшості суб'єктів господарювання в країні в цілому. При цьому не слід ігнорувати високу ймовірність банкрутства. Це обумовлює необхідність дослідження причин і наслідків виникнення кризових явищ. Таким чином, в сучасних умовах слід більше уваги приділяти вивченню питання кризи та кризових явищ, як економічної категорії, під кутом зору дій спрямованих проти кризи в системі управління. Тобто вивченню та впровадженню антикризового управління на підприємствах.

Список використаних джерел

1. Статистичний щорічник України/Державний комітет статистики України: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Смерека С.Б. Теоретико-методологічні засади антикризового управління сфери послуг / С.Б. Смерека // Економічний простір. Збірник наукових праць. - 2008. –№19. - С. 71-81.
3. Ткаченко А.М., Єлець О.П. Сучасний підхід до антикризового управління машинобудівним підприємством. Монографія. – Запоріжжя: Видавництво Запорізької державної інженерної академії, 2010. – 277 с.

УДК 656.078

Палієнко О.І.

д.е.н., професор Якименко-Терещенко Н.В.

Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

КАДРОВА БЕЗПЕКА В УМОВАХ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

В загальній системі управління підприємством підсистема забезпечення безпеки тісно пов'язана з підсистемою управління персоналом. Так як персонал

задіяний у всіх процесах на підприємстві, то актуальності набувають питання формування та забезпечення кадрової безпеки в мінливих умовах господарювання.

В наш час значна частина науковців присвячують свої наукові дослідження проблемам забезпечення кадрової безпеки в системі економічної безпеки підприємства. Серед них О. Ареф'єва, В. Щелоков, Н. Щвець та ін. Дослідженню особливостей формування та забезпечення кадрової безпеки на підприємстві в кризових умовах присвячено праці Н. Гавкалової, С. Даниленко, Ю. Мізік, Г. Писаревської. Але деякі питання зазначеної проблематики залишаються недопрацьованими. Зокрема, це стосується необхідності обґрунтування розкриття концептуальних положень забезпечення кадрової безпеки в умовах антикризового управління на підприємстві. Метою даного дослідження є обґрунтування завдань кадрової безпеки підприємств та визначення складових механізму забезпечення кадрової безпеки в умовах антикризового управління на підприємстві.

Кадрова безпека займає домінуюче положення відносно інших елементів системи безпеки підприємства. Вона характеризується таким станом колективу підприємства, його людського потенціалу та системи управління персоналом, при якому забезпечується ефективне використання економічного потенціалу та розвиток підприємства.

Управління кадровою безпекою пов'язано з нейтралізацією ризиків, попередженням виникнення загроз та кризових явищ, а також у забезпеченні ефективності управління персоналом за рахунок формування у персоналу властивостей, характеристик, що створюють умови захищеності інтересів, власників та самого персоналу від внутрішніх і зовнішніх загроз. Відповідно до цього кадрова небезпека проявляється у вигляді кадрових ризиків та пов'язаних з ними загроз, що призводять до виникнення кризових явищ на підприємстві.

Метою кадрової безпеки на підприємствах в умовах трансформаційних змін є створення умов для формування конкурентоспроможного колективу та у попередженні й нейтралізації кадрових ризиків.

Завдання кадрової безпеки визначаються залежно від рівнів управління підприємством, типів загроз і груп ризику.

Основними загальними завданнями кадрової безпеки підприємств є:

- участь у формуванні кадрової стратегії підприємства, процесах планування людських ресурсів, інформаційній, фінансовій політиці, розвитку і оцінці персоналу;
- формування вимог до співробітників підприємства щодо безпеки;
- складання відповідної нормативної документації для співробітників служби управління кадрами;
- складання нормативної документації для інших співробітників підприємства на користь дотримання кадрової безпеки;
- проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи зі співробітниками підприємства;
- виявлення, попередження і припинення небажаних дій з боку співробітників підприємства, що можуть спричинити нанесення шкоди його інтересам;
- проведення заходів, направлених на недопущення осіб до заняття посадових позицій, зловживаючи якими, вони можуть завдати своїми діями шкоди підприємству;
- моніторинг направлений на забезпечення кадрової безпеки.

Механізм забезпечення кадрової безпеки підприємства має включати підсистеми:

- оцінки кадрової безпеки;
- ідентифікації кадрового ризику;
- формування портфелю ризиків;
- моделювання заходів з нейтралізації ризиків;
- реалізації заходів з забезпечення кадрової безпеки.

В сучасних умовах формування кадрової безпеки підприємства потребує врахування сучасних дієвих методик управління персоналом, контролю і забезпечення лояльності персоналу. При її проектуванні важливими питаннями є виявлення конкретних загроз від персоналу та використання превентивних заходів щодо запобігання протиправних дій з його боку; порядок взаємодії суб'єктів управління кадровою безпекою; створення стимулів і мотиваційних чинників,

спрямованих на посилення лояльності; формування корпоративного кодексу поведінки персоналу задля створення системи персональної відповідальності; захист підприємства від розголошення персоналом конфіденційної інформації, засоби боротьби з крадіжками і розкраданням тощо.

Кадрова безпека займає важливе місце в системі економічної безпеки і за своєю суттю покликана гарантувати стабільне та максимально ефективне функціонування підприємства і високий потенціал його розвитку в майбутньому.

УДК: 331.2

Тонка О.О.

к.е.н., доцент Шилова Л.І.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

ОПЛАТА ПРАЦІ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Одним із найважливіших завдань сучасного українського суспільства є пошук чинників стабільного економічного зростання та розвитку. Особливу роль у цих процесах відіграє підприємницька діяльність, яка не лише виступає чинником економічного зростання, але й сприяє розв'язанню низки соціально-економічних проблем. Підприємство може реалізувати свій потенціал до економічного зростання лише за умов ефективної мотивації. Недостатня ж мотивація на підприємстві може виступати стримуючим фактором до зростання показників ефективності його діяльності. Саме тому питання удосконалення мотивації праці персоналу на підприємстві є актуальним. За умов розвитку підприємництва та існування різних форм власності заробіток працівника вже не визначається розміром якогось гарантованого фонду оплати праці, а все більше залежить від кінцевих результатів і доходів від діяльності підприємства. Треба враховувати, що й сам працівник усе частіше стає більш-менш реальним співвласником підприємства. У зв'язку з цим змінюється мотивація праці в підприємницькій діяльності. Проблема мотивації праці є класичною проблемою, якій приділяється постійна увага у численних наукових працях. Успішна діяльність підприємства великою мірою забезпечується

професійною роботою його співробітників. Саме персонал формує конкурентні переваги підприємства, сприяє підвищенню його статусу і поліпшенню ринкових позицій, забезпеченню ефективної і прибуткової діяльності на довгострокову перспективу. Для підприємницьких структур це особливо актуально, оскільки все сильніше розвивається конкуренція, приватний капітал завойовує нові ринкові ніші. У цих умовах виважена політика управління трудовими ресурсами це передумова досягнення ефективності і економічної стійкості підприємницької діяльності. Це вимагає визначення методів підвищення мотивації для зростання продуктивності праці і забезпечення високих фінансових результатів.

Управління людськими ресурсами взагалі і персоналом підприємств зокрема було і залишається в умовах складною проблемою, зрівнятися з якою не може жодна інша, оскільки саме вірним вирішенням проблеми управління працею і трудовою поведінкою багато в чому визначається поступальний соціально-економічний розвиток підприємств і держав. Мотивування персоналу відбувалося завжди, але в залежності від комплексу внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на економічне становище підприємства. Відсутність науково-обґрунтованої системи планування, організації, мотивації та контролю діяльності підприємства, а також виважених критеріїв роботи працівників його структурних підрозділів призвели до фактичного зрівняння в системі преміювання. А відсутність висококваліфікованих кадрів, спроможних забезпечити належну організацію і функціонування підприємства за ринкових умов, зводять практично нанівець всі спроби розробки, а тим більше впровадження високоефективної системи цільового управління, в якій чільне місце належить системі мотивації.

Подальше послаблення мотивації праці неминуче призведе до загострення негативних соціально-економічних процесів в нашій державі. Мотивація є атрибутом свідомості людини як чинник, що активізує діяльність або спричинює її припинення. Поняттям ширшим за мотивацію, є захоплення працею, тобто переконання працівника у доцільності, змістовності його праці. Сильне захоплення працівників діяльністю організації викликає скорочення плинності кадрів, але не має виразного впливу на поліпшення ефективності праці. Мотивація є чинником

ефективності праці, але надто висока мотивація особистості призводить до численних ускладнень в її функціонуванні. Тому потрібно оптимізувати процес мотивації. Звідси виникає об'єктивна необхідність подальшого розвитку механізму мотивації праці персоналу підприємств, у яких необхідно посилити стимули підвищення зацікавленості працівників продуктивно і якісно працювати, сприяти піднесенню їх конкурентоспроможності, забезпечити якісне оновлення трудового менталітету.

Для справедливої оцінки роботи і її оплати за кількістю і якістю потрібно мати важелі для стимулювання факторів продуктивної праці, таких як кваліфікація робітника, місце і складність роботи, внесок в кінцевий результат. Для цього необхідно застосовувати різні види виплат стимулюючого характеру, такі як: виплати за якість роботи, преміальні виплати, надбавка за інтенсивність та високі результати, виплати за виконання особливо важливих та термінових робіт, виплати за стаж безперервної роботи, надбавка за напруженість та особливі умови праці; підвищувальний коефіцієнт до посадового окладу.

Список використаних джерел

1. Гавкалова НЛ. Формирование эффективного механизма управления в организации // Економіка: проблеми та практики: 36. наук. пр. — Д.: ДНУ, 2013.
2. Данюк В.М. Мотивація і стимулювання праці в менеджменті персоналу. — К.: ШК держ. служби й зайнятості, 2010. — 304 с
3. Колот А.М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу: Посібник. — К.: КНЕУ, 2008. — 224 с.
4. Маслоу АХ. Мотивация и личность. — СПб.: Евразия, 1999. — 478 с.

Секція 2. Інвестиційне забезпечення інноваційних процесів

УДК 656.078

Брильо І.О.

д.е.н., професор Якименко-Терещенко Н.В.

Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Для України одним із пріоритетних напрямків подальшого розвитку є інвестиційно-інноваційний тип розвитку економіки. Промисловість, яка повинна стати локомотивом розвитку економіки, має неефективну галузеву структуру, відсталий технологічний рівень і ресурсне забезпечення, яке не відповідає сучасним завданням. Без комплексного вирішення цих проблем неможливо забезпечити якісне економічне зростання і переорієнтацію промислових підприємств на випуск конкурентоспроможної продукції.

Проблеми трансформації інноваційного потенціалу розвитку вітчизняних підприємств досліджуються в багатьох роботах, які розкривають можливості підвищення конкурентоспроможності економіки України. Велика увага питанням інноваційного розвитку вітчизняних підприємств приділяють В. Геєць, В. Герасимчук, В. Козик, А. Кузьмін, І. Петрович, В. Семиноженко, В. Соловійов, Н. Чухрай та ін. Однак в наукових працях недостатньо вивчено питання взаємозв'язку інновацій та кризових явищ в економіці. Тому дана проблема в сучасних умовах господарювання є досить актуальною і потребує подальшого дослідження.

Метою дослідження є визначення шляхів вирішення проблеми інноваційного розвитку вітчизняних промислових підприємств в умовах кризових явищ в економіці України.

В умовах відкритості економіки України вирішити проблему радикального оновлення інноваційного потенціалу підприємств неможливо без активної підтримки інноваційної сфери діяльності з боку держави. Однак через обмеженість ресурсного потенціалу і системні кризові явища в економіці України забезпечити

масштабну підтримку процесу оновлення технологічної бази вітчизняних підприємств так і не вдалося. Сьогодні потрібно за порівняно короткий проміжок часу створити умови для формування максимальної зацікавленості та відповідальності за свої дії всіх учасників інноваційного процесу серед яких представники науки, бізнесу, держави і широкого кола громадськості. Також доцільно крок за кроком передбачати необхідні позитивні зрушення в технологічному базисі вітчизняної промисловості. Ці зміни в сучасному світі, а особливо в Україні, можливі в умовах умілого застосування положень концепції відкритих інновацій, що дозволить максимально використовувати як власний, так і передовий зарубіжний інноваційний потенціал. Для радикальної зміни ситуації на краще держава, в рамках концепції національної інноваційної системи, має сформувані сприятливі умови розвитку інноваційного бізнесу [1].

Для підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств важливо їх активну участь в процесах створення нових підприємницьких мереж кластерного типу, що створює умови для стрімкого нарощування потенціалу розвитку на новій технологічній базі з використанням ефективних ділових моделей, які орієнтовані на задоволення потреб споживача. Структурою, здатною забезпечити пошук, генерацію, відбір і реалізацію перспективних науково-технічних розробок, є інноваційні кластери, створені на базі університетів, в які можуть входити технологічні парки, інноваційні центри та інші структури [2].

Для забезпечення інноваційного прориву в економіці України недостатньо сформувані належну законодавчу і нормативну бази і структури, які б дозволяли спостерігати за ходом виконання відповідних планів і програм, а необхідна надійна опора на механізми підтримки інновацій з боку бізнесу і громадянського суспільства. При цьому концепція сильних і слабких сторін повинна трансформуватися в концепцію взаємин бізнесу зі споживачами. Це передбачає формування нових рис організаційно-управлінського потенціалу підприємств, який повинен спиратися як на сферу виробництва, так і маркетингу, НДДКР, фінансів і досвід загальнокорпоративного управління. Високий рівень науково-технологічного розвитку дозволить пропонувати на обмін іншим регіонам і країнам продукти високого ступеня переробки, відігравати провідну роль при реалізації високотехнологічних міжнародних проектів. Нові концепції, нові бренди, продукти і

послуги, а також унікальний управлінський досвід дозволять відкривати нові ринки [3].

Таким чином, відсутність цілеспрямованої державної політики щодо підтримки наукових установ і підприємств, які впроваджують інноваційні програми, і недостатнє фінансування державою науки викликали значне зниження технічного рівня і конкурентоспроможності вітчизняної промислової продукції. Зміна негативних тенденцій за технічним рівнем вітчизняної промислової продукції вимагає збільшення державних витрат на фінансування науки, створення інноваційних кластерів, формування дієвих механізмів та розширення економічних стимулів для учасників технологічних парків та підприємств, які впроваджують інновації.

Список використаних джерел

1. Стратегія інноваційного розвитку в Україні на 2010-2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів // Андрощук Г.О., Жилиєв І.Б., Чижевський Б.Г., Шевченко М.М. – К.: Парламентське видавництво, 2009. – 632 с.
2. Державне регулювання інноваційної модернізації промислового комплексу України : наук. розробка / В.Г. Бодров, М.В. Гаман, В.О. Гусєв. – К. :НАДУ, 2010. – 72 с.
3. Геец В.М. Инновационные перспективы экономического роста в Украине в послекризисный период/ В.М. Геец, А.А. Гриценко [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.groupglobal.org/ru/lecture/view/5626>

УДК 330.131.7:330.341.1

Варфоломєєв В.В.

д.е.н., професор Хобта В.М.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

ВИБІР МЕТОДІВ ОЦІНКИ РИЗИКІВ ДЛЯ ОБГРУНТУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ

В динамічних умовах господарювання важливою складовою обґрунтування рішень щодо розвитку підприємства є оцінка і облік ступеня ризику

капіталовкладень з метою урахування нестійкості параметрів зовнішнього середовища та розробки спеціальних методів адаптації.

У теорії та на практиці напрацьовано цілий ряд методів оцінки ступеня ризиків та врахування впливу на ефективність інвестицій. Цим питанням присвячено цілий ряд досліджень українських та зарубіжних вчених. В той же час потребується деталізація ряду положень щодо практичного використання існуючих наробок на підприємствах. Насамперед це стосується вибору конкретних методів. Він визначається такими факторами ,як вид інвестиційних ризиків, повнота та достовірність інформаційної бази, технічна та програмна оснащеність, можливість використання сучасних комп'ютерних технологій, тощо.

Усі методи оцінки фінансово-економічних ризиків поділяються на якісні та кількісні. Якісні методи оцінки фінансово-економічних ризиків використовують тоді, коли фактори, що визначають прийняття рішення, не можна кількісно охарактеризувати або вони не піддаються кількісному вимірюванню взагалі. До них належать, в основному, експертні методи, які полягають в отриманні кількісних оцінок ризику на підставі обробки думок досвідчених фахівців. Вони носять більш суб'єктивний характер порівняно з іншими. Їх застосування особливо ефективно при вирішенні складних неформалізованих проблемних ситуацій, коли неповнота і недостовірність інформації не дозволяють використовувати статистичний або інші формалізовані методи для кількісної оцінки ризику. Головна перевага експертного методу полягає в можливості використання досвіду експертів в процесі аналізу ризику в діяльності підприємства та обліку впливу різноманітних якісних факторів ризику. До його недоліків належить відсутність гарантій у достовірності отриманих оцінок. Це залежить, насамперед, від вибору експертів необхідної спеціалізації та кваліфікації, що визначається цілями експертного опитування.

Кількісні методи оцінки фінансово-економічних ризиків застосовують, коли фактори, що впливають на вибір рішення, можна кількісно визначити й оцінити. При прийнятті рішення розрізняють три ситуації в залежності від надійності інформації: прийняття рішень в умовах визначеності; прийняття рішень в умовах

визначеного ризику; прийняття рішень в умовах невизначеного ризику (невизначеність).

Залежно від характеру інформації, яку має той, хто приймає рішення, кількісні методи оцінки фінансово-економічних ризиків поділяються на:

- методи, що застосовуються в умовах однозначної визначеності інформації про ситуацію прийняття рішення (аналітичні методи та частково методи математичного програмування);

- методи, що застосовуються в умовах імовірної визначеності інформації про ситуацію прийняття рішення (статистичні методи та частково методи математичного програмування);

- методи, що застосовуються в умовах невизначеності про ситуацію прийняття рішення (теоретико-ігрові методи, які залежать від того, що спричиняє невизначеність ситуації: об'єктивні обставини або свідомі дії) [1].

При аналізі ризику інвестиційного проекту використовують два основних підходи: коригування на фактор ризику прогнозних грошових потоків, що виникають у зв'язку з реалізацією проекту (різниця між доходами та витратами) та дисконтування їх за ставкою, що не враховує фактор ризику; коригування на фактор ризику ставки дисконтування для розрахунку очікуваних грошових потоків.

Для реалізації першого підходу прогнозні грошові потоки коригуються на основі апарату математичної статистики, економіко-математичного моделювання, що дозволяє вивчити багатоваріантну картину можливих наслідків залежно від зміни умов (вхідних параметрів) інвестиційного проекту.

Другим підходом до обліку ризику є коригування ставки дисконтування з поправкою на ризик. Найпоширеніший підхід до обліку ризику побудований на загальному охопленні всіх чинників у вигляді надбавки до гарантованої ставки дисконту, яка називається "премією за ризик" і являє собою додатковий прибуток, необхідний інвестору понад той рівень, що можуть принести безризикові інвестиції. Премію за ризик, як правило, вважають постійною протягом періоду реалізації інвестиційного проекту. Основний недолік методу коригування пов'язаний з урахуванням ризику шляхом його відомості до певного, детермінованого значенням

ризикової премії, вибір якої пов'язаний з відомою ступенем невизначеності, що призводить до абстрагування від взаємозв'язків ряду факторів [2].

Аналітичні методи оцінки фінансово-економічних ризиків характеризуються тим, що встановлюються аналітичні (функціональні) залежності між умовами вирішення задачі (факторами) та її результатами (прийнятим рішенням). До аналітичних методів належить аналіз чутливості. Оцінка впливу основних вихідних (факторних) параметрів на результативні показники ефективності інвестиційного проекту. У процесі здійснення аналізу послідовно змінюють значення вихідних (факторних) показників і визначають діапазон коливань обраних для оцінки ризику кінцевих показників його ефективності, а також критичні значення вихідних (факторних) показників проекту. Чим вище ступінь залежності показників ефективності проекту від окремих вихідних (факторних) показників її формування, тим більш ризиковим вважається проект. У якості основної переваги цього методу можна назвати простоту та наочність: він дозволяє ідентифікувати систему факторних показників, що генерують найбільшу погрозу досягненню розрахованої ефективності. Проте існує головний недолік, який полягає у тому, що даний метод не дозволяє отримати комплексну ймовірнісну оцінку ступеню ризику проекту по будь-якому з показників оцінки його ефективності на основі його коливання під впливом усіх факторів, а досліджує тільки ізольований вплив кожного з факторних показників на ефективність проекту.

Аналіз сценаріїв, на відміну від аналізу чутливості, дозволяє отримати найбільш комплексну оцінку рівня проектного ризику за різних умов (сценаріях) шляхом визначення середньоквадратичного відхилення і коефіцієнта варіації. Також перевагою є можливість оцінки одночасного впливу декількох параметрів на кінцеві результати проекту через імовірність настання кожного сценарію. У той же час істотним недоліком є елемент суб'єктивізму, який мають одержані кінцеві результати оцінки рівня ризику через суб'єктивне завдання імовірності реалізації кожного із сценаріїв [1].

Досконалішим інструментом аналізу фінансово-економічних ризиків є імітаційне моделювання методом Монте-Карло, яке засноване на теорії ігор і являє собою серію чисельних експериментів, за допомогою яких можливо отримати

емпіричну оцінку ступеню впливу різних факторів (вихідних величин) на деякі залежні від них результати. Метою імітаційного моделювання є одержання емпіричної оцінки ступеня впливу вихідних величин на залежні від них величини-результати. Числові значення стохастичних параметрів для кожного експерименту беруться як випадкові числа з довірчих діапазонів значень. Випадкові числа генеруються за допомогою спеціальних програм-функцій, які мають назву генератори випадкових чисел. Отримані результати аналізуються як статистичні дані. Імітаційне моделювання, у свою чергу, визначає корелятивний зв'язок між показниками, тим самим дозволяє досліджувати вплив вихідних показників комплексно. Також цей метод, на відміну від аналізу сценаріїв, розширює досліджуване поле умов реалізації проекту, моделюючи багато сотень сценаріїв; дозволяє найбільш повно врахувати весь діапазон невизначеностей вихідних значень факторних показників проекту; дозволяє набути інтервальних значень показників ризиків, у рамках яких можлива успішна реалізація проекту. Проте складність цього методу, як істотний його недолік, полягає у побудові імовірнісної моделі, необхідності формування відповідної надійної програмної підтримки, установленні типу розподілу імовірностей, що задається за окремими факторним показниками, що потребує достатньо високого рівня професійної підготовки аналітика.

В процесі проведення аналізу ризику за методом Монте-Карло необхідно враховувати важливі внутрішні взаємодії між прогнозованими змінними, інакше результати можуть виявитися спотвореними і привести до невірних висновків. Досліднику слід надавати належну увагу при визначенні найважливіших взаємозв'язаних змінних і враховувати вплив подібної кореляції в процесі імітаційного моделювання [3].

Метод побудови дерева рішень має високу міру наочності здійснюваного аналізу, оскільки передбачає графічну побудову варіантів інвестиційних рішень. Також його перевагою є достатньо висока міра кореляції результатів кінцевої оцінки з проміжними часовими інтервалами реалізації інвестиційного проекту. Проте цей метод дає надійний результат лише за проектами з коротким життєвим циклом. По кожній з гілок у рамках одного з етапів реалізації проекту розробляється лише

декілька альтернативних сценаріїв. Процес задання імовірностей по кожній з альтернатив носить суб'єктивний характер, як і при аналізі сценаріїв [1].

Статистичні методи оцінки фінансово-економічних ризиків ґрунтуються на збиранні й обробці статистичних матеріалів. Характерною рисою цих методів є врахування випадкових впливів і відхилень. Статистичні методи включають методи теорії ймовірності та математичної статистики. Статистичний метод оцінки ризику базується на статистичних показниках окремих станів факторів ризику (для оцінки простих ризиків) та статистичних характеристиках очікуваного результату або очікуваних втрат (для оцінки інтегрального ризику в результаті дії всіх факторів ризику), які обчислюються за допомогою методів математичної статистики. Якщо є статистичні дані, що дозволяють визначити математичне сподівання, дисперсію, середнє квадратичне відхилення та коефіцієнт варіації очікуваного результату або очікуваних втрат, то ці величини і дозволять оцінити ступінь ризику досягнення результату. А саме, ступінь ризику тоді можна оцінити як найбільшу ймовірну величину, що дорівнює математичному очікуванню несприятливих наслідків; середньоквадратичне відхилення очікуваного результату (наприклад, доходу, прибутку та ін.) від свого середнього очікуваного значення, тобто ризик розуміється як міра мінливості можливого результату (доходу, прибутку та ін.); коефіцієнт варіації, рівний відношенню середнього квадратичного відхилення очікуваного результату до математичного сподівання цього показника, тобто величина ризику приймається як відносна міра мінливості можливого результату.

Статистичний метод кількісної оцінки ризику вимагає значного масиву даних, які не завжди можна отримати. Крім того, збір і обробка даних можуть бути дуже дорогими, тому доводиться вдаватися до інших методів.

Отже, з урахуванням викладених характеристик, наслідків використання методів з оцінки ступеня фінансово-економічного ризику при прийнятті інвестиційних рішень необхідно обирати найбільш відповідний, що дозволить більш обґрунтовано приймати рішення щодо здійснення інвестиційних процесів та зменшити ступінь ризиків при досягненні запланованих результатів.

Список використаних джерел

1. Економічний інструментарій прийняття інноваційних рішень на підприємствах/Монографія під редакцією д.е.н., проф. Хобти В.М. - Красноармійськ: 2015 р.- 288 с.
2. Васин С.М. Управление рисками на предприятии: учебное пособие/ С.М.Васин, В.С.Шутов – М.: КНОРУС, 2010
3. П.Микитюк. Імітаційне моделювання інвестиційно-інноваційних ризиків/П.Микитюк// Галицький економічний вісник – 2012 – №2(35) – с.136-144

УДК 658.14/.17

Власов О.О.

к.е.н., доцент Антоненко В.М.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ЯК СТИМУЛ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто податкові інструменти активізації інноваційної діяльності; визначено основні чинники впливу на системи оподаткування в розвинутих країнах; запропоновано шляхи реформування вітчизняного оподаткування для стимулювання інноваційної активності.

Ключові слова: інноваційна діяльність, пряме оподаткування, податок на прибуток, податкові інструменти, активізація інноваційної діяльності.

Актуальність теми. Довгострокове економічне зростання на інноваційній основі потребує мобілізації усіх напрямів державної економічної політики, в тому числі податкової. Але чинна українська система оподаткування не стимулює бізнес у напрямку інноваційної діяльності; що обумовлено відсутністю інвестування прибутку в інноваційні виробництво і проекти.

Стислий огляд. Питанням посилення стимулюючого впливу податків на інноваційну активність присвячено чимало наукових праць, проте у вітчизняній науці залишаються недостатньо вивченими окремі механізми і важелі впливу прямих податків на процеси стимулювання та підтримки виробничої активності, відсутні засади адаптації оподаткування до сучасних міжнародних стандартів.

Ціль статті - на основі аналізу міжнародного і вітчизняного досвіду функціонування податків обґрунтувати пропозиції щодо подальшого реформування національної податкової системи.

Виклад основного матеріалу. Вчені Інституту економічного прогнозування НАН України на основі теорії еластичності дослідили вплив змін в оподаткуванні на інноваційний розвиток і довели, що наразі існує значна неадекватність між наявними джерелами фінансування та потребами інноваційного розвитку, причому традиційні засоби фінансування не пристосовані до впровадження інновацій, що особливо стосується ранніх стадій інноваційного циклу, а сучасна податкова політика як інструмент державного регулювання української економіки не має необхідної гнучкості і мобільності [1].

У стимулюванні економічних суб'єктів велику роль відіграють пільги щодо податку на прибуток [2]. Вони належать до «податкових видатків» та часто розглядаються як «втрати» бюджету. Спеціалісти доводять, що скорочення податкового тиску на 10% пунктів приводить до зростання ВВП на 0,5-1% пункт на рік; тобто зниження рівня податкових ставок не збільшує базу оподаткування, достатню, щоб компенсувати зменшення доходів бюджету [3].

З одного боку, надмірне «захоплення» податковими пільгами знижує технологічний рівень галузей, стимулює рентний тип поведінки галузевого бізнесу, лобіювання пільгового режиму оподаткування [4]. З іншого боку, зменшення пільг сприятиме консервації існуючої структури економіки і занепаду цілих виробництв та призведе до фінансових криз у депресивних галузях [5]. Отже, податковою стратегією має стати встановлення чітких та прозорих критеріїв та методик надання податкових преференцій, а пільги мають бути певним виключенням та в достатній мірі обґрунтованими, щоб цілеспрямовано стимулювати розвиток тих галузей чи регіонів, в яких держава особливо зацікавлена. Податкові пільги потрібно надавати, керуючись загальнодержавними інтересами, для активізації інвестиційних процесів у пріоритетних сферах матеріального виробництва.

Необхідно суттєво посилити контроль податкових пільг та встановити такий порядок звітності за використанням пільгових фінансових ресурсів, за якого

держава мала б право стягнення їх до бюджету в разі неефективного використання чи не за призначенням [1], створити такий механізм пільг з податку на прибуток, який би ставив у пряму залежність зменшення податкової ставки від зростання обсягу прибутку, реінвестованого у господарську діяльність.

Для інноваційних підприємств необхідно передбачити можливість застосування спрощених режимів оподаткування, але вважаємо, що таке оподаткування можливо тільки на обмежений період часу. Деякі фахівці вважають, що інноваційним підприємствам доцільно дозволити прискорену амортизацію основних фондів [6], що є дієвим стимулом інноваційного розвитку.

Одна із форм інноваційного підприємництва - створення та організація діяльності технопарку. Для державної підтримки створення і розвитку технологічних парків необхідно повністю або частково звільнити від податків прибуток, що реінвестується, та запровадити «податкові канікули» на повернення підприємством інвестиційного кредиту. Але для посилення контролю за ефективним використанням пільгового прибутку кошти, отримані ними завдяки пільгам, повинні акумулюватися на спеціальних інвестиційних рахунках.

В процесі надання податкових пільг необхідно забезпечувати паритет економічних інтересів держави і платників податку, а також уникати дискредитації окремих галузей чи виробництв. Якщо інноваційні податкові відрахування не відшкодовуються, платники отримують вигоди у повному розмірі, в але нові фірми мають спочатку отримати достатній прибуток перед використанням відрахувань. Довготривалі проекти знаходяться у не вигідному становищі порівняно з тими, що швидко починають приносити доходи.

Податкові пільги, безумовно, впливають на зменшення поточних податкових доходів держави. Подібно до будь-яких інших податкових стимулів інноваційні відрахування зменшують доходи уряду. Але ці відрахування є найефективнішим підходом завдяки їхньому чіткому спрямуванню на нарощування виробничих потужностей на новій технологічній основі; тому мають пролонгований стратегічний ефект у майбутньому як для платників податку на прибуток, так і для держави. Отже, пільгове прибуткове оподаткування інноваційних проектів є

стратегічною задачею держави: відмовляючись у короткостроковому періоді від порівняно більших податкових надходжень, вона має очікувати в довгостроковому періоді підвищені податки від зростаючих прибутків платників – пільговиків.

Висновки і перспективні напрями подальших досліджень. З метою посилення стимулюючої інноваційної ролі податку на прибуток необхідно:

- розробити концепцію стимулюючої ролі податку на прибуток;
- посилити позитивний вплив органів держави на розвиток інноваційного підприємництва шляхом вивчення кращого зарубіжного та вітчизняного досвіду;
- провести спеціальні дослідження щодо визначення величини податкової пільги з метою стимулювання окремих напрямів інноваційної активності;
- з метою забезпечення паритету економічних інтересів держави і платників податку запровадити механізм залежності податкової інноваційної пільги з податку на прибуток від темпу зростання прибутку платника – пільговика;
- скасувати ведення окремого обліку інноваційних операцій, оскільки це збільшує витрати на бухгалтерський облік;
- передбачити запровадження гнучких механізмів прискореної амортизації;
- стимулювати створення нових технопарків, технологічних інкубаторів, інноваційних виробництв.

Список використаних джерел

1. Громов В.М. Формування дохідної частини бюджету: підсумки, проблеми, перспективи / В.М. Громов // Економіка і прогнозування. - 2014. - № 1. - С. 9-30.
2. Державна фінансова політика та прогнозування доходів бюджету України / Ф.О. Ярдов, Т.І. Єрохін та ін. - К.: НДФІ, 2014. - 712 с.
3. Лонцев В.В. Удосконалення системи прямого оподаткування в Україні / В.В. Лонцев // Фінанси України. - 2014. - № 11. - С. 26-32.
4. Кононов Л.О. Забезпечення ефективного податкового регулювання і фінансової безпеки підприємництва та інвестицій / Л.О.Кононов // Актуальні проблеми економіки. - 2017. - № 12. - С. 142- 152.
5. Новак В.Є. Податкове регулювання в системі інструментів соціально-економічного розвитку: питання методології / В.Є. Новак // Фінанси України. -

2017. - № 10. - С. 60.

6. Меньшов В.М. Механізм прямого оподаткування у фінансовій теорії / В.М. Меньшов, Г.Л. Порох // Фінанси України. - 2017. - № 5. - С. 66-77.

УДК 330.322.014

Гагулаєва О.В.

асистент Панкова М.В.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

АНТИІНВЕСТИЦІЙНІ БАР'ЄРИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Паливно-енергетичний комплекс (ПЕК) є ключовим сектором української економіки. Енергетична безпека і ефективність ПЕК є передумовою національної безпеки держави. Проте нинішній стан вітчизняного ПЕК характеризується зношеністю та неефективністю, тож потребує значних інвестиційних ресурсів для модернізації та заміни потужностей. З огляду на цей факт, особливої актуальності набувають питання здійснення інвестиційних процесів на підприємствах ПЕК.

Дослідження проблем інвестування завжди знаходилося у центрі уваги фахівців. Зокрема дослідженням ефективності інвестиційних процесів займалися І. Бланк, А. Пересада, В. Хобта, Д. Черваньов, О. Ястремська та ін. Проблема розвитку енергетичного сектору України присвячені праці О. Амоші, В. Гейця, В. Ляшенка, О. Квілінського, Д. Череватського та ін. Але, враховуючи, що на сьогодні щорічна потреба в інвестиційних ресурсах для розвитку ПЕК задовольняється менш ніж на 10%, необхідно більш детально проаналізувати існуючі бар'єри інвестування в український ПЕК.

Основною метою роботи є аналіз бар'єрів інвестування в підприємства паливно-енергетичного комплексу України.

Умовно існуючі перешкоди (бар'єри) інвестування в підприємства енергетичного сектору можна поділити на дві групи: національні та секторальні. До національних бар'єрів відносяться перешкоди, які є спільними для усіх галузей вітчизняної економіки, наприклад: нестабільна політична ситуація, корупція,

коливання курсу гривні до іноземних валют, інфляція, надмірне регулювання бізнесу, фінансові бар'єри, зумовлені високими відсотками за кредитами, тощо.

Більш детальної уваги заслуговують специфічні секторальні проблеми, які погіршують інвестиційну привабливість підприємств енергетичного сектору України. До даної групи бар'єрів можна віднести наступні:

- застарілі, недостатньо ефективні потужності, що зумовлює суттєві втрати енергії на етапах виробництва та транспортування, а також є причиною високої аварійності. Так, в електроенергетиці близько 50% потужностей генерації мають строк експлуатації понад 40 років;
- низька енергоефективність національної економіки. Енергоємність валового внутрішнього продукту України у 3 рази вища порівняно з сусідніми країнами Європейського Союзу;
- недостатню нормативно-правову базу, недосконалість і нестабільність законодавства;
- монополізм державних структур, відсутність платформ для конкурентних форм торгівлі;
- недосконалість існуючих механізмів тарифоутворення, яке не створює стимулів для інвестицій;
- тривалий період окупності інвестиційних проектів у енергетиці (в середньому 5-30 років), високі витрати виробництва;
- високу вартість та швидкість підключення до електромережі, яка в Україні становить у середньому 263 дні. Для порівняння, у Німеччині строк підключення до мережі становить лише 28 днів;
- високу вартість обладнання для нових потужностей вітряних та сонячних електростанцій; складності з підключенням потужностей відновлювальних джерел енергії;

- відсутність стимулів для підвищення якості виробництва енергії, запровадження європейських стандартів якості та екологічно чистих технологій тощо.

Відомо, що основними джерелами фінансування інвестиційних проектів є державні кошти, кошти приватного сектору та домогосподарств. Проте незважаючи на пріоритетність енергетичного сектору, сьогодні держава не в змозі профінансувати необхідний обсяг інвестування. Тому вітчизняним підприємствам необхідно орієнтуватись на світові тенденції розвитку енергетичного сектору, серед яких збільшення часток приватного сектору та домогосподарств в загальному обсязі інвестицій. Так, за даними Міжнародного енергетичного агентства ІЕА [1], за рахунок цих двох джерел у 2016 р. у світі було профінансовано майже 60% загальних інвестицій в енергетичну інфраструктуру.

Таким чином, подолання антиінвестиційних бар'єрів на підприємствах ПЕК дозволить посилити роль домогосподарств та приватного сектору шляхом формування сприятливого інвестиційного клімату в даному секторі економіки. Як наслідок цього буде підвищена надійність функціонування енергетичної інфраструктури, проведені необхідні заходи із модернізації устаткування та запровадження енергоефективних та енергозберігаючих технологій, що сприятиме зростанню енергетичної незалежності держави в цілому та окремих підприємств, зокрема.

Список використаних джерел:

1. International Energy Agency [Electronic resource]. – Available at: <http://www.iea.org/statistics/>
2. Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. №605-р) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80>
3. Global Energy Statistical Yearbook 2017 [Electronic resource]. – Available at: <https://yearbook.enerdata.net/>

УДК 658.152

Голосова О.П.

д.е.н., проф. Хобта В.М.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

АКТИВНІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

В умовах глобалізації та загострення боротьби за лідируючі позиції на ринках збуту, як між підприємствами, так і між країнами, головним чинником підвищення конкурентоспроможності, ефективності діяльності та забезпечення подальшого розвитку є інноваційна діяльність. Незважаючи на це, інноваційна активність українських підприємств була і залишається на низькому рівні, що обумовлено рядом внутрішніх та зовнішніх чинників.

Питанням інноваційної діяльності підприємств присвячено багато робіт зарубіжних та вітчизняних вчених, серед яких Ваховиц Дж., Дональдсон Г., Колодізев О., Кравченко С., Майерс С., Метрик Е., Міллер М., Модильяні Ф., Москаль О., Онишко С., Сокирська І., Федулова І., Хобта В., Ерхард М., Ясуда А. та інші. Враховуючи пріоритетність підвищення інноваційної активності підприємств, доцільно проаналізувати ці процеси в українській економіці.

Метою роботи є виявлення сучасних тенденцій інноваційної діяльності в Україні.

Показниками, що в цілому характеризують активність у сфері інновацій є питома вага підприємств, що займалися інноваційною діяльністю та частка інноваційної продукції у загальному об'ємі реалізованої. Починаючи з 2003 року питома вага підприємств, що займалися інноваційною діяльністю поступово зменшувалась. Так, за даними Державного комітету статистики України у 2003 році цей показник становив 18 %, а вже у 2007 році – 11,2 % (рис.1). Частка інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції за цей проміжок часу суттєво не змінювалась і складала у 2003 році – 7 %, а у 2006 – 6,7 %. З 2007 по 2008 рік кількість підприємств інноваторів збільшилась на 3 % і складала 14,2 % у загальній кількості підприємств України, однак це ніяк не

позначилось на реалізованій інноваційній продукції. З 2008 по 2010 рік починається спад інноваційної активності з 14,2 до 12,8 %. Частка реалізованої інноваційної продукції у обсязі промислової також поступово зменшується з 3,8 % у 2011 та до 3,3 % у 2014 роках, та досягає свого мінімального значення за останні роки в 2016 році – 1,4%. Частка підприємств, що займалися інноваціями у 2011 році починає зростати і досягає піку у 2013 році – 17,4 %. Однак все одно не досягає рівня 2003 року.

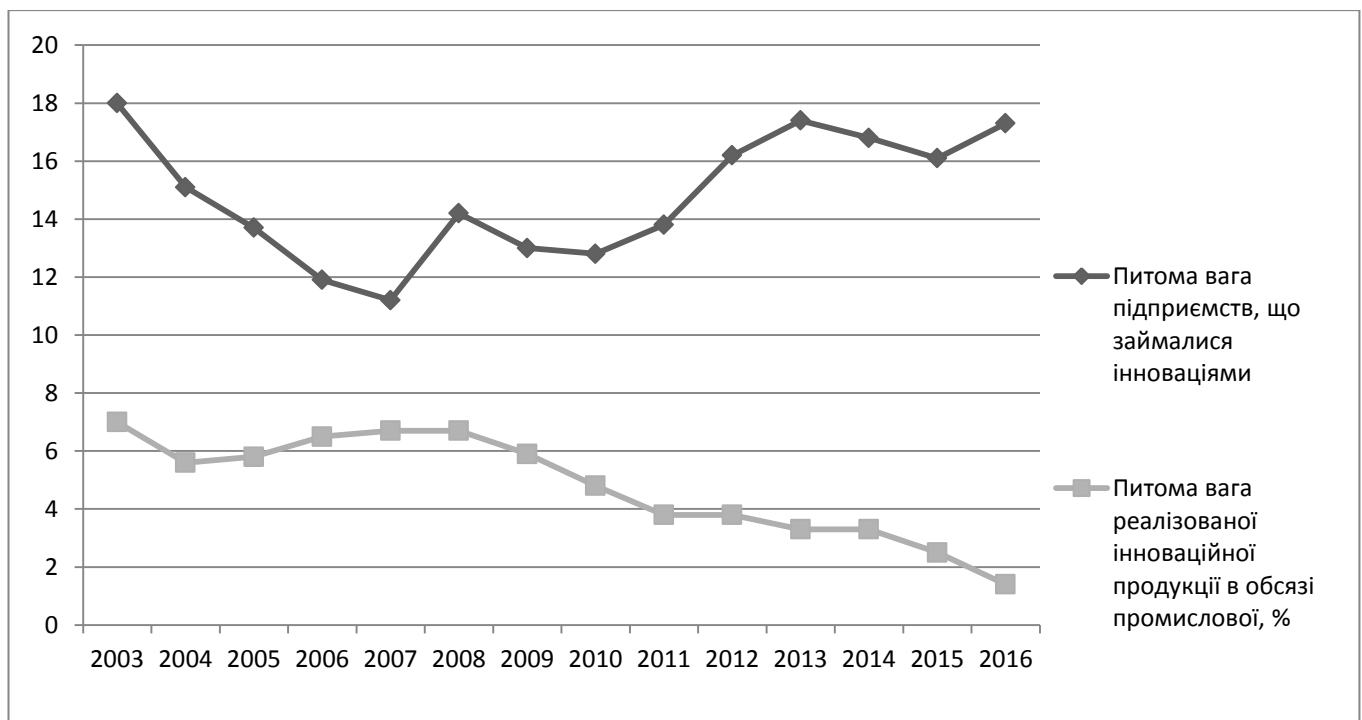

Рис. 1 – Динаміка інноваційної активності підприємств України у період з 2003 по 2016 роки

Таким чином, пікова інноваційна активність за останній час зареєстрована у 2016 році, коли 17,4 % підприємств в загальній їх кількості в Україні займалися інноваційною діяльністю, але реалізували лише 1,4 % інноваційної продукції в загальному обсязі промислової.

Ще однією характеристикою рівня інноваційної активності є сума витрат на даний вид діяльності. Динаміка цього показника по Україні за 2005-2016 роки наведена на рис. 2.

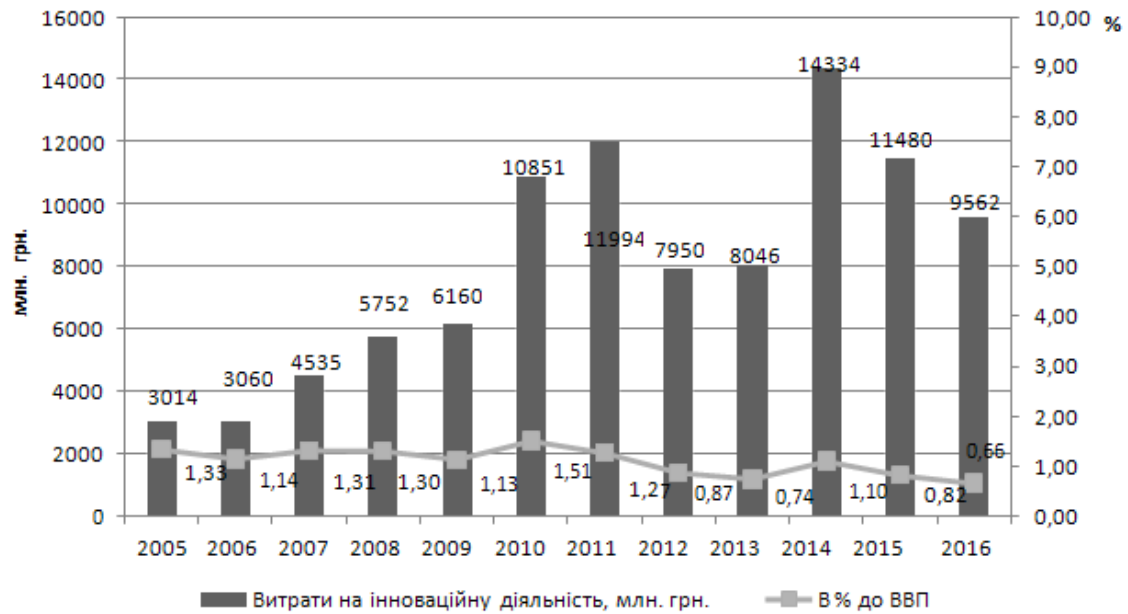

Рис. 2 – Витрати на інноваційну діяльність та їх питома вага у ВВП в період з 2005-2016 роки [3]

Витрати на інноваційну діяльність починаючи з 2005 року поступово збільшуються і у 2009 році складають 6160 млн. грн., що перевищує показник 2005 року у 2 рази. У 2010 році спостерігається різке зростання витрат до 10851 млн. грн., і у 2011 році – до 11994 млн. грн. Однак у структурі ВВП витрати на інноваційну діяльність не мають такого стрімкого зростання і складають у середньому 1,3 %. У 2012 та 2013 роках ситуація погіршується у результаті негативних явищ у світовій економіці і тому витрати на інноваційну діяльність знижуються до позначки 8 млрд. грн. чи 0,74 % у структурі ВВП. У 2014 році знов різке зростання показників, що склали 14,3 млрд. грн. та 1,1 % відповідно. Однак у наступні два роки реєструється негативна динаміка і вже у 2016 – витрати на інновації складають 9562 млн. грн., що по відношенню до ВВП дорівнює 0,66 %.

Отже, аналіз статистичних даних свідчить про те, що відносно невелика частина українських підприємств залучена до інноваційної діяльності. Результатом цього є те, що у 2017 році Україна зайняла 50 позицію в рейтингу найбільш інноваційних країн світу. Така ситуація пов'язана з тим, що впровадження новацій потребує значних капітальних вкладень, дефіцит яких відчуває переважна більшість українських підприємств. Важливе значення для прискорення інновацій є створення сприятливих умов в законодавчому регулюванні інноваційних процесів.

Список використаних джерел

1. Башкатова С.В. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності суб'єктів господарювання за рахунок власних фінансових ресурсів / С.В. Башкатова // Наукові праці КНТУ: Економічні науки. – 2009 . – вип.15. – С.210-215
2. Кравченко С. І. Обґрунтування умов фінансування інноваційних рішень / С. І. Кравченко //Фінанси України. – 2002. – №. 2. – С. 124-129.
3. Статистичний щорічник України [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України: – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Стадник В.В. Інноваційний менеджмент/ В.В. Стадник, М.А.Йохна. – К.: Академвидав, 2006. – С. 463.

УДК 339.732.2

Лецишин М. М.

к.е.н., доцент Черницька Т. В.

Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

КОНЦЕПЦІЯ СТВОРЕННЯ ЗЕЛЕНОГО БАНКУ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сьогодні людству підвладно контролювати великі потоки капіталу та використовувати їх з найбільшою користю для себе та навколишнього середовища. Щодня без уваги не залишається жодна із цілей сталого розвитку ООН. Великої актуальності набуває 13-а ціль ООН – боротьба зі зміною клімату. Про це свідчать висновки НАСА, Міжнародного енергетичного агентства та Каліфорнійського університету в Ервайні [2]. Проблема глобального потепління суттєво вплине на сільське господарство, ріст та розвиток людського суспільства, тому потребує негайних заходів щодо її врегулювання. Наразі, за даними Coalition for Green Capital (некомерційна організація, яка є провідним експертом з питань "зелених банків"), існує дефіцит інвестицій в 27 трлн дол., спрямованих на розв'язання проблеми глобального потепління. Необхідні нові підходи для залучення зелених інвестицій.

Робота присвячена аналізу основних концепцій створення зеленого банку. Актуальні дослідження в межах цієї теми проводили Б. Порфір'єв, А. Геврасева та дослідники організації Coalition for Green Capital, зокрема Рід Ганді та Джефрі Шуб.

Заповнення прогалін на ринку чистої енергії між капіталом, проектами та недостатнім споживчим попитом може здійснюватись за допомогою нових цільових установ для місцевих ринків. Найбільш ефективними є Зелені банки (Green Banks) – державні чи квазі-державні органи, що займаються фінансуванням у сферах використання відновлюваних джерел енергії, енергоефективності, зеленої інфраструктури та іншої чистої енергії за допомогою зелених інвестицій у партнерстві з приватними кредиторами. Перевага над іншими фінансовими установами обумовлена спрощеною схемою потоку капіталу в проекти, мінімальними ризиками на ринках, низькими затратами на енергію, зменшеною кількістю державних видатків, створенням робочих місць та зосередженістю на низьковуглецевих проектах. Цей цільовий інститут успішно працює в розвинутих економіках, але є необхідним для країн, що розвиваються, аби стимулювати приватні інвестиції в низьковуглецеві проекти. Економіка таких країн характеризується дефіцитом зелених інвестицій для розробки відповідних проектів. Необхідно визначити шляхи впровадження моделі зеленого банку на ринки, що розвиваються, враховуючи необхідну кількість Національно визначених внесків (зобов'язання країн-учасниць Рамкової конвенції ООН щодо зменшення викидів парникових газів) та національні цілі кліматичної політики.

Існує ряд основних принципів діяльності зелених банків. Обов'язковим є політична незалежність у прийнятті інвестиційних рішень. Враховуються масштаби дефіциту інвестицій, необхідних для досягнення національної цілі кліматичної політики. Підтримка концепції та поінформованості моделі зеленого банку здійснюється через налагодження зв'язків з фізичними/юридичними особами, які залучені до глобальних заходів, присвячених вирішенню 13-ї цілі сталого розвитку: національні уряди, національні банки розвитку, великі місцеві фінансові інститути та ін. Взаємодія та централізація забезпечують прозорість інформації та надійність

для потенційних інвесторів. Окрім внутрішніх фондів, місцеві зелені банки залучають капітал з-за кордону. Капітал іноземних інвесторів сприяє впевненості місцевих. Зелені банки залишаються стійкими в умовах зміни політичного ландшафту, зміни бюджету і можуть швидко реагувати на кон'юнктуру ринку. [3]

Кожний уряд має свою модель створення зеленого банку. "Коннектикутський зелений банк", який є першим державним зеленим банком, фінансує вже існуючі технології виробництва відновлюваної енергетики. За перші 5 років діяльності отримав 1 млрд дол. інвестицій. "Нью-Йоркський зелений банк", був створений на основі державного агентства енергетики з ціллю оживити ринки приватного капіталу та збільшити внесок в чисту енергетику. Зелений банк Род-Айленда був створений у 2015 р. через двопартійне законодавство, яке згодом включило до існуючого органу фінансування чистої води також й енергетичний сектор. Результатами є нові робочі місця, зменшення затрат на енергію та економічний ріст штату. Зелений банк округу Монтгомері є незалежною неприбутковою організацією щодо фінансування джерел відновлюваної енергії та скорочення викидів. [7]

Різноманітні приклади формування інституційної форми та пристосування до конкретних ринкових умов поширюються по всій мережі зелених банків. Банк розвитку Південної Африки (DBSA) розпочав ініціативу в 2017 р. щодо створення зеленого банку. Уряд Колумбії запустив "Зелений Протокол" в 2016 р. для полегшення функціонування зелених фінансів. Головний приватний банк в Марокко, Attijariwafa Bank в 2017 р. почав співпрацю із Зеленим кліматичним фондом. Казахстан на даний час розробляє нові політики щодо підвищення енергоефективності, хоча в країні працює 37 ТЕС, які використовують вугілля. У 2017 р. стейкхолдери Казахстану звернулись до Coalition for Green Capital щодо вивчення моделі зеленого банку. [3]

Україна, як країна, що розвивається, прийняла «Стратегію сталого розвитку 2020» [4]. Пріоритетами інвестиційної політики визначено будівництво сонячних та вітрових електростанцій, установок по переробці відходів, геотермальних електростанцій, малих гідроелектростанцій, виробництво інноваційного

енергоєфективного обладнання та використання рідкого біопалива. Результатами екологічного розвитку на даному етапі є: становлення зеленого офісу в державних та комерційних банках[1], надання теплих кредитів фізичним особам на придбання негазових/неелектричних котлів, запровадження екологічного податку та підписання меморандумів з Німеччиною, Ісландією, Фінляндією, Данією, Китаєм та Португалією щодо спільної розробки проектів відновлюваної енергетики [6]. Однак модель зеленого банку максимізує досягнення в екологічному розвитку.

Україна не належить до індустриальних країн, які є однією з причин кліматичної кризи сьогодення, однак має вагомні переваги та перспективи у боротьбі зі зміною клімату. Саме уряд України повинен бути зацікавленим у впровадженні моделі зеленого банку. Окрім зниження кількості вуглецевих викидів та затрат на енергію, це дасть змогу створити нові робочі місця на місцевому рівні та зумовить переорієнтацію політичного курсу на більш ефективний соціально-економічний розвиток. Наслідками стануть сприятливий клімат та прозора економіка.

Список використаних джерел

1. Яніна Ткаченко, Розвиток зеленого банкінгу в Україні /Я.Ткаченко//Вісник АПСВТ - 2017, №2 – С. 90-93, с. 92.
2. Наомі Кляйн «Змінюється все. Капіталізм проти клімату» /Пер. з англійської Дмитра Кожедуба – К.: Наш Формат, 2016. – С. 480, с.17.
3. The Coalition for Green Capital «National Green Banks in Developing Countries» - 2017 – С.61, с. 46-55.
4. Стратегія сталого розвитку 2020 – [електр. рес]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
5. Green Bank Benefits – [електр. рес]: <http://coalitionforgreencapital.com/greenbank-benefits/>
6. State Agency on Energy Efficiency and Energy Saving of Ukraine – [електр. рес]: <http://saee.gov.ua/en>
7. Current Green Banks – [електр. рес]: <http://coalitionforgreencapital.com/green-banks/>

УДК 336.648

Лисакова М.І.

к.е.н., професор Кравченко С.І.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

АЛЬТЕРНАТИВНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Розвиток економіки будь-якої держави значною мірою обумовлений темпами та масштабами впровадження різного роду нововведень. Так у країнах з розвинутою економікою завдяки інноваційним підприємствам забезпечується до 60-80% ВВП. Проте в Україні ситуація суттєво відрізняється. Наприклад, у 2016 році інноваційною діяльністю формально займалися лише 18,9% вітчизняних підприємств.

Однією з головних проблем, яка не дозволяє ефективно використовувати потенціал підприємств для активізації їх інноваційної діяльності, є відсутність коштів для розробки та випуску інноваційної продукції. При цьому слабка державна фінансова підтримка та зменшення інвестицій від традиційних джерел фінансування тільки підсилюють цю ситуацію [1]. Виходячи із зазначеного, вітчизняні підприємства мають звернути увагу на так звані «альтернативні джерела фінансування».

Питання фінансування інноваційних процесів активно досліджуються різними науковцями, наприклад: М.Т. Білуха, Є.В. Калюга, В.Г. Лінник, І.В. Малишев, Н.М. Малюга, Т.П. Остапчук, О.М. Петрук, Л.М. Трохименко, Л.І. Федулова, В.Г. Швець, В.О. Шевчук. Численні наукові розробки місять серйозні напрацювання, однак, активне впровадження інноваційних процесів на вітчизняних підприємствах сьогодні потребує більш широкого використання саме нетрадиційних для України джерел фінансування.

Мета дослідження – загальна характеристика основних альтернативних джерел фінансового забезпечення інноваційних процесів.

Як свідчить багаторічний досвід впровадження нововведень, здійснення інноваційних процесів, зачасту, супроводжується високим рівнем ризику та

непередбачуванності (особливо на початкових стадіях), суттєвим періодом «заморожування» капіталу, значними стартовими інвестиціями та необхідністю залучення унікальних ресурсів. Саме така специфіка інноваційної діяльності обумовлює особливі умови фінансування і, як наслідок, використання нетрадиційних джерел, наприклад, краудфандинг, бізнес-ангели та венчурне інвестування.

Під краудфандингом розуміється колективне залучення фінансових ресурсів з метою підтримки ідеї інших людей чи організації. Краудфандинг виступає альтернативною формою фінансування бізнес-проектів на ранній стадії. Ключовими перевагами краудфандингу є підтримка інноваційних рішень і стартапів, створення прозорого та ефективного механізму для народного фінансування проектів. Зазвичай, пожертвування є добровільними і одержувач пожертвування не має ніяких зобов'язань, але інколи має місце нефінансова винагорода спонсорів. В основному, краудфандинг здійснюється через віртуальну мережу. В Україні найвідомішими краудфандинговими платформами є: «Велика Ідея» (biggggidea.com) та Na-Starte.com.

Бізнес-ангел – це приватний інвестор інноваційного проекту (стартапу), який вкладає в нього незначні власні кошти в обмін на блокуючий пакет акцій, що в майбутньому може принести прибуток шляхом продажу. Така форма інвестування інноваційних проектів бізнес-ангелами називається корпоративною і використовується зарубіжними фірмами у 80% випадків. Також бізнес-ангели можуть виконувати інвестиційну діяльність через лізинг та надання позики (інші 20% випадків). В майбутньому «ангельські» інвестиції можуть стати важливим підґрунтям, на якому виростуть прибуткові та стабільні інноваційні підприємства.

Ще одним із розповсюджених альтернативних фінансових джерел розвитку науково-технічного прогресу та прискорення впровадження новітніх досягнень науки у виробництво є венчурні інвестиції. Венчурний капітал – особлива форма капіталу, яка представляє собою грошові вкладення інвестиційних фондів або фірм, що спеціалізуються на фінансуванні росту молодих компаній за винагороду у вигляді доходу на акціонерний капітал. Такі інвестиції мають високий ступінь

ризик, але обіцяють доходи вищі за середній рівень. Джерелами венчурного капіталу можуть виступати: багаті індивідуальні інвестори, філії та дочірні компанії банків та інших корпорацій, які організуються в дрібні інвестиційні компанії; групи інвестиційних банків та корпорацій, які створюють пул інвестицій або так звані партнерства по вкладенню капіталу з ризиком; а також окремі великі банки та деякі іноземні інвестори [2].

Таким чином, одним із потужних інструментів інноваційного розвитку вітчизняних підприємств виступають такі загальновідомі у світі, але нові для України, джерела фінансування, як краудфандинг, бізнес-ангели та венчурне фінансування. Проте доцільність та активність їхнього використання вітчизняними підприємствами обумовлює значну відповідальність при виборі інвестора, адже від цього буде залежати результат реалізації інноваційних проектів і, таким чином, перспективи розвитку підприємства в цілому.

Список використаних джерел

1. Віннікова І. І. Аналіз інноваційної активності промислових підприємств України / І. І. Віннікова // Економіка та держава. – 2015. – № 8. – С. 47-53.
2. Ризики та перспективи розвитку України у період посткризового відновлення : [монографія] / А.І. Даниленко, В.В. Зимовець, В.І. Сиденко [та ін.] ; за ред. А.І. Даниленка. – К. : Ін-т екон. та прогнозування НАН України, 2012. – 348 с.

УДК 331

Рижков В.Ю.

к.е.н., доцент Вербицька В.І.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Кожного разу, коли керівник підприємства вирішує інвестувати власні кошти, щоб отримати прибуток, він бере на себе відповідальність за всі наслідки, які, в свою чергу, можуть позначитися на діяльності підприємства. Також керівник

повинен мати на увазі ймовірність можливих збитків і навіть банкрутства підприємства.

Як відомо, інвестиційний ризик являє собою ймовірність відхилення величини фактичного інвестиційного доходу від величини очікуваного доходу. Основними завданнями при проведенні інвестиційної діяльності є виявлення ризиків, можливість їх прогнозування та обліку. Виконання цих завдань є частиною загальної стратегії підприємства, яка спрямована на забезпечення економічної стабільності підприємства, що обумовлює актуальність обраної теми.

До вирішення цієї проблеми звертались такі вчені як І.О. Бланк, А.А. Баширов, С.І. Головацька, З.В. Задорожній, Г.Г. Кірейцев, Б.С. Кругляк, Я.Д. Крупка, В.В. Ковальов, А.Ш. Маргуліс, В.М. Матюшин, Я.С. Мелкумов, Б.М. Литвин, В.О. Ластовецький, А.А. Пересада, М.С. Пушкарь, В.В. Сопко, І.Д. Фаріон, С.І. Шкарабан, М.Ф. Дячков, П.Й. Злобін, Я.В. Соколов, В. Беренс, П. Хавранек, У. Шарп та ін. Але ряд проблем, пов'язаних з управлінням інвестиційними ризиками, залишається недостатньо розробленими та вимагають свого вирішення.

Мета роботи - виявлення груп можливих ризиків за ступенем їх негативного впливу та розробка елементів ефективного управління ризиком у інвестиційній діяльності підприємства.

Проектні ризики поділяються на часткові, допустимі, критичні і катастрофічні ризики. Існує наступна класифікація ризиків: 1) за часом виникнення ризиків інвестиційного проекту: ризики, які виникають на підготовчій стадії інвестиційної програми; ризики, пов'язані з визначенням обсягу інвестицій; ризики, пов'язані безпосередньо з функціонуванням інвестиційних коштів; 2) по об'єктах докладання інвестиційної діяльності: ризик фінансового і реального інвестування; 3) за формами власності: ризик державного, приватного, іноземного і спільного інвестування; 4) за характером участі в інвестуванні: ризик прямого та непрямого інвестування; 5) за організаційними формами: ризик інвестиційних програм; ризик інвестиційного проекту; ризик інвестиційного портфеля; 6) по періоду інвестування: ризик короткострокового та довгострокового інвестування; 7) за регіональною ознакою: ризики інвестування всередині держави та за кордоном; 8) за джерелом виникнення: систематичний (або ринковий); несистематичний (або специфічний).

Зовнішньому середовищу найбільш притаманна динамічність, різноманіття та інтегрованість. Під динамічністю розуміється, що зовнішнє середовище досить швидко змінюється, її завданням є створення системи управління ризиком, адаптованої до зовнішнього середовища. Це має на увазі, що система не буде чинити опір змінам зовнішнього середовища, а буде змінюватися разом з ним. Різноманіття полягає у взаємодії підприємства з великою кількістю об'єктів (це акціонери, клієнти, конкуренти, інвестори, органи влади). Внутрішні чинники системи управління ризиком включають в себе: специфіку діяльності підприємства, а саме його політику, організаційну структуру; стратегію і тактику; кваліфікацію персоналу.

До основних рис внутрішнього середовища відносяться: прагнення до виживання на економічному ринку; постійне вдосконалення, розвиток діяльності, спрямований на пристосування до зовнішнього середовища; наявність цілісності всіх елементів функціонування підприємства.

Якщо брати управління ризиком як систему, то в ній існує набір процесів, що представляють собою елементи управління ризиком. Це, насамперед, аналіз зовнішніх та внутрішніх ресурсів і умов для інвестування; аналіз інвестиційного проекту, виявлення потенційних загроз, вивчення факторів ризику та оцінка можливих збитків, аналіз і моделювання ризику; вибір антикризової стратегії, що включає організаційні заходи (уникнення ризиків, зменшення рівня ризику, обмеження ризику) і фінансові витрати (страхування ризику і створення резервів і запасів). Успіх цього процесу залежить від безлічі факторів, які можна згрупувати:

- 1) фактори, які неможливо передбачити заздалегідь, оскільки вони носять випадковий характер. Це можуть бути зміна політичної ситуації, зміна світових цін, зміни в діях ділових партнерів;
- 2) фактори, які залежать від природних умов;
- 3) фактори, які пов'язані з тим, що наявна інформація є неповною, а методи обробки даної недосконалі в своєму використанні;
- 4) фактори, що не дають можливість точно планувати підсумки інвестування, оскільки зібрана інформація недостовірна;
- 5) фактори, що залежать від людської психології і поведінки людей, що працюють з інвестиційним проектом;
- 6) помилки або невдалі рішення менеджерів;
- 7) поломка або тимчасовий вихід з ладу обладнання.

Найбільш небезпечними факторами в ході реалізації проектів є пожежі, вибухи, різні виробничі аварії, технічні збої, несподівана зміна законодавства, безвідповідальність партнерів, нечесна конкуренція. Крім того, існує ряд умов, впливаючих на кожне підприємство і складаються відповідно до умов його діяльності. Цей вплив проявляється в зниженні попиту на товар, зменшенні ціни, збільшенні витрат. Дані фактори призводять до невизначеності доходів в майбутньому, а в подальшому і до сумнівів інвесторів про реальність їх отримання.

Таким чином, будь-який інвестиційний процес передбачає невизначеність його результатів, а ризик дуже проблематично усунути повністю. Однак ризиком можна керувати. Щоб зменшити ймовірність настання ризикових ситуацій, ризик потрібно заздалегідь оцінити, розрахувати наслідки його настання, розробляти заходи щодо його усунення.

УДК 331

Чайковська Л.І.
к.е.н., доцент Далевська Н. М.
ДонНУ імені Василя Стуса

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕСПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Сьогодні гостро стоїть потреба в організації поглиблених досліджень із проблем ефективної інвестиційної діяльності, її переорієнтації на підтримку інноваційних процесів у реальному секторі, підсилення позитивного впливу інвестицій на соціально-економічні системи різних рівнів, стимулювання інвестиційного та інноваційного забезпечення високотехнологічних виробництв.

Значний внесок у теоретичні дослідження процесів інвестування зробили вітчизняні вчені-економісти Ю. Бажал, А. Гойко, М. Долішний, М. Денисенко, М. Крупка, О. Лапко, С.Онишко, В.Опарін, В. Федоренко.

Метою дослідження є визначення пріоритетних напрямів та розроблення дієвих механізмів інвестиційного забезпечення інноваційної модернізації в технологічному забезпечення України. А також проведення групування факторів фінансово-інвестиційного розвитку в умовах інноваційно-технологічної модернізації окремих секторів економіки країни.

Інноваційно-технологічна модернізація як складний ресурсномісткий та капіталомісткий процес потребує суттєвих обсягів інвестицій та відповідного державного регулювання інвестиційного розвитку.

Головними проблемами, що стримують розвиток інвестиційного забезпечення інноваційно-технологічної зміни в діяльності України, виділяють такі:

- недостатній обсяг заощаджень населення, коштів суб'єктів господарювання та держави для здійснення та реалізації інвестиційних та інноваційних проектів країни;
- відсталість впровадження новітніх технологій;
- застарілість основних фондів виробництва;
- недосконалість законодавчої бази стосовно розвитку інновацій;
- нерозвиненість інноваційної інфраструктури, недостатня кількість інноваційних підприємств, наукових парків;
- недосконалість механізмів комерціалізації наукових досліджень та розробок;
- невизначеність пріоритетів розвитку галузей економіки та відсутність умов для залучення інвестицій для розвитку високотехнологічного виробництва;
- недостатня підтримка українського виробника інноваційної продукції, що бере участь у міжнародному обміні новими технологіями, у зв'язку з недосконалістю законодавства щодо трансферу технологій;
- відсутність державної підтримки впровадження інновацій для забезпечення розвитку малого та середнього бізнесу.

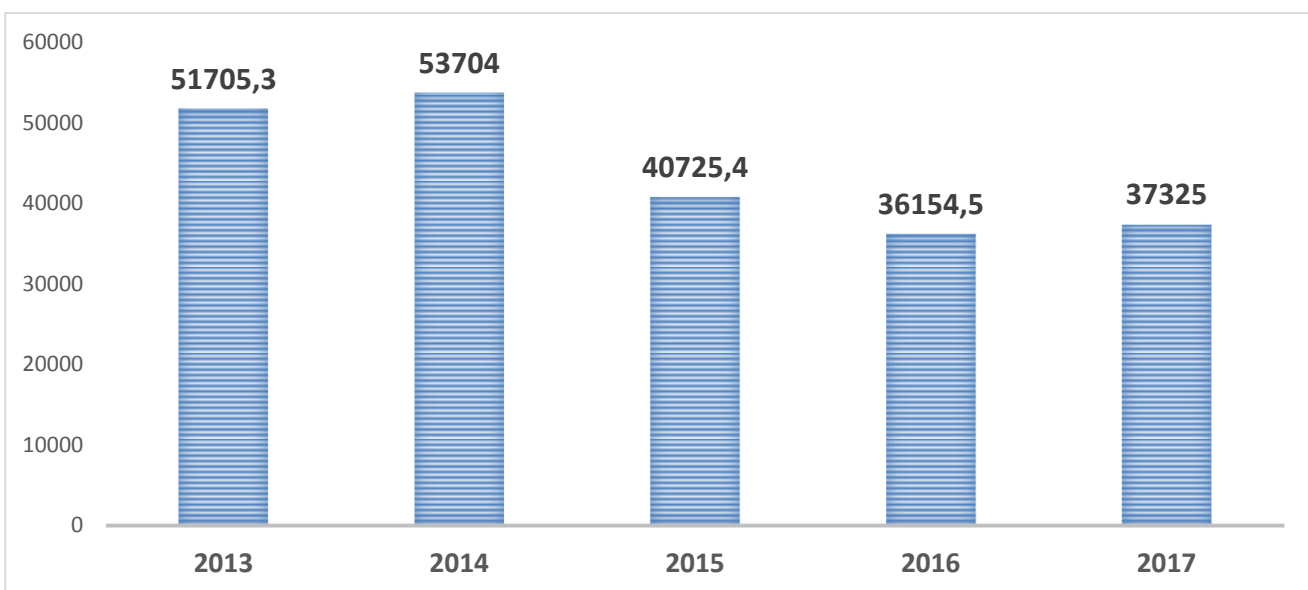

Рис. 1 - Динаміка зміни обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку України в 2013–2017 рр. (млн. дол.)

Аналіз діяльності національної економіки довів необхідність стабілізування механізму інвестування, який налагодить залучення інвестиційних ресурсів для реалізації політики інноваційної діяльності. Зараз в Україні виділяють декілька напрямів, що мають змогу прискорити процеси інноваційного розвитку та ефективно використовувати внутрішні й залучати зовнішні інвестиції під інноваційні проекти, а саме:

- надання пільг підприємствам, установам та організаціям інноваційної інфраструктури;
- упровадження податкових «канікул» та податкових інвестиційних кредитів;
- зменшення бази оподаткування з урахуванням внесків у спеціальні фонди підприємства (інноваційний, інвестиційний, амортизаційний та ін.);
- створення умов стимулювання фінансово-кредитних установ щодо кредитування інноваційної діяльності суб'єктів господарювання.

Державне регулювання інвестиційного забезпечення інноваційно-технологічної діяльності в Україні має здійснюватися в рамках реалізації програм розвитку, що дає перспективу на:

- надання прямого бюджетного фінансування та спільних проектів фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності;
- відшкодування відсотків за кредитами;
- часткової компенсації вартості виробництва інноваційної продукції;
- надання цільових кредитів за рахунок держави;
- залучення міжнародних кредитних коштів і грантів міжнародних фінансових організацій, які залучені державою або під державні гарантії сплати;
- надання податкових, митних та валютних преференцій суб'єктам інноваційної діяльності в Україні.

Вплив на інноваційний розвиток України здійснюється в більшості через економічні фактори діяльності, до них включають непідготовленість матеріально-технічної бази для впровадження новітніх технологій. Окрім того нестабільність економічної та політичної ситуації в Україні призводить до непривабливості як національних так і іноземних інвестицій.

Отже, інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку може призвести до стабілізації економіки країни в цілому та вивести її на індустріальний шлях. Державне регулювання дасть можливість на законодавчому рівні запровадити впровадження новітніх технологій і допомогу при впровадженні інновацій.

УДК 330.322:336

Чеботаєв Я.Є.

к.е.н., професор Кравченко С.І.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

УТОЧНЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Залучення інвестицій для багатьох підприємств України було й залишається першочерговим завданням, вирішення якого у найкоротші терміни є основним фактором сталого розвитку, чинником підвищення конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на світовому ринках. У зв'язку з необхідністю залучення фінансових ресурсів і їхньою обмеженістю, актуальною постає на сьогоднішній день проблема оцінки інвестиційної привабливості підприємства (ІПП) як характеристики, що дозволяє сформуванню уявлення про стан об'єкта вкладання коштів, надійність майбутніх інвестицій, очікувані результати від їх використання.

За результатами аналізу існуючих методів оцінки інвестиційної привабливості підприємства, було встановлено, що вітчизняними вченими приділяється багато уваги розвитку цього питання. Слід зазначити, що всі методи оцінки ІПП враховують результати діяльності підприємства, що є важливими для іноземного інвестора. Але, разом з тим, кожен з методів передбачає визначення інтегральної оцінки рівня інвестиційної привабливості. Сутність інтегральної оцінки полягає у наданні кожному з показників рівня вагомості, що визначаються експертними методами. У зв'язку з тим, що кожен з експертів має свій власний досвід та погляд на діяльність підприємства, з'являється проблема суб'єктивізму оцінки вагомості показника. Така ситуація не відповідає головним вимогам, що ставляться до будь-яких методів оцінювання, а саме: об'єктивність, надійність, валідність.

Згідно із вищезазначеними вимогами до методів оцінки, слід сказати, що в сучасних умовах розвитку методичних положень щодо оцінки ІПП отримані значення в певній мірі можуть бути некоректними. Що в наслідку призводить до неможливості прийняття вірного управлінського рішення щодо напрямків підвищення інвестиційної привабливості підприємства та доцільності інвестування в

його діяльність. Саме тому, оскільки методи оцінки ІПП грають визначальну роль при прийнятті рішення щодо вкладення коштів у підприємство, актуальним стає питання пошуку такого методу оцінки, який буде враховувати важливі для іноземних інвесторів результативні показники діяльності суб'єкта господарювання та надаватиме об'єктивну оцінку становища, що склалось.

Оскільки всі з розглянутих методів для оцінки використовують інтегральні коефіцієнти, пропонується провести удосконалення, яке буде враховувати вищезазначені вимоги. При пошуку напрямків удосконалення за основу було прийнято метод, що запропонований О.Б. Веретенниковою та А.А. Паюсовим [1].

Сутність даного методу полягає у визначенні інвестиційної привабливості на рівні макросередовища, підприємства та рівні конкретного інвестиційного проекту за розрахованими інтегральними значеннями показників. Отримані результати інтерпретуються графічно, та мають вигляд, представлений на рисунку 1.

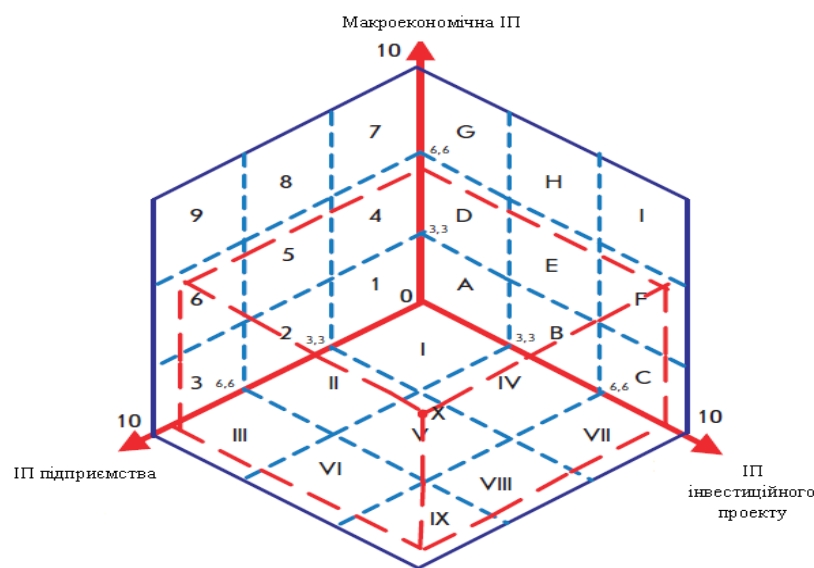

Рис. 1 – Графічна інтерпретація результатів оцінки інвестиційної привабливості підприємства

Оптимальним положенням, за розрахунками авторів, є куб «ІХ І 9». Цей стан характеризується високою ефективністю інвестиційного проекту, стійким фінансовим станом підприємства та мінімальними ризиками макросередовища.

Для отримання об'єктивної оцінки інвестиційної привабливості підприємства пропонується використовувати показники діяльності підприємства, що є важливими для іноземних інвесторів. На думку таких вчених як Бланк І.О., Василенко В.А., Головченко І.М., Донцов С.С., Іванов А.П., Плиса В.Й., Приймак І.І., Теліженко

О.М., в сучасних умовах господарювання особливо важливими є фінансові показники діяльності підприємства. Серед цих показників для визначення рівня інвестиційної привабливості підприємства доцільно обрати наступні: рентабельність діяльності; коефіцієнт абсолютної ліквідності; коефіцієнт фінансової автономії; співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей; коефіцієнт концентрації залученого капіталу; рівень зносу основних засобів [2].

Сутність пропозицій полягає в обчисленні вищезазначених показників та порівнянні отриманих значень з граничними. Обчислення даних коефіцієнтів та нанесення їх до пелюсткової діаграми (рис.2) дає змогу наочно оцінити зміни рівня інвестиційної привабливості як за окремими показниками, так і взагалі. Одночасно можливо нанесення на графік отриманих даних по різних підприємствах та визначення з них найбільш привабливого для іноземного інвестора.

Після нанесення даних на зазначену пелюсткову діаграму визначається рівень інвестиційної привабливості потенційного підприємства-реципієнта. Слід зазначити, що в процесі нанесення даних для таких показників як коефіцієнт концентрації залученого капіталу та рівень зносу основних фондів, значення наносяться у зворотному порядку, оскільки зменшення значень даних коефіцієнтів характеризують покращення результатів діяльності підприємства.

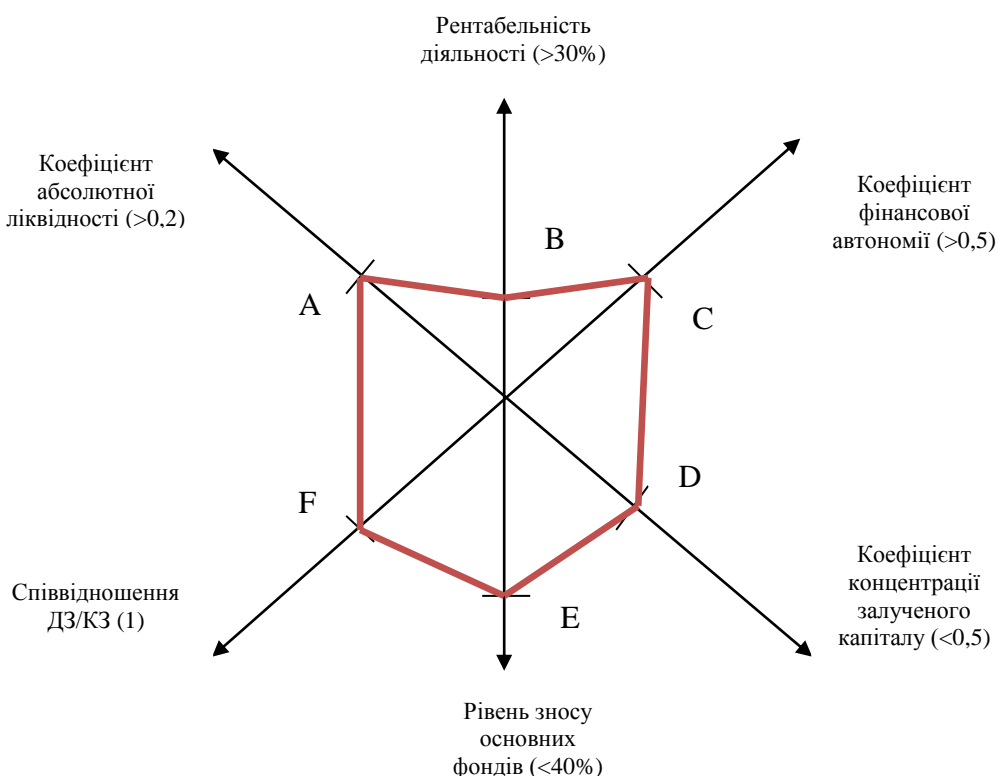

Рис. 2 – Графічна інтерпретація визначення рівня інвестиційної привабливості

Якщо отримані значення знаходяться в межах багатокутника ABCDEF, то робиться висновок про те, що підприємство є непривабливим для іноземного інвестора, оскільки значення результативних показників діяльності знаходяться нижче припустимого рівня. У випадку, коли всі показники знаходяться за межами багатокутника ABCDEF підприємство має високий рівень інвестиційної привабливості та інвестування і його діяльність є доцільним. Також, в сучасних умовах господарювання має високу ймовірність випадок, коли деякі з показників знаходяться у зоні привабливості, а деякі – поза її межами. В такому випадку необхідно проводити додатковий аналіз зазначених коефіцієнтів та їх відхилення від рекомендованих значень. На засаді даного аналізу робиться висновок про умовно достатній рівень інвестиційної привабливості або навпаки.

Таким чином, запропонований метод оцінки інвестиційної привабливості підприємства об'єктивно характеризує її величину, оскільки заснований на ключових для іноземного інвестора показниках. Крім того, в даному методі не використовуються показники вагомості кожного з коефіцієнтів, що дає змогу говорити про об'єктивність отриманих результатів за умови використання даного методу.

Список використаних джерел

1. Веретенникова А.Б., А.А. Паюсов Модель оценки инвестиционной привлекательности хозяйствующего субъекта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/model-otsenki-investitsionnoy-privlekatelnosti-hozyaystvuyuschego-subekta>
2. Хмелевський М.О., Сагайдак М.П. Методика оцінки ефективності підприємницької діяльності на внутрішньому і зовнішньому ринках [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Emb/2010_1/Hmelevsky.pdf
3. Брюховецька Н.Ю., Хасанова О.В. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/eprom/2009_44/st_44_15.pdf

4. С.В. Коверга Оцінка інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств. Науковий вісник ЧДІЕУ. - №3(4). – 2009. – С. 74 – 80

УДК 336.774

Чижикова А.С.

к.е.н., доцент Шилова Л.І.

ДВНЗ "Донецький національний технічний університет"

ПРОБЛЕМА ОПТИМІЗАЦІЇ КРЕДИТНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН БАНКІВ З СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Нинішня економічна ситуація, що склалася із кредитним забезпеченням реального сектора банківської системи України, не сприяє активізації і стимулюванню розвитку підприємницької діяльності. Тому для вдосконалення і реалізації системи кредитного забезпечення підприємницької діяльності актуальною залишається проблема оптимізації кредитних взаємовідносин комерційних банків із суб'єктами господарювання на засадах взаємовигідного співробітництва. Отже, на сучасному етапі, необхідною умовою для підвищення конкурентоспроможності комерційних банків є формування і розвиток якісно нового рівня кредитних відносин. У зв'язку з цим проблема організації взаємодії банківських установ з підприємствами і на сьогодні є надзвичайно актуальною.

Дослідженням даної теми займалися такі вчені, як: С. Аржевітін [1], О. Вовчак [2], А. Вожжов, Б. Луців та ін., у працях яких розглядалися питання трансформації грошово-кредитних відносин, державного регулювання банківської діяльності.

З урахуванням досягнутих напрацювань потребує подальшого розвитку організація кредитних відносин банків з суб'єктами господарювання та пошук шляхів їх оптимізації.

Найбільш значущими макроекономічними факторами, які заважають діяльності комерційних банків, знижують ефективність їх функціонування у механізмі кредитного забезпечення підприємницької діяльності, наразі залишається економічна нестабільність в країні, недосконалість податкового законодавства і нормативно-правого регулювання банківської діяльності, а також високий ступінь

ризиків кредитного забезпечення реального сектора економіки[1]. Відтак основні напрями щодо вирішення цих проблем можна умовно поділити на дві групи: загальноекономічний та суто банківського спрямування.

Загальноекономічний напрям передбачає потребу у наступних заходах:

- структурної перебудови економіки із тим, щоб поліпшити фінансовий стан підприємств і підвищити їхню кредитоспроможність;
- скорочення рівня державних витрат, які поглинають значні обсяги як емітованих коштів, так і кредитних ресурсів, не створюючи при цьому нову вартість;
- реформування податкової системи і зниження частки готівки в обігу, яка, обслуговуючи тіньовий оборот поза банківською системою, суттєво знижує потенціал мультиплікаційного ефекту[2].

Що ж стосується власне банківського напрямку, то його основна мета має полягати у вдосконаленні відповідних елементів організації кредитних відносин, а саме :

- на рівні взаємовідносин “банк-клієнт”, з точки зору підвищення ефективності кредитних операцій і поліпшення схеми надання позик;
- на рівні Національного банку України, з точки зору удосконалення діючого механізму рефінансування;
- на рівні самого комерційного банку, з точки зору вдосконалення відповідних аспектів фінансового менеджменту, що охоплюють продукування кредитних послуг і підтримання стабільності банківської системи шляхом мінімізації ризиків та оптимального управління портфелем кредитних вкладень загалом[2].

Необхідно відзначити, що в умовах сучасного стану національної економіки у банківському напрямі доцільно виділити наступні можливі шляхи удосконалення кредитних взаємовідносин, а саме:

- застосування відповідних заходів щодо стимулювання довгострокового кредитування банками суб'єктів підприємницької діяльності;

- оптимізація процентної політики банку щодо встановлення диференційованих підходів до кредитування підприємств малого та середнього бізнесу;

- удосконалення механізму зменшення або унеможливлення кредитних ризиків шляхом створення єдиної нормативної бази для визначення фінансового стану підприємств і системи рейтингів надійності позичальників, поліпшення умов забезпечення кредиту. Наприклад, позичальник, визнаний надійним, кредитується на загальних умовах; в цьому випадку може бути застосований і пільговий порядок кредитування. Якщо позичальник виявляється нестійким клієнтом, то при укладанні кредитного договору передбачаються додаткові норми контролю за його діяльністю і поверненням кредиту (необхідність застави, гарантії, щомісячна перевірка забезпечення, застосування підвищених процентних ставок);

- створення належної інфраструктури кредитного ринку та розроблення відповідних правових документів щодо захисту прав кредиторів;

- удосконалення юридичної основи реструктуризації заборгованості та відповідних економічних механізмів видозміни заборгованості.

Отже, зазначені вище заходи зумовлюють необхідність вирішення ряду питань, пов'язаних з удосконаленням роботи комерційних банків у механізмі кредитного забезпечення підприємницької діяльності та експертного аналізу кредитоспроможності позичальників. Результатом оптимізації кредитних взаємовідносин, має бути активізація і розвиток підприємницької діяльності.

Список використаних джерел

1. Аржевітін С.М. Трансформація грошово-кредитних відносин у сучасній економіці України : [монографія] / С. Аржевітін. — К.: Майстерня книги, 2010. — 384 с.

2. Вовчак О. Д. Державне регулювання банківської інвестиційної діяльності в Україні: дис... д-ра екон. наук: 08.02.03 / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. — Л., 2006. — 454 с.

Секція 3. Підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання

УДК 657.446

Шулякова А.О.

д.е.н., професор Бурова Т.А.

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В сучасних умовах ринкових відносин особливо актуальною є роль обліку і аналізу податкових платежів, як невід'ємної частини системи управління діяльністю підприємства. Сплата податків суб'єктами господарської діяльності, прямо або опосередковано впливає на фінансові результати підприємств, установ, на яких покладено обов'язок сплачувати загальнодержавні та місцеві податки і збори. Неповне нарахування, несплата податків, несвоєчасне складання податкової звітності, помилки при організації обліку цих платежів передбачають застосування фінансових санкцій, нарахування і сплату пені платниками податків.

Дослідження теоретичних і практичних основ обліку податкових платежів, висвітлені в працях вчених Ф. Ф. Бутинця, О. О. Василик, О. І. Малишкіна, В. В. Сопко, В. О. Шевчука, М. Г. Чумаченко та інших, потребують розробок окремих об'єктів податкових платежів, гармонізації теорії і практики обліку, дослідження проблематики податкових платежів в інформаційних системах підприємств, установ як підґрунтя для прийняття фінансово-економічних рішень.

Основою організації та методології обліку є облікова політика підприємства, яка має включати методи і процедури ведення фінансового, управлінського обліку і обліку податкових платежів (податковий облік) [1]. При розробці наказу про облікову політику пропонується включення окремого розділу «Організація обліку податкових платежів», що дозволить ліквідувати значні відмінності між фінансовим і податковим обліком активів, зобов'язань, складання різних форм звітності, які не

урегульовані законодавчо-нормативними документами України. В даному розділі слід описати:

- 1) робочий план рахунків (визначити рахунки і субрахунки для кожного виду платежів і зборів);
- 2) графік документообігу документів (рух кожного первинного і зведеного документу, облікового реєстра до складання податкової звітності);
- 3) оцінка запасів (методи списання запасів, що використовуються на підприємстві згідно П(С)БО 9 «Запаси»);
- 4) момент виникнення доходів, витрат, податкового кредиту і зобов'язань;
- 5) амортизаційні нарахування необоротних активів (використання одних і тих же методів в податковому і фінансовому обліку);
- 6) облік тимчасових різниць (методичні рекомендації з обліку тимчасових різниць відповідно до технологічних особливостей підприємства);
- 7) методика визнання безнадійної дебіторської і кредиторської заборгованостей (порядок списання безнадійної заборгованості та корегування податкових доходів, витрат і податкового кредиту з ПДВ);
- 8) комп'ютерне забезпечення (автоматизація обліку).

Зміст і структура облікової політики підприємства в розділі «Організація обліку податкових платежів» повинна в основному відповідати законодавчим і нормативним актам та висвітлювати ті моменти, які відсутні в ПКУ [3]. Аналіз системи організації обліку на підприємствах Південного регіону України показує відсутність чіткого визначення посадових обов'язків економіко-облікового апарату по веденню податкового обліку. Розподіл обов'язків з обліку податкових платежів пропонуємо забезпечити частково між працівниками бухгалтерської служби, що сприятиме складанню неупередженої і правдивої інформації про діяльність підприємства.

Проведені дослідження складу і змісту податкової звітності показують, що окремі показники дублюються в додатках, розрахунках та деклараціях, не містять суттєвого інформаційного навантаження. Одна група вчених пропонує для

удосконалення звітності доповнити примітки до річної фінансової звітності розділом XIV «Податки, збори, внески», що містить інформацію про стан розрахунків за податковими платежами [3]. Інша група пропонує впровадження Звіту про стан податкових платежів підприємства, в якому формуються обліково-аналітичні показники, необхідні для аналізу системи управління податковими платежами та податковим середовищем підприємства [4].

Доцільно складати Примітки до податкової звітності, як це зазначено в П(С)БО, що регламентує складання фінансової звітності. Документ представляє інформацію керівництву про стан заборгованості за окремими податками та зборами, суми нарахованих та сплачених податків і зборів, нарахування штрафних санкцій щодо несплати або простроченої сплати податків та зборів.

Проведене дослідження методичних аспектів обліку податкових платежів показує, що для удосконалення обліку податкових платежів необхідна розробка відповідних організаційних принципів (формування в наказі про облікову політику окремого розділу «Організація обліку податкових платежів»), а для раціональної організації податкового обліку пропонується здійснити частково між усіма працівниками відділу.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 липня 1999 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник / Н.М. Ткаченко. — К.: Алерта, 2011. — 976 с.
4. Шило В.П. Бухгалтерський облік: концептуальні основи теорії. Курс лекцій, практичних завдань та методичних вказівок з виконання контрольних робіт з використанням ПЕОМ: навчально-практичний посібник / В.П. Шило, Н.І. Верхоглядова, С.Б. Ільїна. — К.: Кондор, 2011. — 172 с.

УДК 331.2

Вітьман К.С.

к.е.н., доцент Івченко Л.В.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сучасний етап розвитку економіки країни характеризується великою увагою та активізацією досліджень по розробці нових підходів до оплати праці. Значною мірою це обумовлено зростанням впливу трудового ресурсу на конкурентоспроможність підприємства. Підвищений попит на ефективну працю змушує керівників шукати нові підходи до формування та удосконалення систем оплати праці, що пов'язано, у першу чергу, з необхідністю посилення стимулюючої функції заробітної плати, підвищення її гнучкості, об'єктивності оцінки досягнень співробітників підприємства і співвідношень в оплаті різних категорій працівників. Однак, в наступний час, заробітна плата, як складова економічної системи, вкрай неефективно виконує свої функції – відтворення робочої сили і стимулювання праці. Відтак реформування заробітної плати є одним з головних напрямів подальших перетворень національної економіки, та передбачає перегляд основних підходів до формування заробітної плати [1, с.29].

Актуальність теми є очевидною і не викликає сумніву, оскільки зумовлена необхідністю наближення рівня продуктивності праці, заробітної плати та доходів найманих працівників до рівня розвинених країн шляхом створення відповідних умов для високопродуктивної трудової діяльності між роботодавцями та державою.

Проблему сучасного стану заробітної плати досліджували та продовжують досліджувати багато науковців, а саме: В.С. Василенко, О.С. Ветлужська, А.О. Гордеюк, Ю.М. Іванечко, П.М. Матюшко, А.І. Радчук, Т.В. Сизикова, С.В. Цимбалюк та ін.

Підвищення ефективності оплати праці напряму залежить від ефективної роботи працівників. Таку роботу можна досягнути завдяки таким показникам, як виплати у вигляді доплат, надбавок чи премій.

Рівень премії як форма стимулювання працівників повною мірою залежить від результатів діяльності підприємства, а результат господарювання тієї чи іншої виробничої структури залежить від практичної організації системи преміювання окремих категорій персоналу.

Проте, незважаючи на позитивні зрушення у впровадженні нових підходів до оплати праці, слід зазначити їхню низьку ефективність, яка обумовлена наступними причинами: - неадекватними критеріями оцінки трудової діяльності персоналу підприємства. Працівники повинні бути впевнені, що й вони, і їх колеги винагороджуються на основі результатів їх праці. Однак, через те, що інформація з окладів і годинних тарифних ставках є темою «табу» для відкритого обговорення, ніхто напевно не знає, чи дотримана справедливість при впровадженні системи оплати. Отже, важливо повідомити всіх працівників, колективно про політику й практику виплати винагороди в організації, і індивідуально про те, як ця політика впливає на них особисто – у даний момент і в майбутньому [2, с.109-114].

При розробці удосконалених систем оплати праці персоналу підприємства, на наш погляд, найбільше логічно дотримуватися таких рекомендацій [3, с.225]:

- заробітна плата повинна забезпечувати соціальну захищеність працівників, тобто рівень оплати повинен забезпечувати нормальне відтворення робочих дій відповідно до кваліфікації. Соціальна захищеність полягає також і в тому, щоб були надані всі можливості для росту індивідуальної заробітної плати за рахунок підвищення особистих результатів праці.

- велику увагу в удосконалюванні оплати праці слід приділяти преміюванню. Розроблені на підприємствах системи преміювання можуть бути додатковим стимулом на продуктивності та ефективності праці співробітників.

- заробітна плата повинна забезпечувати соціальну захищеність працівників, тобто рівень оплати повинен забезпечувати нормальне відтворення робочих дій відповідно до кваліфікації. Соціальна захищеність полягає також і в тому, щоб були

надані всі можливості для росту індивідуальної заробітної плати за рахунок підвищення особистих результатів праці.

Враховуючи вищевикладене можемо сказати, що підвищення заробітної плати — це потужний стимул для всебічного розвитку економіки, завдяки якому можливе зростання внутрішнього попиту, піднесення національного виробництва, створення нових робочих місць та загальне поліпшення життя населення. Удосконалювання систем оплати праці, пошук нових рішень, глибоке вивчення західного досвіду може допомогти вирішити в Україні цілу низку проблем, пов'язаних із заробітною платою, якісно поліпшити її стан та створити підґрунтя для підвищення зацікавленості працівників до високопродуктивної праці вже в найближчому майбутньому.

Список використаних джерел

1. Костенко А. К. Удосконалення оцінки праці у контексті реформування оплати праці / А.К.Костенко // Україна. – 2013.- № 2. - С. 29.
2. Кравченко М. А. Теоретичні та методологічні основи сучасних наукових підходів до побудови фонду оплати праці / М. А. Кравченко // Вісник Національного університету державної податкової служби України. – 2011. – № 1. – С. 250–256.
3. Закаблук Г. О. Удосконалення форм і систем оплати праці за мотиваційним та стимулюючим механізмами / Г. О. Закаблук // Економіка та підприємство. – 2013. – № 2 (71). – С. 109–114.

УДК 657.36

Шулякова А.О.

к.е.н., доцент Гнатенко Є.П.

ст. викладач Мікрюкова Л.В.

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

Виробничо-господарська діяльність та фінансовий стан підприємств формується під впливом різноманітних чинників та умов, до яких належать рівень

забезпечення основними засобами, ефективність їх використання, ступінь зносу, правильність оцінки. Основні засоби, будучи матеріально-технічною базою виробництва, є фундаментом його розвитку і удосконалення. Поліпшення їх використання відбивається на фінансових результатах роботи підприємства, а їх раціональна експлуатація є важливим чинником оптимізації загальних витрат виробництва та оподаткування підприємства, що безпосередньо впливає на загальний кінцевий фінансовий результат діяльності.

Економічна ефективність функціонування основних засобів є складовою частиною результату використання всіх виробничих ресурсів підприємства. Саме тому, для прийняття оптимальних управлінських рішень щодо використання основних засобів потрібно удосконалювати методику аналізу ефективності їх використання. Враховуючи надбання науковців, таких як Ф.Ф. Бутинець, Т.А. Бурова, Т.Г. Маренич, Ц.В. Маяковська, Г.П. Савицька, Н.В. Швець, залишаються невирішеними ряд теоретичних та практичних питань щодо забезпечення інформаційних потреб користувачів.

Аналіз ефективності використання основних засобів враховує низку положень:

- функціональна корисність основних засобів зберігається протягом декількох років, тому витрати з їх придбання і експлуатації розподілені в часі;
- оновлення основних засобів не співпадає з моментом їх вартісного заміщення, у результаті чого можуть виникнути втрати і збитки;
- ефективність використання основних засобів оцінюється по-різному в залежності від їх виду, належності, а саме власні чи орендовані, характеру участі у виробничому процесі, а також їх призначення.

Для удосконалення методики аналізу ефективності формування та використання основних засобів підприємства доцільно використовувати аналіз фінансових коефіцієнтів (R - аналіз), який базується на розрахунку співвідношення різноманітних абсолютних показників фінансової діяльності підприємства між собою. В процесі використання цієї системи визначаються різноманітні відносні показники, що характеризують окремі результати функціонування основних

виробничих засобів та ступінь їх впливу на загальний рівень фінансового стану досліджуваного підприємства.

Для загальної характеристики ефективності використання основних засобів застосовують показники фондівдачі, фондомісткості та рентабельності. А в системі управління активами найбільшого розповсюдження отримали групи аналітичних фінансових коефіцієнтів оцінки рентабельності, продуктивності, ліквідності основних виробничих засобів. У процесі дослідження вивчається динаміка цих показників, проводиться порівняльний аналіз за різними напрямками, визначаються фактори зміни їх величини.

Удосконалена методика аналізу основних засобів полягає в тому, що з її допомогою можна визначити шляхи підвищення ефективності використання об'єктів основних засобів, розробити заходи щодо поліпшення їх стану і збереження. Основними напрямками підвищення ефективності використання основних виробничих засобів підприємства є екстенсивний (збільшення часу роботи виробничих засобів) та інтенсивний (підвищення віддачі засобів праці на одиницю часу).

Для більш ефективного використання основних засобів підприємство може здійснити наступні заходи: запровадити в дію не встановлене устаткування, замінити і модернізувати його; здійснювати більш інтенсивне використання устаткування; впроваджувати заходи НТП; підвищувати кваліфікацію робочого персоналу, що забезпечує більш ефективне і дбайливе ставлення до устаткування тощо.

Сучасні підходи до здійснення аналізу основних засобів не враховують особливостей їх використання у діяльності підприємств різних галузей і тому прийняття управлінських рішень не повністю забезпечується достовірною інформацією. З огляду на це доцільно доповнювати практичний інструментарій оцінки ефективності використання основних засобів підприємств аналізом фінансових коефіцієнтів, а саме аналізом коефіцієнтів оцінки рентабельності, продуктивності, ліквідності основних виробничих засобів. Саме за таких умов

підприємство буде отримувати більш повну інформацію щодо підвищення економічного ефекту від використання основних засобів.

Список використаних джерел

1. Бузова Т.А. Проблемні питання класифікації основних засобів / Т.А.Бузова, А.В. Собчук // Облік, аналіз і аудит в умовах регіонального розвитку економіки / Матеріали I Регіональної науково-практичної конференції.- Миколаїв: МНУ. – 2015. – С. 30 - 33.
2. Маренич Т. Г. Методичні підходи до оцінки ефективності використання основних засобів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/05.
3. Маяковська Ц. В. Аналіз ефективності використання основних засобів та резерви їх підвищення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com/Economics/75812.doc.htm>.
4. Тарасюк Ю. В. Особливості аналізу використання основних засобів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/studconf/421.pdf>.
5. Швець Н. В. Проблемні питання аналізу основних засобів підприємства [Текст] / Н. В. Швець, О.Л. Бродський // БізнесІнформ. – 2012. – № 8. – С. 159 - 162.

УДК 050(477)

Говорова Т.С.

д.е.н., професор Хобта В.М.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧИХ ЗАХОДІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

На сучасному етапі господарювання близько 70% підприємств є збитковими. Значним чином це пов'язано з неефективністю використання матеріальних, нематеріальних, трудових, та фінансових ресурсів. Така ситуація спонукає підприємців до постійного пошуку резервів та шляхів підвищення ефективності використання ресурсів.

Вагомий внесок в розробку теоретичних та методичних положень щодо проблем використання ресурсів зробили такі вчені: Р.І. Балашова, Н.І. Коніщева, Д.В. Липницький, , І.М. Радчук, С.А. Скоков, І.М. Сотник та інші. Проте, ряд аспектів по оцінці ефективності заходів з ресурсозбереження на підприємстві потребують адаптації та уточнення.

У зв'язку з цим, метою роботи є удосконалення методичних підходів з оцінки ефективності заходів щодо ресурсозбереження, технологій, інноваційних процесів, спрямованих на їх реалізацію.

Для ефективного використання ресурсів необхідно забезпечити і орієнтувати підприємства на процес ресурсозбереження, планувати методи організації, контролю та економії ресурсів, виявляти прогностні резерви конкретних видів ресурсів та можливого приросту їх об'єму. Ці заходи допоможуть заощадити окремі види ресурсів для використання в подальшому виробництві і досягти максимального ефекту.

Враховуючи складні умови господарювання на сучасному етапі важливою особливістю ресурсозберігаючої діяльності підприємства має бути орієнтація на проведення комплексу заходів, які швидко реалізуються, охоплюють різні сторони його діяльності та дозволяють досягти максимального ефекту економії [1].

Для прийняття рішень по здійсненню ресурсозберігаючих заходів вирішується задача щодо кількісного визначення величини ефекту на засадах системності, трансформації і відносності [2, с.30-31]. На основі системного підходу об'єкт дослідження розглядається як виробнича система, вхідні параметри якої – залучені до виробництва ресурси, що стають його чинниками: трудові фактори, зняття праці – ОЗ (основні засоби) та НМА (нематеріальні активи), предмети праці – ОбЗ (оборотні засоби). Вихідний параметр (кінцевий результат) – валовий дохід (ВД). В процесі трансформації ОЗ, НМА та ОбЗ переносять свою вартість на новостворену продукцію, формуючи за участю живої праці, кінцевий результат. На основі відносного підходу застосовують поняття відносної економії ресурсів у 2-х періодах.

Для визначення кількісної оцінки ефективності використання ресурсів необхідно використати два види показників. До першого виду відносять прямий

показник, який базується на економічній ефективності, котра складається з відношення ефекту (результату) до витрат підприємства. Другий вид включає зворотний показник, тут економічна ефективність характеризується відношенням ефекту (результату) до витрат.

Прямі показники характеризують величину економічного ефекту, отриманого на одиницю витрат, тобто віддачу витрат (фондовіддача, ресурсвіддача та ін.). Другий вид показників відображає величину витрат, необхідних для отримання одиниці економічного ефекту, тобто витратомісткість (фондомісткість товарообігу, фондомісткість продукції, що виробляється, ресурсомісткість та ін.) (табл. 1.1) [3].

Таблиця 1

Показники ефективності використання ресурсів підприємства

Показник	Формула
Фондовіддача	$F_B = \frac{Q}{\overline{OF}}$ де, Q – обсяг реалізованої продукції; OF - середньорічна вартість OF.
Фондомісткість	$F_{\text{міс}} = \frac{\overline{OF}}{Q}$
Ресурсомісткість	$P = \frac{ПС + IOB + \Phi B + BK + IB}{\text{ЧД} + IOД + ДК + I\Phi Д + ID + HD}$ де, ПС – собівартість реалізованої продукції; IOB – інші операційні витрати; ФВ – фінансові витрати; BK – втрати від участі у капіталі; IB – інші витрати; ЧД – чистий дохід від реалізації; IOД – інші операційні доходи; ДК – дохід від участі в капіталі; IФД – інші фінансові доходи; ID – інші доходи; HD – надзвичайні доходи.
Коефіцієнт оборотності активів	$K_0^A = \frac{BP}{\bar{A}}$ де, BP – виручка від реалізації продукції; \bar{A} – сума активів.
Коефіцієнт оборотності запасів	$K_0^3 = \frac{\text{Собіварт.}}{\bar{3}}$ де, $\bar{3}$ – середні запаси.

Провівши розрахунки вище перерахованих показників можна встановити величину економічного ефекту й дати оцінку ефективності використання ресурсів підприємства та порівняти варіанти заходів спрямованих на покращення загального результату роботи підприємства.

Список використаних джерел

1. Вітка Н.Є., Процеси ресурсозбереження промислових підприємств в сучасних умовах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/12460/%D1%81.155-161.pdf?sequence=1>
2. Воронін О. Визначення показників економічної ефективності виробництва на основі модифікації ресурсного підходу/ О. Воронін // Економіка України. – 2007. – № 10. – С. 29–37.
3. Недрянко А.А., Гоман Е.С. Оцінка ефективності використання ресурсів господарчої діяльності підприємства ЗАТ «Донецькриба» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=15852>

УДК: 331:2

Денисова Н.М.

к.е.н., доцент Фіщенко О.М.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний стан економічного розвитку характеризується динамічним зовнішнім середовищем та планомірним набуттям конкурентних переваг не тільки у виробничій підсистемі функціонування підприємства, а й у підсистемі управління персоналом. Проблема використання трудових ресурсів на підприємстві та, відповідно, заробітної плати є досить актуальною через високий рівень плинності кадрів, з одного боку, та значним рівнем безробіття населення, з іншого боку. В результаті даного явища перед підприємствами постає проблема додаткових витрат на навчання нового персоналу, що негативно відображується на кінцевому

фінансовому результату компанії. Отже, формування ефективної системи оплати праці є необхідною умовою сталості підприємства та, відповідно, підвищення його ефективності.

Аналіз останніх досліджень на публікацій. Проблема необхідності вдосконалення системи оплати праці на підприємстві існує досить давно. Так, особливу увагу при дослідженні даного питання приділяли такі відомі вчені як М. Г. Грещак, Г. Куликов, Мурашко, Й. М. Петрович, Н. М. Суліма та інші. Однак, одностайної думки щодо ефективної системи оплати праці вчені не дійшли, що пояснює потребу у проведенні додаткових досліджень у даній галузі.

Метою роботи є розробка рекомендацій щодо вдосконалення діючої системи оплати праці задля підвищення ефективності діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу. Оплата праці на підприємстві має вагомий значення для залучення як висококваліфікованих спеціалістів, від яких безпосередньо залежить ефективність функціонування підприємства, так і промислово-виробничого персоналу.

Згідно Закону України «Про оплату праці» сутність даного поняття полягає у наступному: «Оплата праці (заробітна плата) – винагорода, визначена, як правило, в грошовому вираженні, яку відповідно до трудового договору, власник або уповноважений ним орган виплачує працівнику за виконану ним роботу». Розмір та виплата заробітної плати ґрунтується на засадах Конституції України, Законах України «Про оплату праці», «Про колективні угоди» та в інших законодавчих актах [3].

Згідно ст. 6 Закону України «Про оплату праці» «Основою організації оплати праці є тарифна система, яка включає: тарифні сітки, тарифні ставки, схеми посадових окладів і тарифно-кваліфікаційні характеристики (довідники) [4]. Тарифна система оплати праці використовується для розподілу робіт залежно від їх складності, а працівників - залежно від їх кваліфікації та за розрядами тарифної

сітки. Вона є основою формування та диференціації розмірів заробітної плати. Діючі форми та системи оплати праці представлені на табл.1.

Таблиця 1

Діючі форми та системи оплати праці в Україні

Форми оплати праці	Системи оплати праці
<i>Відрядна</i>	Пряма відрядна
	Непряма відрядна
	Відрядно-преміальна
	Відрядно-прогресивна
	Акордна
<i>Погодинна</i>	Проста погодинна
	Погодинно-преміальна
	За посадовими окладами

Джерело: узагальнено автором на основі: [1, с. 52]

Останнім часом підприємства приділяють все більше уваги механізму вдосконалення діючої системи оплати праці на підприємствах з метою підвищення мотивації праці та, відповідно, її продуктивності. На сьогодні матеріальне стимулювання переважає над іншими методами мотивації персоналу, що пояснюється високим ступенем залежності грошової винагороди від рівня життя населення. Сучасні підприємства все частіше використовують гнучку безтарифну систему оплати праці.

Процес впровадження застосування гнучкої системи оплати праці для визначення результатів діяльності працівників має ряд переваг, серед яких основними є підсилення мотиваційної функції заробітної плати та необмежений вплив на стимулювання ефективної і високопродуктивної праці. Необхідною умовою вдосконалення організації системи оплати праці є використання комп'ютерного обліку, який надає можливість підвищити оперативність і якість аналізу витрат, визначити розрахункові операції, мінімізувати ймовірність помилок через відмову від ручного способу розрахунку, тощо [2, с.75].

Висновок. Процес вдосконалення системи оплати праці на підприємствах є необхідною умовою підвищення ефективності його діяльності. Удосконалення

тарифної системи оплати праці можливе за допомогою: встановлення співвідношень тарифних ставок та кваліфікації працівника; впровадження колективного регулювання заробітної плати; розробки внутрішньовиробничих тарифних умов в залежності від специфіки діяльності підприємства. Ефективним інструментом модифікації процесу матеріального заохочення є перенесення адаптованого до реалій ринку праці в Україні зарубіжного досвіду системи оплати праці персоналу, що дозволить здійснити доцільні трансформації в управлінні підприємством в цілому.

Список використаних джерел

1. Дробишева О.О. Економічна сутність, форми та системи оплати праці. / О.О.Дробишева, Д.В. Домаш / [Електронний ресурс]. – Вип.№2. – 2014. – с. 48-55. – Режим доступу до ресурсу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_8_048.pdf. - Назва з екрану
2. Димеденко І. Оцінка системи оплати праці та шляхи її удосконалення на промисловому підприємстві / І. Димеденко, К. Димеденко // Економічний аналіз. – 2012 рік. – Вип. 10. – Ч. 4. – С. 73–76.
3. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95–ВР – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>
4. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, N 17, ст.12.

УДК 658:005.61

Дудка Х.О.

к.е.н., професор Кравченко С.І.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

За даними Державної служби статистики України останніми роками частка збиткових вітчизняних підприємств залишається на високому рівні і на кінець

2015 р., 2016 р. та 2017 р. становить, відповідно, - 26,7%, 27,0% та 30,3% [1]. Тобто, навіть не враховуючи невелике збільшення частки збиткових підприємств у 2017 р., їх кількість, як і раніше, залишається значною. Цей факт не можна ігнорувати, оскільки збитковість і низька рентабельність є головними індикаторами неефективної діяльності.

Наявність проблем з результативністю функціонування підприємств, у свою чергу, не тільки актуалізує питання уточнення поняття "ефективність діяльності підприємства" та пошуку характеристик, якими повинно обладати "успішне підприємство", але й підвищує вимоги до інструментарію оцінювання результатів роботи суб'єктів господарювання.

Питаннями оцінювання ефективності діяльності підприємств, як в цілому, так і окремих аспектів, займалась велика кількість вчених: А.Г. Гончарук, І.Я. Кац, Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Зогородній, А.Е. Когут, Ю.О. Мельник, М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі, Е. Нілі, П.В. Осипов, Д.С. Сінк, Б. Юровський та ін. Багато авторів приймають точку зору, згідно з якою ефективність діяльності підприємств повинна відображатися системою показників, проте загально визнаної форми вираження ефективності поки що немає [2]. Виходячи із зазначеного, метою дослідження є характеристика існуючих підходів до оцінки ефективності діяльності.

У сучасній економічній літературі виділяють такі основні підходи до оцінки ефективності діяльності: традиційна фінансова модель, вартісна оцінка (DCF, модель EVA), збалансована система показників (BSC), система процесно-орієнтованого аналізу рентабельності (ABPA) [3].

Використання традиційної фінансової моделі при оцінці ефективності діяльності засновано на ринковому типі господарського мислення, відповідно до якого всі параметри, що впливають на ефективність діяльності підприємства, знаходяться серед факторів його внутрішнього середовища. Отже, ефективність діяльності досягається шляхом прийняття оперативних рішень, виходячи з поточних можливостей організації.

Недоліками традиційної фінансової моделі оцінки є ретроспективний характер фінансових показників, можливість оцінювати ефективність діяльності лише в короткостроковому періоді, спрямованість на частину представників зовнішнього і

внутрішнього середовища (власників і менеджмент), що значно зменшує їх цінність для прийняття стратегічних управлінських рішень.

Практичною реалізацією системи вартісної оцінки виступають модель EVA і модель дисконтування грошових потоків (DCF). Застосуванню показника EVA в якості основи для побудови системи оцінки ефективності діяльності компанії притаманні такі недоліки, як використання даних минулого періоду і великого числа поправок, які зближують балансову і ринкову вартість активів компанії. Застосування моделі DCF дозволяє уникнути недоліків моделі EVA, однак не вирішує проблему поширення показників системи оцінки на всі рівні організації з виділенням окремих показників для основних і допоміжних підрозділів організації.

Система збалансованих показників (BSC) розглядає ефективність діяльності компанії по чотирьох взаємозалежних складових: фінансової, клієнтської, внутрішніх бізнес процесів, навчання і розвитку. В рамках цих складових виділяються показники, для яких можна визначити цільове значення, досягнення якого відповідає стратегічним завданням компанії. Якщо індикатор не досягає свого цільового значення, то це свідчить про наявність чинника, що стримує або протидіє досягненню стратегічних цілей. Таким чином, дана система дозволяє аналізувати ефективність діяльності компанії за основними складовими і структурним підрозділам. Однак система збалансованих показників не дає чіткого інтегрованого показника, який міг би виступати в якості підсумкової оцінки, що не дозволяє власникам отримати уявлення про ефективність діяльності компанії в цілому [4].

Система процесно-орієнтованого аналізу рентабельності (ABPA), робить акцент на ефективності окремих бізнес-процесів компанії. Дана система заснована на досить простій передумові: якщо зрозумілі бізнес-процеси компанії, її витрати, а також генеруються цими процесами доходи, принесені клієнтами, то з'являється потужний інструмент вимірювання та підвищення ефективності діяльності компанії. АВРА дозволяє визначити дійсну рентабельність тих чи інших продуктів і послуг. Однак, підприємства стикаються з великими труднощами при впровадженні системи АВРА в сучасних умовах, перш за все через нестачу кваліфікованого персоналу, необхідного для впровадження даної системи.

Узагальнюючи все вищенаведене, слід відзначити, що у кожного з наведених підходів окрім переваг є недоліки. Саме тому можна стверджувати про актуальність

для економічної науки питань вдосконалення інструментарію оцінки ефективності підприємств. При цьому проблема носить не тільки теоретичний характер, але й має велике практичне значення, а її ігнорування може обернутися значними проблемами, тому як на основі результатів оцінки приймаються важливі управлінські рішення, пов'язані з витратами матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Список використаної літератури

1. Державна служба статистики України. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Якубович М.А. Финансовые показатели эффективности функционирования предприятий / М.А. Якубович // Планово-экономический отдел. – 2005. – № 9. – С. 36-39.

3. Коробейникова Е.В. Современные инструменты оценки и обеспечения эффективности деятельности предприятий (на примере потребительской корпорации) / Е.В. Коробейникова // Монография. – 2012. – 164 с.

4. Каплан Роберт С., Нортон Дейвид П. Организация, ориентированная на стратегию. Как в новой бизнес-среде преуспевают организации, применяющие сбалансированную систему показателей / Пер. с англ. – М.: ЗАО Олимп-Бизнес, 2008. – 416 с.

УДК 330.338:65.016

Лабунець О.О.

д.е.н., професор Лук'янова В.В.

Хмельницький національний університет

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансова стабільність є запорукою функціонування суб'єктів господарювання, забезпечує ефективне ведення господарської діяльності. Сучасний етап економічного розвитку України характеризується: кризовим станом, глибоким спадом виробництва, нестабільним фінансовим станом, військовими діями на сході країни, що призводить до інфляції, зменшенню обсягів виробництва, девальвації

національної валюти. Усе це спонукає підприємства до проведення діагностики фінансового стану підприємства та зумовлює актуальність проведення даного дослідження.

Питанню здійснення фінансової діагностики присвячено праці таких вчених, як Герасимчук В.Г., Лук'янова В.В. [1], Мазур І.І., Найденко О.Є., Шапіро В.Д., Бердникова Т.Б., Васіна А.А., Швиданенко Г.О., Жукевич С.М. [2], що зумовлює безліч різних підходів до визначення сутності діагностики.

Мета дослідження полягає у обґрунтуванні рекомендацій щодо напряму покращення фінансового стану сучасних українських підприємств, що дозволить їм здійснювати ефективну діяльність у складних умовах політичної й економічної ситуації та забезпечить конкурентоспроможність на міжнародних ринках.

Сьогоднішні мінливі ринкові умови, нестабільність і невизначеність не лише зовнішнього, але й частково внутрішнього середовища функціонування підприємства, потребують появи на підприємстві менеджерів-аналітиків, які приймають рішення, базуючись не лише на даних формалізованого аналізу або інтуїтивній оцінці. Саме застосування діагностичних процедур дозволяє на основі усестороннього дослідження діяльності підприємства оцінювати не лише наслідки прийняття поточних і стратегічних рішень, але й визначати можливі перспективи його розвитку [1, с.54].

Фінансова діагностика як інструмент ефективного управління розвитком підприємством визначає сучасний стан підприємства і динаміку його змін задля стабільної роботи підприємства, можливі шляхи подолання проблем за результатами розрахунків, розгляду та інтерпретації фінансових чинників, які описують різноманітні сторони діяльності підприємства.

В діагностиці фінансового стану першорядна увага приділяється ефективності використання технічних, матеріальних і фінансових ресурсів, підвищенню продуктивності праці, прискоренню оборотності оборотних коштів, рентабельності виробництва. Тому фінансову діагностику відносять до найважливішого засобу контролю виробничо-господарської діяльності підприємств та організацій.

Діагностування стану забезпеченості фінансовими ресурсами розвитку підприємства є своєрідним інструментом контролю ефективності використання наявних коштів. Аналізу належить важлива роль у досягненні стабільного

фінансового стану підприємства. Тому дані такого аналізу є вирішальними у розробці найважливіших питань конкурентної політики підприємства та використовуються керівниками для вдосконалення управління фінансовими ресурсами, а також для максимізації прибутку [2].

Покращити фінансовий стан вітчизняних підприємств можливо за рахунок пошуку оптимального співвідношення власного та позикового капіталу. Це забезпечить мінімальний фінансовий ризик за максимальної рентабельності власного капіталу. Універсальної рекомендації для формування такого співвідношення немає: кожне підприємство має визначати його відповідно до специфіки своєї виробничо-господарської діяльності.

Також важливим показником покращення фінансового стану підприємства є зниження собівартості продукції, яке прямо пропорційно впливає на збільшення прибутку підприємства. Цього можна досягти за рахунок впровадження нової техніки, технології, раціонального використання як матеріальних, так і трудових ресурсів, зменшення питомої ваги постійних витрат в собівартості продукції. Саме ресурсозберігаючі технології – це вихід для українського товаровиробника.

Значну увагу слід приділити питанню зростання продуктивності праці. В сучасних умовах важливо зберегти наявний кадровий потенціал. Для цього доцільно проводити політику в галузі підготовки та перепідготовки персоналу, що є особливою формою вкладення капіталу.

З вище наведеного, можна сказати, що діагностика фінансового стану підприємства є надзвичайно важливим процесом. За отриманими даними можна виявити основні шляхи, які сприятимуть просуванню продукції на ринках, що дозволить збільшити обсяг її реалізації та створить реальні передумови для виходу підприємства з фінансово-економічної кризи і, таким чином, покращити свій фінансовий стан.

Отже, діагностика фінансового стану підприємства є необхідною умовою для нормального функціонування. Аналіз фінансового стану підприємства є необхідним етапом для розробки планів і прогнозів фінансового оздоровлення підприємств. Оцінка є необхідною передумовою для ведення діяльності підприємства усіх форм власності.

Список використаної літератури

1. Лук'янова В.В. Сучасний стан теоретичних основ діагностики діяльності підприємства / В.В. Лук'янова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки – 2009 – № 3. – С. 52-58.

2. Жукевич С.М. Діагностика фінансового стану в системі управління підприємством/С.М. Жукевич, Н.В. Кудлаєва// [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/18044/1/Жукевич_С.М..PDF

УДК 331.522

Придятько Е.М.

Красноармійський індустріальний інститут

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Покровськ

д.е.н., професор Захарова О.В.

Черкаський державний технологічний університет

ВПЛИВ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПЕРСОНАЛУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Визначальною умовою прискороного розвитку економіки країни є ефективне функціонування її промислового сектору, досягти чого неможливо без забезпечення підприємств якісним персоналом відповідної компетенції, досвіду практичної роботи та ступеня мотивації на досягнення високих індивідуальних результатів праці. Реалізація поставленої мети є досить складним і комплексним завданням, здійснити яке можливо не лише за умови наявності на ринку достатньої кількості компетентних й досвідчених працівників, а й шляхом створення безпосередньо на підприємстві відповідних умов праці. При цьому досить актуальним питанням постає необхідність встановлення загальних тенденцій впливу матеріально-технічного забезпечення виробничо-господарської діяльності промислових підприємств на процеси формування їх персоналу, чому і присвячено дану роботу.

З метою встановлення загальних тенденцій впливу більш інформативним та ілюстративним на наш погляд є не статистичний розгляд діяльності конкретних промислових підприємств, а дослідження ситуації, що склалася в галузі в цілому.

При цьому в якості періоду було обрано інтервал 2010-2016 рр., в якому дані за 2014-2016 рр. були відповідним чином скоригованими через сучасну суспільно-політичну обстановку в країні і тому не містять інформації про тимчасово окуповану територію Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та частину зони проведення антитерористичної операції.

Оцінка рівня матеріально-технічного забезпечення виробничо-господарської діяльності дозволила виявити деякі позитивні тенденції. Так, протягом періоду дослідження зросли обсяги капітальних інвестицій у основні групи основних фондів і нематеріальні активи промислових підприємств, рис. 1. Збільшилася кількість впроваджених нових технологічних процесів (з 2043 у 2010 р. до 3489 у 2016 р.), у тому числі маловідходних й ресурсозберігаючих (з 479 у 2010 р. до 748 у 2016 р.). Підвищилися розміри коштів, на які було придбано машини, обладнання та програмне забезпечення – з 5051,7 млн. грн. у 2010 р. до 19829,0 млн. грн. у 2016 р.

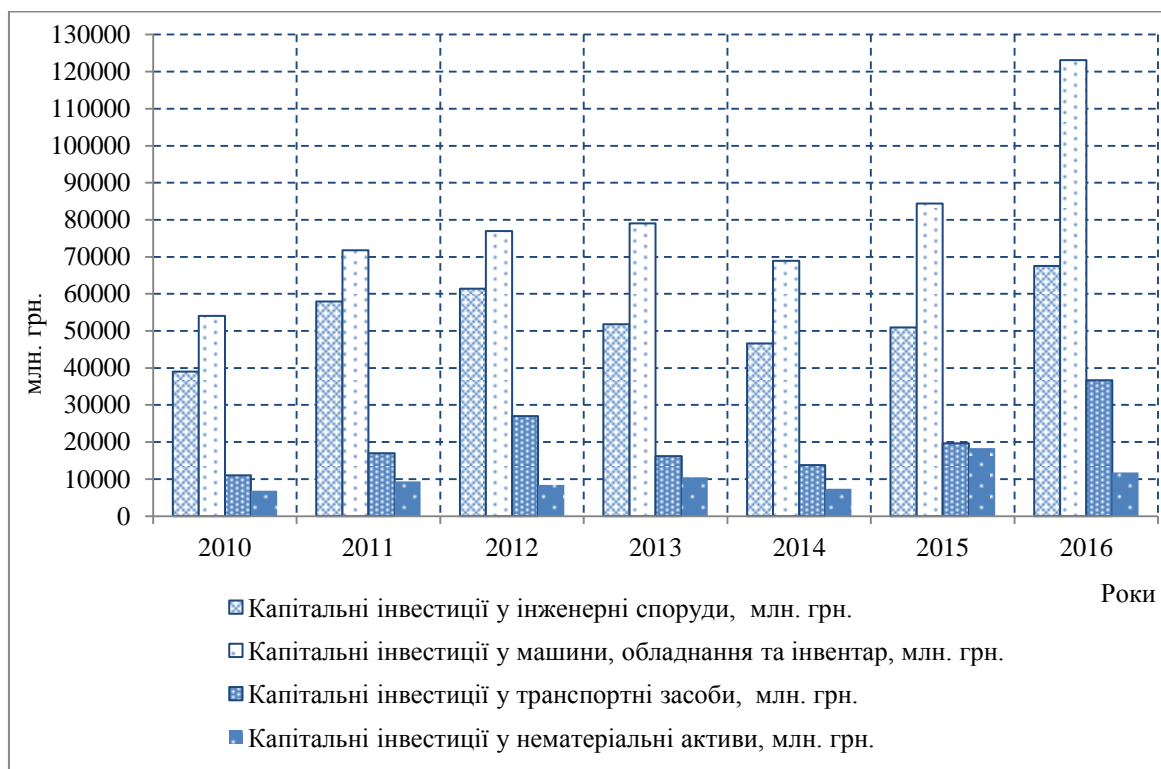

Рис. 1 Динаміка залишкової вартості основних фондів у фактичних цінах на кінець року та ступеня зносу основних фондів промислових підприємств України протягом 2010-2016 рр.*

* Побудовано за даними <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Одночасно протягом всього періоду дослідження щорічно зростала залишкова вартість основних фондів промислових підприємств, причому у 2012 та 2015 рр. спостерігалось найбільше збільшення її розміру, рис. 2. Водночас всі означені процеси не дозволили кардинальним чином вплинути на зменшення ступеня зносу основних засобів промислових підприємств України, який у 2016 р. становив 69,4%, що є неприпустимо високим рівнем.

Рис. 2 Динаміка залишкової вартості основних фондів у фактичних цінах на кінець року та ступеня зносу основних фондів промислових підприємств України протягом 2010-2016 рр.*

* Побудовано за даними <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Отже, можна стверджувати, що промисловість України через активізацію процесів модернізації й оновлення основних фондів потребує відповідного залучення високо компетентних, досвідчених і талановитих працівників різного віку, що дозволило б на практиці у короткий термін довести до паспортних значень обладнання показники виробітку та продуктивності праці, здійснити оновлення асортиментної лінійки продукції, що у комплексі має сприяти зростанню попиту, посиленню конкурентоспроможності та підвищенню рівня використання виробничої потужності підприємства. Водночас залучити високо компетентний персонал вже сьогодні промисловим підприємствам доволі складно через відсутність достатнього фінансового підґрунтя успішності їх функціонування, що негативним чином впливає на здатність забезпечувати працівникам гідний рівень оплати праці, створювати

сприятливі умови діяльності й розвитку. Отже спостерігається залежність – відсутність достатнього розміру ресурсів унеможливорює подальше оновлення основних фондів й залучення персоналу необхідного рівня, що виступає головним гальмуючим чинником перспективного розвитку промислового підприємства.

УДК: 658.155

Рассипайлова М.М.

к.е.н. доцент Фіщенко О.М.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Основною метою будь-якого підприємства є отримання прибутку. Для успішного управління прибутком важливо сформувати систему яка здатна вирішити питання про оптимізацію обсягу прибутку, забезпечення формування прибутку і фінансових ресурсів яка буде взаємодіяти зі змінами умов внутрішньо і зовнішнього середовища, тобто врахувати всі чинники і аспекти подальшого розвитку для повного і обґрунтованого визначення величини прибутку і забезпечення його певного рівня.

Дослідженню питання прибутку та його управління на підприємстві були присвячені роботи англійських дослідників Артура Томсона і Джона Формбі, а так само російських вчених Бланка В., Вигодського С., Ковальова Ст., Крейниной М., Соколова Я., Шеремета А. та інших. Однак при великій кількості робіт з вивчення даної теми, на теперішній час немає універсального плану ефективного управління прибутком.

Метою статті є розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності процесу планування управління прибутком підприємства за допомогою теоретичних та практичних основ.

Прибуток являє собою виражений у грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик

здійснення підприємницької діяльності, що представляє собою між сукупним доходом і сукупними витратами в процесі здійснення цієї діяльності. [1. с. 31-44]

Прибуток є головною рушійною силою економіки ринкового типу, основним спонукальним мотивом діяльності підприємців, тому прибуток потребує ефективного управління. Будь яка стратегія управління прибутком базується на конкретних методах, способів, технологій управління та їх використання залежать від різних факторів, наприклад, спеціалізація підприємства, форма власності і т. д.

Один з найважливіших елементів аналізу, який використовується в стратегічному плануванні управління прибутком та витратами підприємства є операційний леверидж. Він дозволяє враховувати показники діяльності підприємства у взаємозв'язку. Операційний леверидж виражається як найменше двома показниками, один з яких розраховується при зміні ціни на продукцію у плановому періоді, а другий у випадку зміни обсягів продажу.

Вороніна В. Л у науковій статті писала про узагальнену формулу для визначення індексу прибутку залежно від зміни показників: ціни, обсягу реалізації, змінних і постійних витрат та поєднав все це в одну формулу за допомогою якої можна виявити співвідношення, яке дозволить проаналізувати змінення розміру прибутку від різних чинників. [3 с. 199-204]:

$$I_{\text{ПР}} = \left(\left(\frac{OB_{\text{Н}}}{K_{\text{МП}}} \right) \times I_{\text{Ц}} \times (1 + I_{\text{Н}}) \right) + OB_{\text{Н}} \times \\ \times I_{\text{Н}} + \left(OB_{\text{Н}} \times \left(1 - \frac{1}{K_{\text{МП}}} \right) \times (1 - I_{\text{Н}}) \times I_{\text{ПВ}} \right) + ((1 - OB_{\text{Н}}) \times I_{\text{ПВ}})$$

Де: $I_{\text{ПР}}$ — показник зміни прибутку від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); $OB_{\text{Ц}}$ — ціновий операційний важіль; $I_{\text{Ц}}$ — індекс зміни ціни реалізації (товарів, робіт, послуг); $I_{\text{Н}}$ — індекс зміни натурального (фактичного) товарообороту; $OB_{\text{Н}}$ — натуральний операційний важіль; $I_{\text{ПВ}}$ — індекс зміни постійних витрат обігу; $K_{\text{МП}} = OB_{\text{Н}} / OB_{\text{Ц}}$.

Оптимізаційна модель операційного важеля дає можливість дослідити взаємозв'язок величини операційного прибутку і чинників, що впливають на нього, встановлювати закономірність зміни прибутку під впливом усієї сукупності чинників і кожного з них окремо, розробляти різні варіанти управлінських рішень з

метою оперативного управління прибутком підприємства, ураховуючи, при цьому, моделювання можливих перспектив розвитку зовнішнього середовища підприємства. Отже, операційний леверидж може бути взятий за основу аналізу для подальшої розробки стратегії ефективного управління прибутком.

Висновки. Усі стратегії управління прибутком базуються на теорії і для визначення моделі управління необхідний аналіз показників для виявлення причин які впливають на прибуток та за допомогою якого можна виявити напрямки які потребують коригування для забезпечення більш ефективного управління прибутком. За допомогою представленої узагальненої формули можна зробити висновки за допомогою яких показників змінюється прибуток підприємства, та за допомогою цього видобувати індивідуальний стратегічний план управління прибутком на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Бланк І.О., Ситник Г.В. Планування грошових потоків підприємства // Вісник КНТЕУ. – 2016. - №5 – с. 31-44.
2. Орехов Г.С., Малютина Э.А. Методы управления прибылью как главной цели финансового управления предприятием // Экономика и социум. - 2015. - № 2-5. - С. 860.
3. Вороніна В. Л. Стратегічне управління прибутком торговельного підприємства // Науко вий вісник Серія «Економіка Криму». — 2013. — № 1(42). — С. 199-204.

УДК 331.522.4

Серебряков Е.А.

к.е.н., доцент Шилова Л. І.

ДВНЗ "Донецький національний технічний університет"

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Підвищення інноваційного рівня та інформатизація виробничо-господарських процесів посилили роль людського фактора як чинника підвищення ефективності

виробництва. Для досягнення найефективнішого функціонування підприємства працівник повинен бути особливого типу, який орієнтований на максимальні досягнення в праці, ініціативний який відповідає не тільки за себе а й за майбутнє спільної справи.

Теоретичні аспекти управління трудовим потенціалом підприємства та, зокрема, його використання висвітлено в роботах багатьох вітчизняних та закордонних учених: М. Амстронга, Ф.У. Тейлора, І.Шумпетера, С.Д. Синка Є.К. Медведєва, В.Д. Патрушева, М. Слезингера, С.В. Шекшні. Останні роки з'явилася величезна кількість публікацій, що описують досвід роботи з персоналом кращих компаній світу. Такий досвід свідчить про те, що кращі компанії надають все більше уваги питанням ефективності використання потенціалу працівників і забезпеченню умов отримання максимальної віддачі від нього [3].

Про те динамічність умов ведення підприємницької діяльності вимагає постійного аналізу. Зважаючи на все більшу обмеженість джерел готової кваліфікованої робочої сили і її вартості, що зростає, на перший план кадрової політики виходить задача розвитку і ефективного використання існуючого трудового потенціалу підприємства.

Трудовий потенціал підприємства – це гранична величина можливої участі зайнятих у виробництві з урахуванням їх психофізіологічних особливостей, рівня професійних знань і накопиченого досвіду.

У зв'язку з цим характеристиками, які визначають можливості ефективної праці, мають бути такі: психофізіологічні можливості участі у діяльності; можливості нормальних соціальних контактів; здібності до генерації нових ідей, методів роботи; раціональність поведінки; наявність знань і навичок, необхідних для виконання роботи. Наведеним характеристикам відповідають наступні компоненти трудового потенціалу: - здоров'я; - уміння працювати в колективі; - творчий потенціал; - активність; - організованість; - освіта; - професіоналізм; - ресурси робочого часу. Дані компоненти і формують певні показники підприємства. Неможливо розраховувати на максимально повне розкриття потенціалу персоналу без забезпечення високої ефективності його використання.

Щодо ефективності використання трудового потенціалу підприємства, то його можна представити як співвідношення результату, що характеризує ступінь досягнення мети (економічної, соціальної), до кількості та якості реалізованих здібностей персоналу з його досягненнями. Причому ефективність використання трудового потенціалу доцільно розглядати в двох аспектах: по-перше, як ефективність роботи безпосередньо персоналу підприємства і, по-друге, з позицій ефективності управління формуванням і реалізацією трудового потенціалу.

У роботі Єгоршина О.П. проведений аналіз існуючих концепцій оцінки ефективності роботи персоналу та управління ним, принциповою відмінністю яких є система критеріальних показників, на яких базується оцінка [4]. Так, у даний час прийнято виділяти три основні системи критеріальних показників ефективності:

Перша система, заснована на кінцевих результатах діяльності підприємства, яка включає показники: прибуток до оподаткування, оподатковуваний, чистий прибуток, собівартість, рівень рентабельності, виручка від реалізації, обсяг виробництва, якість продукції, термін окупності інвестицій, рентабельність інвестицій та ін.;

Друга система, враховує результативність, якість та складність трудової діяльності за наступними показниками: продуктивність праці, темпи зростання продуктивності і заробітної плати, частка фонду оплати праці в собівартості продукції, втрати робочого часу, процент браку, фондоозброєність праці, трудомісткість продукції, коефіцієнти складності праці, чисельність персоналу і т. ін.;

Третя система, заснована на формах і методах роботи з персоналом, та містить показники: плинність кадрів, рівень кваліфікації персоналу, рівень трудової дисципліни, професійно-кваліфікаційна структура, співвідношення виробничого й адміністративно-управлінського персоналу, соціальна структура персоналу, рівномірність його завантаження, витрати на 1 працівника, витрати на управління, соціально-психологічний клімат у колективі, привабливість праці й т. ін.

В умовах існування значної кількості критеріїв ефективності використання трудового потенціалу виникає необхідність формування і застосування

комплексного підходу для оцінки її впливу на кінцеві результати діяльності підприємства, продуктивність та якість праці й організацію роботи персоналу як соціальної системи.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. Офіційне видання//Урядовий кур'єр,1996,07,13.07.96N129-130.
2. Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Григор'єва М.Д. Економіка праці й соціально-економічні відносини: Навчальний посібник. / Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Григор'єва М.Д. – К.:Центр навчальної літератури, 2016, - С. 440.
3. Ситник Н.І. Управління персоналом: Навчальний посібник: Навчальний посібник. –К.: Фірма «ІНКОС», 2014. – 472. С.
4. Егоршин О.П. Управління персоналом. – 2-е изд. – Н. Новгород, 1999. – 624.С.

УДК: 33.338. 2

Шапошник Г.В.

к.е.н., доцент Фіщенко О.М.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

МЕТОДИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах господарювання розроблення ефективного управління дебіторською заборгованістю є одним із ключових завдань у вирішенні завдань підприємства з позиції забезпечення належного рівня фінансової безпеки та досягнення позитивних результатів у фінансовому стані. На сьогодні досить складним питанням є управління дебіторською заборгованістю, а отже зростає необхідність більш детального розгляду цієї проблеми.

Система управління дебіторською заборгованістю являє собою частину загального управління оборотними активами та маркетингової політики підприємства, що спрямована на розширення обсягу реалізації продукції та полягає

в оптимізації розміру цієї заборгованості та забезпеченні її своєчасної оплати [2, с. 125].

Метою роботи є дослідження шляхів покращення управління дебіторською заборгованістю підприємства, визначення методів її оптимізації та реструктуризації.

Аналіз основних проблем управління дебіторською заборгованістю, з якими стикаються підприємства та організації, показав, що їх можна систематизувати таким чином:

- відсутність чіткої інформації щодо термінів погашення зобов'язань підприємствами-дебіторами;
- не розроблений регламент та методика роботи з простроченою дебіторською заборгованістю;
- не здійснюється оцінка фінансового стану дебіторів і ефективність надання відстрочок платежів.

Основними завданнями управління дебіторською заборгованістю повинні стати:

- моніторинг розміру і структури дебіторської заборгованості покупців, замовників та інших дебіторів за відвантажену продукцію, виконані роботи, надані послуги та за іншими операціями, забезпеченими вексями, що передбачає зменшення поточних фінансових потреб підприємства в оборотних інвестиціях з метою зменшення витрат на їх обслуговування;
- забезпечення високої швидкості обороту дебіторської заборгованості, яка дає змогу скоротити потребу в ньому завдяки раціональнішому використанню;
- визначення ступеня ризику несплати рахунків покупцями;
- підвищення конкурентоздатності за допомогою відтермінування платежів.

Так, на великих підприємствах є сенс створити окрему службу з такими функціями, а в невеликих — покласти всі ці обов'язки на одну із існуючих структур або окремого працівника-спеціаліста.

Таким чином, у зв'язку з окресленим колом проблем та завдань, пропонується наступна програма управління дебіторською заборгованістю (табл. 1).

Таблиця 1 – Програма управління дебіторською заборгованістю з окресленням кола проблем [розроблено автором]

Основні проблеми	Методи управління
<p>1) Відсутність конкретної інформації щодо термінів погашення заборгованості підприємствами-дебіторами;</p> <p>2) Надмірний обсяг дебіторської заборгованості, за рахунок цього значні списання зобов'язань</p> <p>3) Відсутність системи обліку та оцінки ефективності платежів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оплата проводиться невчасно; - вартість дебіторської заборгованості не контролюється; - не здійснюється оцінка ефективності надання відстрочок платежів. 	<p>1) Аналіз ринку, порівняння з конкурентами, визначення кращих умов сплати за поставлену продукцію;</p> <p>2) Дослідження та розробка ефективних методів контролю платежів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - своєчасний облік заборгованостей; - створення конкретних форм та ефективних механізмів ведення оперативної управлінської звітності; - своєчасна оцінка ефективності надання відстрочок платежів. <p>3) Зменшення простроченої дебіторської заборгованості, скорочення терміну оборотності за рахунок відповідних фінансових інструментів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - застосування попередньої оплати; - короткострокове фінансування; - форфейтинг; - облік векселів; -факторинг.

Отже, у процесі дослідження було визначено, що поєднання різноманітних інструментів управління дебіторською заборгованістю буде забезпечувати її

оптимальний розмір і терміни управлінської звітності задля найбільш ефективної діяльності підприємства.

З метою удосконалення процесу управління дебіторською заборгованістю запропоновано вживати низку заходів, які мають свою цільову орієнтацію і умови використання. Подальші дослідження мають лежати у площині визначення сутнісних рис, переваг та недоліків, можливостей застосування різних методів управління дебіторською заборгованістю задля подальшого ефективного її використання та впровадження.

Список використаних джерел

1. Блакита Г.В. Актуальні питання управління дебіторською заборгованістю / Г.В. Блакита // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – № 3 (69). – С. 23–30.
2. Момот Т.В. Фінансовий менеджмент / Момот Т.В. – К. : ЦУЛ, 2011. – 712 с.
3. Польова О.Л. Принципи управління дебіторською заборгованістю аграрних підприємств на регіональному рівні / Польова О.Л. // Науковий вісник ВДАУ. – 2010. – №5. – С. 290-294.

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
ПІДПРИЄМНИЦТВА**

**Матеріали всеукраїнської наукової конференції студентів
та молодих науковців**

Мовою оригіналу

Відповідальні за видання: К.Ю. Бондик

Покровськ, ДонНТУ, 2018 р.